

การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี
กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปริญญานิพนธ์
ของ
หงษ์ลดา ทองยอด

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม
พฤษภาคม 2559

การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี
กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ).

พฤษภาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี
กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม
พฤษภาคม 2559

หงษ์ลดา ทองยอด. (2559). การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุขภาพสตรีกรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ปริญญาโท ศป.ม. (ศิลปกรรม : นวัตกรรมการออกแบบ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน, รองศาสตราจารย์ สีนีนาก เลิศไพโรวัน.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา อัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียงและเพื่อพัฒนาลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือและสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายสุขภาพสตรีกรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวคือเพื่อศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียงให้มีความร่วมสมัย โดยพัฒนาลวดลายและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ผลการศึกษารายพบว่า ลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของผ้าทอยกดอกพุมเรียงที่เหมาะสมจะนำมาทำเครื่องแต่งกายสุขภาพสตรีซึ่งถูกคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกจากลวดลายทั้งหมด 19 ลวดลายให้เหลือ 5 ลวดลายได้แก่ ลายดอกพิกุล ลายราชวัตร ลายเครือวัลย์ ลายเม็ดมะยม และลายข้าวหลามตัด ผู้วิจัยนำมาออกแบบลวดลายละ 3 แนวทางคือ แนวทางที่ 1 ลายดั้งเดิมจัดวางใหม่ แนวทางที่ 2 ลายดั้งเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต แนวทางที่ 3 ลายดั้งเดิมผสมลายใหม่ โดยใช้ทฤษฎีการจัดวางลายของ Peter Phillips และ Gillian Bunce ซึ่งจะได้ลายทั้งหมด 15 ลายแล้วนำมาใส่สีลวดลายละ 3 แบบ จะได้แบบร่างทั้งหมด 45 แบบร่าง จากผลสรุปของผู้เชี่ยวชาญด้านการทอลวดลายผ้าไหมพุมเรียงและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบรูปแบบลวดการทอผ้าซึ่งถูกคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูปแบบจากกลุ่มตัวอย่างรูปแบบลวดลายผ้าทอยกดอกทั้งหมดจำนวน 45 รูปแบบ จากนั้นนำมาให้ผู้บริโภคเลือกโดยการประเมินค่า จาก 5 รูปแบบคัดเลือกให้เหลือ 3 รูปแบบ

ผู้วิจัยได้เสนอเทรนด์สีและผ้าผืนสำหรับไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016 ของสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการคัดเลือก ผลจากการคัดเลือกได้โทนสี GRACEFUL มีความเหมาะสมมากที่สุดในการนำไปพัฒนาผ้าทอยกดอก ในส่วนของเทรนด์เสื้อผ้า ผู้วิจัยนำโครงเสื้อมาจากเทรนด์เครื่องแต่งกายปี 2016 ของธารินี เปาริสคุดตะ จากหนังสือ numero มาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายสุขภาพสตรี

จากรูปแบบลวดลายผ้าทอยกดอกทั้ง 3 รูปแบบที่ถูกคัดเลือก ผู้วิจัยได้นำมาออกแบบเครื่องแต่งกายสุขภาพสตรีจำนวน 3 คอลเลชัน โดยใช้แนวโน้มเทรนด์เครื่องแต่งกาย 2016 ซึ่งถูกคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 1 คอลเลชัน จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

THE STUDY AND DEVELOPMENT IDENTITIES OF YOKDOK SILK PATTERN FOR
WOMEN DRESS : A CASE STUDY OF PUMRIANG SILK GROUP, CHAIYA DISTRICT,
SURATTHANI PROVINCE

Presented in Partical Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Design Innovation
at Srinakharinwirot University

May 2016

Honglada Thongyod. (2016). *A Study and Development's Identities of Yokdok Silk Patterns for Women's Dress's : A Case Study of Pumriang Silk Group, Chaiya District, Suratthani Province*. Master thesis, M.F.A. (Design Innovation). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr. Ravitep Musikapan, Assoc.Prof Sineenart Laedpriwan.

This research had the objectives of studying identities of hand-woven silk patterns using Yokdok-style weaving techniques by Phumriang Silk Group, and developing Yokdok-style silk patterns for women's clothing based on a case study of Phumriang Silk Group in Chaiya District, Surat Thani Province. In other words, this study aimed to research identities of Phumriang's woven silk patterns to be developed in contemporary styles by introducing newly created patterns and product formats.

In this study, five out of 19 woven silk patterns representing Phumriang's Yokdok-style weaving technique were selected by field experts as considered the most appropriate patterns for developing women's clothing, namely *Dok Phikul*, *Rajawatra*, *Kruawan*, *Medmayom*, and *Khao Laam Tat*. The researcher adopted three different design approaches based on the pattern theory of Peter Phillips and Gillian Bunce to produce new patterns based on the five original patterns selected, adding up to 15 newly designed patterns. The first approach was to rearrange the original pattern, secondly to incorporate geometric shapes into the original pattern, and thirdly was to integrate a new pattern with the original. Each of the 15 new patterns was individually introduced to three different coloration patterns, producing 45 sample patterns in total. Experts in silk weaving of Phumriang's style and those specializing in woven fabric design finalized the five best woven patterns out of the 45 samples. The chosen five sample patterns were then evaluated and narrowed down by consumers to the three most favored sample patterns.

The researcher proposed color and fabric trends of contemporary Thai silk for the Spring/ Summer 2016 season of the Thailand Textile Institute to experts in order to review and finalize the most appropriate color tone for the development of the woven fabrics and the NOW-CAPS trend was chosen. Meanwhile, the researcher adopted the 2016 fashion trends of Tharine Paoriskutta from Numero Magazine to design women's clothing.

The three Yokdok-style woven silk patterns selected were adopted to design women's clothing in forms of three collections with inspirations from 2016 fashion trends from which one collection was chosen by experts. This research established a new body of knowledge in designing and developing identities of hand-woven silk patterns using Yokdok-style weaving technique by creating added value for products in order to meet the needs of consumers.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ของ

หงษ์ลดา ทองยอด

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2558

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน) (อาจารย์ ดร.วิรัตน์ ปิ่นแก้ว)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อรัญ วานิชกร)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กรกมล คำสุข)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเอกวิชานวัตกรรมการออกแบบ และด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ สนิหนาท เลิศไพโร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ มุสิกะปาน ที่ได้ให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในการทำงานวิจัยเพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีประสิทธิภาพและมีองค์ความรู้อย่างเต็มที่ และคอยให้กำลังใจเสมอในยามที่เจอปัญหาในการทำงานเพื่ อให้ผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆไปได้ด้วยดี และรวมถึงคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณท่านผู้เชี่ยวชาญ คุณวรรณหอม จุลเด็น ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาและให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งใ นการทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ อาจารย์รัชชชัย แสงน้ำเพชร เป็นอย่างยิ่งที่ได้ทุ่มเทสละเวลาอันมีค่าและให้คำปรึกษาอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยเพื่อให้งานวิจัยออกมาสมบูรณ์ที่สุด และขอขอบคุณ อาจารย์นฤพน ไพศาลตันติวงศ์ ที่ได้ความอนุเคราะห์และให้คำปรึกษาแนะแนวทางในการทำงานวิจัย

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมทุกท่าน พ่อ แม่ พี่ น้อง และอาจารย์ที่ให้ความช่วยเหลือ ทำให้งานวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องการศึกษาวิจัยต่อไป

หงษ์ลดา ทองยอด

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มทอผ้า บ้านพุมเรียงจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	7
ประวัติหมู่บ้าน.....	7
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผ้าไหมพุมเรียง.....	8
ประวัติการทอผ้าไหมพุมเรียง.....	8
วัสดุที่ใช้ทอผ้าไหม.....	11
เครื่องมือทอผ้าไหม.....	12
กรรมวิธีการทอผ้าไหมพุมเรียง.....	17
ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพุมเรียง.....	29
แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบลวดลาย.....	30
เทคนิคการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอ.....	30
รูปแบบลวดลาย.....	35
ลวดลายผ้าการจัดระเบียบทางสังคม.....	40
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ.....	43
หลักการและทฤษฎีการออกแบบเสื้อผ้า.....	43
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์.....	50
เทรนด์แฟชั่นปี 2016.....	51
แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์.....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินงานวิจัย	63
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	67
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	70
การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือ และจาก การเก็บรวบรวมภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (IN-DEPTH INTERVIEW)	71
วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับกลุ่มผู้บริโภคเกี่ยวกับ แบบสอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุ่มเรียง	75
วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งทอและแฟชั่น	81
วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามชุดที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจ ของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบที่มีต่อแบบร่างการออกแบบและพัฒนา อัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ	84
วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามชุดที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของ ผู้บริโภคเพศหญิง อายุ 25-30 ปี ที่มีต่อการออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์ ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี	89
วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 4 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับ การออกแบบเสื้อผ้าสุภาพสตรีจากผ้าไหมยกดอกทอมือ	98
ผลิตชิ้นงานจากอัตลักษณ์ผ้าทอลวดลายยกดอก เพื่อการออกแบบเครื่องแต่งกาย สุภาพสตรี	102

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	108
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	108
สมมุติฐานการวิจัย.....	108
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	109
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล.....	110
สรุปผลการวิเคราะห์.....	111
การอภิปรายผล.....	112
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	113
บรรณานุกรม.....	114
ภาคผนวก.....	118
ภาคผนวก ก.....	119
ภาคผนวก ข.....	123
ภาคผนวก ค.....	161
ภาคผนวก ง.....	163
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	167

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าไหมพรมเรียง	73
2 สรุปข้อมูลจากแบบสอบถามชุดที่ 1 เรื่องความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพรมเรียง คำถามทั่วไปของผู้บริโภค	75
3 สอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่ม ทอผ้าไหมพรมเรียง	77
4 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมพรมเรียง	78
5 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ อื่นๆ	81
6 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเหมาะสมของเทรนด์สี และผ้าผืนสำหรับไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016	82
7 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ	85
8 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคเพศหญิง อายุ 25-30 ปี ที่มีการออกแบบ และพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกาย สุภาพสตรี	89
9 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ	92
10 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ	93
11 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ	94
12 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ	95
13 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ	96
14 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อเสนอแนะ	97
15 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบบร่างเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี	100

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลายดอกพิกุล.....	21
2 ลายพุ่มข้าวบิณฑ์.....	21
3 ลายก้านแยกดอกใหญ่.....	21
4 ลายเครือวัลย์.....	22
5 ลายดาวกระจาย.....	22
6 ลายเม็ดยะยมดอกเล็ก.....	22
7 ลายพิกุลล้อม.....	23
8 ลายขำหลามตัด.....	23
9 ลายดอกมะลิ.....	23
10 ลายหางนกยูง.....	24
11 ลายราชวัตรดอกเล็ก.....	24
12 ลายราชวัตรดอกใหญ่.....	24
13 ลายทับเต่าทอง.....	25
14 ลายก้านแยกดอกเล็ก.....	25
15 ลายผีเสื้อ.....	25
16 ลายดอกโป๊พ.....	26
17 ลายสร้อยแสงจันทร์.....	26
18 ลายยกเบ็ด.....	26
19 ลายกระดุมทอง.....	27
20 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพรมเรียง.....	30
21 ลายทอด้วยกี่ทอมือ 4 แฉงตะกอล.....	35
22 วิธีการต่อลาย.....	38
23 แนวความคิดด้านสี FRAGILE.....	52
24 แนวความคิดด้านสี GRACEFUL.....	53
25 แนวความคิดด้านสี BOTANIC.....	53
26 แนวความคิดด้านสี ARISTOCRATIC.....	54
27 แบบร่างการพัฒนาลวดลายดอกพิกุล.....	87
28 แบบร่างการพัฒนาลวดลายเครือวัลย์.....	87
29 แบบร่างการพัฒนาลวดลายเม็ดยะยมดอกเล็ก.....	88
30 แบบร่างการพัฒนาลวดลายขำหลามตัด.....	88

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
31 แบบร่างการพัฒนาลักษณะลวดลายราชวัตร	89
32 ภาพประกอบแบบร่างที่ 6 ลายดอกพิกุล แนวทางที่ 1 ลายเดิมจัดวางใหม่	92
33 ภาพประกอบแบบร่างที่ 13 ลายเครือวัลย์ แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลาย เรขาคณิต	93
34 ภาพประกอบแบบร่างที่ 27 แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่	94
35 ภาพประกอบแบบร่างที่ 33 ลายข้าวหลามตัด แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลาย เรขาคณิต	95
36 ภาพประกอบแบบร่างที่ 45 ราชวัตร แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่	96
37 สรุปผลการประเมินแบบร่าง 5 ลวดลาย	97
38 แรงบันดาลใจ	98
39 แบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 1	101
40 วัสดุเส้นไหมที่ใช้ในการทอ	102
41 การขึ้นเส้นด้ายยืน	103
42 อุปกรณ์ในการทอผ้าและขึ้นลายด้วยกรรมวิธีการทอยกดอก	103
43 การทอผ้ายกดอกตามแบบที่กำหนด	104
44 ผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 13 ลายเครือวัลย์รูปแบบลายเดิมผสมลวดลาย เรขาคณิต	104
45 ผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 33 ลายข้าวหลามตัด แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลาย เรขาคณิต	105
46 ผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 45 ลายราชวัตร แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่	105
47 การทำชุดผ้าดิบก่อนทำชุดจริง	106
48 ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 13 ลาย เครือวัลย์รูปแบบลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต	106
49 ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 33 ลาย ข้าวหลามตัด แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต	107
50 ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 45 ลาย ราชวัตร แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่	107

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การทอผ้ายกดอกเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นศิลปะที่มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย หลายแห่งยังคงลวดลาย และสัญลักษณ์ดั้งเดิมเอาไว้ โดยเฉพาะชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์บางกลุ่ม ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มเอาไว้จนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะการทอผ้าในภาคใต้ ที่มีชื่อเสียงในเรื่องของการทอผ้ายก ทั้งยกฝ้าย ยกไหม ยกดินเงินดินทอง สำหรับลวดลายยังคงอนุรักษ์ลวดลายดั้งเดิมไว้ เช่น ลายราชวัตร ลายดอกพิกุล ลายลูกแก้ว ลายก้านแย่ง และลายรูปสัตว์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์สร้างสรรค์ลวดลายที่แปลกใหม่ สวยงามขึ้น และแหล่งทอผ้ายกที่สำคัญในภาคใต้ คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี สงขลา และตรัง(พัชรินทร์ เทพสุวรรณ. 2556: ออนไลน์)

ผ้ายกดอกทอมือที่มีชื่อเสียง ของประเทศไทย คือผ้าทอพุมเรียง ในตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี การทอผ้าไหมพุมเรียง เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้ของกลุ่มคนไทยมุสลิม ซึ่งได้สืบทอดกันหลายชั่วอายุคนจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ผ้าไหมพุมเรียงเป็นผ้าไหมที่มีลวดลายสวยงามและมีลักษณะเด่นที่ต่างไปจากผ้าไหมอื่นๆ คือ การทอยกดอกด้วยไหมและดิน ผ้ายกดอกที่มีชื่อเสียงได้แก่ ผ้ายกชุดหน้านาง ผ้ายกดอกกลมเกสร และผ้ายกดอกลายเชิง เป็นต้น ชาวไทยมุสลิมตำบลพุมเรียงในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งสืบเชื้อสายมาจาก แวกเมืองสงขลาเขาแดงซึ่งนับถือศาสนาอิสลามเป็นพวกมลายูที่อพยพมาจากหมู่เกาะอินโดนีเซีย บางส่วนอาจมีเชื้อสายแขกปัตตานีและไทรบุรี ที่อพยพเข้ามาที่ตำบลพุมเรียงในช่วงรัตนโกสินทร์ ซึ่งจากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของพวกแขกเมืองสงขลาหัวเขาแดง เมืองปัตตานีและไทรบุรีทำให้ กิดการผสมผสาน ทางเชื้อชาติ และวัฒนธรรมกับชาวไทย แต่ส่วนใหญ่พวกแขกเหล่านั้นยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ โดยเฉพาะการทอผ้าไหมยกดินเงินดินทองหรือยกไหม ซึ่งต่างไปจากการทอผ้าที่ทอโดยคนไทยสมัยนั้น และสิ่งเหล่านั้นได้สืบทอดมาสู่ทายาทที่เป็นชาวไทยมุสลิมลักษณะการถ่ายทอดวิชาความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม เป็นวิธีการเรียนรู้โดยธรรมชาติ ด้วยวิธีสังเกตและทดลองปฏิบัติจริง เด็กหญิงมักจะเริ่มหัดทอผ้าตั้งแต่อายุยังน้อย โดยสังเกตเวลาผู้ใหญ่ทอผ้า ผู้ใหญ่จะสอนวิธีการทอ การย้อมสี กรอไหม คั่นไหม ม้วนเก็บ การเก็บตระกอกและก่อเสา ซึ่งเทคนิคขั้นตอนการทอผ้าไหมเหล่านั้นไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาศัยความสามารถในการจดจำจากผู้ที่สอนที่มีความชำนาญ มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง จึงให้สามารถเก็บรักษาศิลปะการทอผ้าไว้จนถึงปัจจุบัน(อุบลศรี อรรถพันธ์. 2554: 2)

การทอผ้าไหมพุมเรียงมีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งกล่าวคือ จุดอ่อน การทอผ้าเป็นวิถีชีวิตที่อยู่คู่กับชุมชนชาวสุราษฎร์ธานีมานานซึ่งผู้หญิงทุกคนในชุมชนต้องรู้จักการทอผ้าเนื่องจากผ้าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต แต่เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เทคโนโลยีเข้ามา

บทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตทำให้แบบแผนการแต่งกายเปลี่ยนแปลงไปด้วยโดยเฉพาะการนุ่งห่มด้วยผ้าทอซึ่งการผลิตต้องอาศัยระยะเวลาในการทอทำให้การผลิตมีต้นทุนที่สูง ดังนั้นจึงทำให้ผ้าทอชนิดต่าง ๆ มีราคาเพิ่มสูงขึ้นไปด้วย

จุดแข็ง ผ้าทอของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผ้าที่มีความวิจิตร ประณีต มีรายละเอียดบนผืนผ้าที่งดงาม มีกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการแต่งกายได้หลากหลาย และสามารถนำผ้าทอนี้ไปดัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ได้อย่างสวยงาม เป็นที่นิยมของคนทั่วไป

โอกาส สภาพการทอผ้าในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอยู่ไม่มากซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ทำในครัวเรือนชุมชนชนบทบางแห่งเท่านั้นอีกส่วนหนึ่งเป็นศิลปหัตถกรรมของกลุ่มภายในท้องถิ่น ดังนั้นผ้าทอจึงเป็นสินค้าพื้นเมืองที่มีจำนวนไม่มากนักและเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความวิจิตร งดงามมีโอกาสในการผลิตและจำหน่ายสูง

ข้อจำกัด ผ้าทอของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความประณีตละเอียดอ่อน ใช้ระยะเวลาในมาทอยาวนาน มีการสืบทอดภายในชุมชนและท้องถิ่นค่อนข้างน้อยไม่สามารถผลิตได้เป็นจำนวนหรือปริมาณมาก ๆ ในระยะเวลาความต้องการของตลาด

การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ จ จากการศึกษาวิเคราะห์งานศิลปหัตถกรรมการทอผ้าไหมพรมเรียงซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะประจำท้องถิ่นของจังหวัดสุราษฎร์ธานีทำให้ทราบว่าผ้าเหล่านี้เป็นผ้าทอพื้นบ้านที่มีจุดแข็งด้านความประณีต วิจิตร งดงาม เป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไปสามารถประยุกต์และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มประเภทอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นโอกาสที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นจึงมีอยู่มากเนื่องจากยังมีความต้องการภายในประเทศสูงโดยแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมพรมเรียง จึงขึ้นอยู่กับการพัฒนาตลาด คุณภาพของวัตถุดิบ สีสันทอผ้า การแปรรูปผ้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่โดดเด่นหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเหมาะกับการนำไปใช้ประโยชน์ในสภาพการณ์ของสังคมปัจจุบัน (ทรงคุณ จันทจร. 2552: 380)

ลวดลายของกลุ่มทอผ้าไหมพรมเรียง มี คติความเชื่อเกี่ยวกับผ้าทอส่วนเกี่ยวพันกับศาสนาไม่เป็นที่ประจักษ์ชัด แต่ที่พอจะสังเกตเห็นได้ชัดเจนคือการประดิษฐ์ลายผ้าทอที่เลียนแบบธรรมชาติ เพราะคนทอผ้าส่วนใหญ่มาจากคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามที่เริ่มทอผ้าเป็นกลุ่มแรก โดยคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามได้รับคำสั่งสอนทางศาสนาให้รักความสงบ ไม่เบียดเบียนคนอื่นและนับถือในพระเจ้าองค์เดียว ดังนั้นลายผ้าทอจึงเป็นลวดลายที่เลียนแบบมาจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ต้นไม้ หรือดอกไม้ประจำถิ่นที่มีอยู่ เป็นต้น ส่วนลวดลายบางลาย เช่น ลายพุ่มข้าวบิณฑ์จะมีเอกลักษณ์ของลายที่เห็นเด่นชัดคือเป็นลายที่นำ ลายจากผ้าห่อพระไตรปิฎกมาเป็นตัวอย่างในการทอลาย ซึ่งเป็นการผสมผสานในเชื้อชาติศาสนาได้อย่างลงตัว โดยปัจจุบันนี้การทอผ้าก็ยังทำกันในกลุ่มคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ส่วนคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธมีการทอผ้าน้อยมากสำหรับการทอผ้าเป็นการทอผ้าเป็นทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมของกลุ่ม (จุฑามาศ กระจ่างศรี. 2553: ออนไลน์)

ลวดลายผ้าเป็นสัญลักษณ์ที่แตกต่างจากสัญลักษณ์ในพิธีกรรม เพราะลวดลายผ้าสร้างความหมายให้แก่โลกสามัญ ในขณะที่สัญลักษณ์ในพิธีกรรม สร้างความหมายให้แก่โลกศักดิ์สิทธิ์ หากแต่สัญลักษณ์ต่างก็มุ่งให้การสื่อและแสดงออกเหมือนกัน ลวดลายเป็นสื่อสำคัญที่สร้างคุณค่าความแตกต่างเชิงความงามให้กับผ้า ทว่าความสำคัญเหนือยิ่งกว่าคือความหมายทางสังคม ผ่านกลไกทางวัฒนธรรมในรูปของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการควบคุมความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคม โดยการสร้างสภาพสังคมที่แวดล้อมด้วยวัตถุที่สร้างขึ้นจากความคิดให้เกิดเป็นจริง ฉะนั้น ความจริงและจินตนาการถูกหล่อหลอมไว้อยู่ภายในสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันด้วยความต่อเนื่องของความหมายทางสังคม (ชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล. 2541: 121)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรจะพัฒนา ลวดลายผ้าไหมทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ ด้วยการนำ อัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียงมาพัฒนาต่อยอดสร้างเป็นลวดลายผ้าไหมทอมือที่มีความร่วมสมัย ประยุกต์เป็นเสื้อผ้าสุภาพสตรีที่สวมใส่ได้หลายโอกาส เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่า สินค้าให้ชุมชนทอผ้าไหมพุมเรียงและเป็นทางเลือกใหม่แก่ผู้บริโภคอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง
2. เพื่อพัฒนาลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือและสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านแนวคิดและกระบวนการพัฒนาลวดลาย จากอัตลักษณ์ผ้าไหมพุมเรียง สร้างมูลค่าเพิ่มเป็นเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง สำหรับการออกแบบเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี โดยมุ่งเน้นศึกษาและพัฒนาลวดลายและกระบวนการที่เหมาะสมกับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี โดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาอัตลักษณ์ลวดลาย
 - 1.1 รูปแบบและอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง
2. ออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายสุภาพสตรี ประกอบด้วย ผ้าตัดชุดและเครื่องกายสุภาพสตรีจำนวน 6 ชุด

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

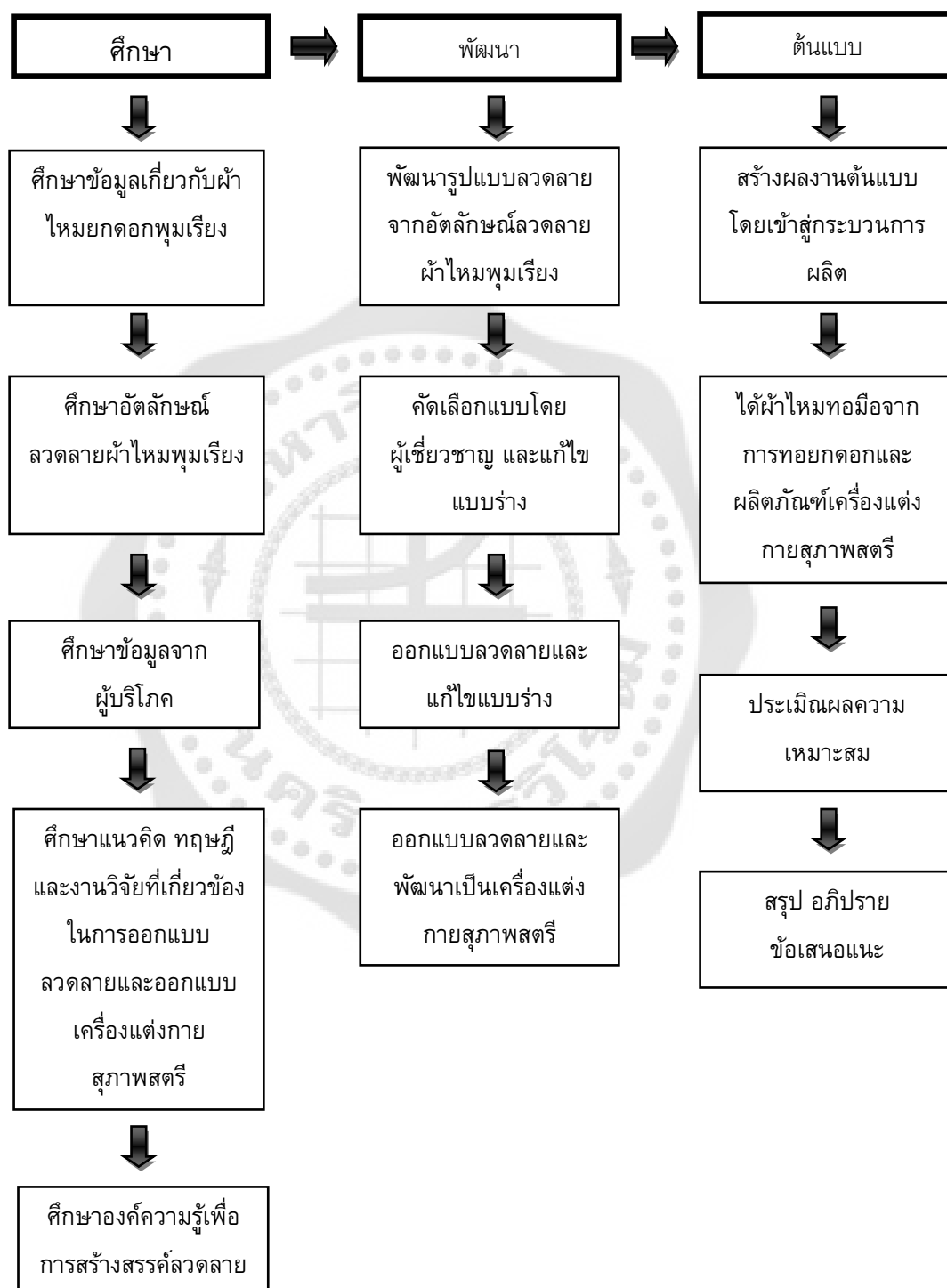
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบร่างลวดลายผ้าไหม ยกดอกทอมือสำหรับ เสื้อผ้าสุขภาพสตรี ซึ่งออกแบบแล้วนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 ลวดลาย ให้เหลือ 3 ลวดลายเพื่อออกแบบเป็น 1 คอลเลคชั่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ผ้าไหมยกดอกพุมเรียง** หมายถึง ผ้ายกที่มีลวดลายสวยงามและมีเอกลักษณ์ต่างไปจากผ้ายกของภาคอื่นๆ กล่าวคือ มีการทอยกดอกด้วยไหม หรือ ดิ้นเงิน ดิ้นทอง ในสมัยโบราณจะมีการใช้วัตถุดิบทั้งฝ้ายและไหม โดยแบ่งออกเป็นผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทอโดยใช้ฝ้าย และผ้าที่ใช้ในงานหรือพิธีการต่างๆ จะทอโดยใช้ไหม
2. **ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง** หมายถึง การประดิษฐ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียงซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ ลายดอกไม้ ลายสัตว์ และลายเบ็ดเตล็ด
3. **เครื่องแต่งกายสุขภาพสตรี** หมายถึง สิ่งที่มนุษย์นำมาใช้เป็นเครื่องห่อหุ้มร่างกาย การแต่งกายของมนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์สามารถค้นคว้าได้จาก หลักฐานทางวรรณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อให้เป็นเครื่องช่วยชี้นำให้รู้และเข้าใจถึงแนวทางการแต่งกาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยนั้นๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกาย
สุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมมุติฐานการวิจัย

ได้องค์ความรู้ใหม่ในการออกแบบลวดลายจาก การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลาย
ผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง สร้างเป็นผืนผ้าไหมที่มีความร่วมสมัย ซึ่งตรงกับความ
ต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผ้าไหมยกดอกทอมือเกิดมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า และเป็นการขยายกลุ่ม
ตลาดแก่ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มทอผ้า บ้านพุมเรียงจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผ้าไหมพุมเรียง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบลวดลาย
4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มทอผ้า บ้านพุมเรียงจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 ประวัติหมู่บ้าน

อุบลศรี อรรถพันธ์ (2554) กล่าวว่า ตำบลพุมเรียง เคยเป็นเมืองท่าของนคร (ศรีโพธิ์) ตั้งอยู่บนสันทรายใหญ่สุดของอำเภอไชยา มีอายุกว่าสองหมื่นปี เคยเป็นเมืองท่าของไชยา สมัยอาณาจักรศรีโพธิ์ หรือศรีวิชัย เป็นเมืองท่าที่สำคัญที่สุดของฝั่งตะวันออกของคาบสมุทรมลายู คู่กับแหล่งโบราณคดีเกาะคอเขาของอำเภอดงรัก เป็นที่ตั้งเมืองไชยา ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายสมัยรัชการที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก่อนที่จะย้ายไปที่บ้านดอนและเปลี่ยนจากเมืองไชยาเป็นจังหวัดสุราษฎร์ธานีจนถึงปัจจุบัน พื้นที่ติดชายทะเล มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นหาดทรายบริเวณหาดแหลมโพธิ์เคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ตอนยกทัพมาปราบพระยานคร และเป็นที่พักของรัชกาลที่ 5 ตอนเสด็จประพาสหัวเมืองภาคใต้ วัดสวนโมกข์ (เก่า) เป็นสถานที่แรกที่ท่านอาจารย์พุทธทาส ได้สร้างขึ้นก่อนที่จะย้ายไปยังที่ตั้งปัจจุบัน ในตัวตลาดมีการทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงมาก คนทั่วไปรู้จักในนาม "ผ้าไหมพุมเรียง" ลวดลายดอกต่างๆ บนผืนผ้าเป็นที่แปลกตาเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การทอผ้าไหมพุมเรียง เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้ของกลุ่มคนไทยมุสลิม ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านหัวเลน หมู่ที่ 2 บริเวณคลองพุมเรียง ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้สืบทอดกันหลายชั่วอายุคนจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ผ้าไหมพุมเรียงเป็นผ้าไหมที่มีลวดลายสวยงามและมีลักษณะเด่นที่ต่างไปจากผ้าไหมอื่นๆ

สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะขนาดและที่ตั้ง ตำบลพุมเรียงมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 10,904 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่ออ่าวไทยและตำบลตะกรบ

ทิศใต้ ติดต่อตำบลเลม็ด

ทิศตะวันออก ติดต่ออ่าวบ้านดอน

ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านทุ่ง

สภาพภูมิประเทศของตำบลพุมเรียงโดยทั่วไปเป็นที่ราบชายฝั่งทะเล มีคลองใหญ่พุมเรียงซึ่งต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาในเขตอำเภอท่าชนะไหลผ่าน ลำน้ำนี้เมื่อไหลลงมาทางใต้ได้แยกออกเป็นลำคลอง 2 สาย เรียกว่าคลองตะกรบ และคลองพุมเรียง คลองใหญ่พุมเรียงจึงเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญ ที่ประชาชนในตำบลนี้ใช้เป็นทางออกสู่ทะเลเพื่อประกอบการค้าขายติดต่อหรือทำประมง

ประชากร

ประชากรตำบลพุมเรียงมีประมาณ 7,000 คน มีเชื้อชาติไทย ไทยมุสลิมและจีน ประชากรส่วนใหญ่เป็นเชื้อชาติไทยและไทยมุสลิม นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตำบลพุมเรียง

รายงานการวิจัยการศึกษาเรื่องการทอดผ้าไหมพุมเรียง (2529) กล่าวว่า การเรียกชื่อบ้านนามเมืองของตำบลพุมเรียง มีข้อสันนิษฐานเป็น 2 กระแส กระแสหนึ่งว่า “พุมเรียง” มาจากชื่อต้นพุมเรียงซึ่งเป็นพรรณไม้ชนิดหนึ่ง โดยมีสมมุติฐานว่าเดิมบริเวณนี้มีต้นพุมเรียงขึ้นอยู่มาก จึงได้ชื่อว่าบ้านพุมเรียง อีกกระแสหนึ่งแย้งว่า ไม่ปรากฏหลักฐานมีต้นพุมเรียงเหลืออยู่ในตำบลพุมเรียง นอกจากที่วัดพุมเรียง ซึ่งมีผู้ไปปลูกไว้เป็นสัญลักษณ์ 1 ต้น เท่านั้นและอธิบายเพิ่มเติมว่า “พุมเรียง” น่าจะมาจากคำว่า “โพธิ์เรียง” แล้วเพี้ยนมาเป็น “พุมเรียง” เพราะในตำบลนี้มีต้นโพธิ์อยู่มากเรียงรายจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก

จากการศึกษาพบว่า ตำบลพุมเรียงเป็นแหล่งที่ประกอบด้วยสถานที่ท่องเที่ยวคือทะเล และมีแหล่งงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของกลุ่มคนไทยมุสลิม ซึ่งตำบลพุมเรียงนับเป็นสถานที่ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมและซื้อของฝากได้

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผ้าไหมพุมเรียง

2.1 ประวัติการทอดผ้าไหมพุมเรียง

อุบลศรี อรรถพันธ์ (2554) กล่าวว่า การทอดผ้าไหมพุมเรียง เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้ของกลุ่มคนไทยมุสลิม ซึ่งได้สืบทอดกันหลายชั่วอายุคนจนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ผ้าไหมพุมเรียงเป็นผ้าไหมที่มีลวดลายสวยงามและมีลักษณะเด่นที่ต่างไปจากผ้าไหมอื่นๆ คือ การทอยกดอกด้วยไหมและด้าย ผ้ายกดอกที่มีชื่อเสียงได้แก่ ผ้ายกชุดหน้านาง ผ้ายกดอกกมเกสร และผ้ายกดอกลายเชิง เป็นต้น

ชาวไทยมุสลิมตำบลพุมเรียงในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งสืบเชื้อสายมาจากแขกเมืองสงขลาเขาแดงซึ่งนับถือศาสนาอิสลามเป็นพวกมลายูที่อพยพมาจากหมู่เกาะอินโดนีเซีย บางส่วนอาจมีเชื้อสายแขกปัตตานีและไทรบุรี ที่อพยพเข้ามาที่ตำบลพุมเรียงในช่วงรัตนโกสินทร์ ซึ่งจากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของพวกแขกเมืองสงขลาหัวเขาแดง เมืองปัตตานีและไทรบุรีทำให้เกิดการผสมผสานทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมกับชาวไทย แต่ส่วนใหญ่พวกแขกเหล่านี้ ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ โดยเฉพาะการทอผ้าไหมยกดินเงินดินทองหรือยกไหม ซึ่งต่างไปจากการทอผ้าที่ทอโดยคนไทยสมัยนั้น และสิ่งเหล่านั้นได้สืบทอดมาสู่ทายาทที่เป็นชาวไทยมุสลิม

ลักษณะการถ่ายทอดวิชาความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม เป็นวิธีการเรียนรู้โดยธรรมชาติ ด้วยวิธีสังเกตและทดลองปฏิบัติจริง เด็กหญิงมักจะเริ่มหัดทอผ้าตั้งแต่อายุยังน้อย โดยสังเกตเวลาผู้ใหญ่ทอผ้า ผู้ใหญ่จะสอนวิธีการทอ การย้อมสี กรอไหม คันไหม ม้วนเก็บ การเก็บตระกอกและก่อเข้า ซึ่งเทคนิคขั้นตอนการทอผ้าไหมเหล่านี้ไม่มีการบันทึกลงเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาศัยความสามารถในการจดจำจากผู้สอนที่มีความชำนาญ มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง จึงให้สามารถเก็บรักษาศิลปะการทอผ้าไว้จนถึงปัจจุบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าทอตำบลพุมเรียงในสมัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่ หูก จึงเรียกการทอผ้าว่าการทอหูก ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของผู้หญิงชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมที่จะต้องเตรียมไว้ให้ครอบครัวโดยเฉพาะหญิงสาวที่จะออกเรือนจะต้องเตรียมผ้าที่จำเป็นทั้งของฝ่ายชายและของตนเอง ซึ่งมีทั้งผ้านุ่ง ผ้าห่มและเครื่องใช้ต่างๆ ดังนั้น การมีฝีมือในการทอผ้าจึงเป็นการแสดงควมเป็นกุลสตรีอีกด้วย

ผ้าที่ทอกันในช่วงนั้นมีทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม แบ่งออกเป็นผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และผ้าที่ใช้ในงานและพิธีการต่างๆ ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นทอกันเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่ ฝ้ายทอเพื่อความทนทาน โดยทอเป็นผ้านุ่ง ผ้าห่ม ผ้าพื้น ผ้านา ผ้าริ้ว และผ้าขาวม้า สำหรับที่ใช้ในงานและพิธีการต่างๆ จะทอด้วยไหม หรือฝ้ายแถมไหม มัดลวดลายทอยกดอกสวยงาม ใช้พุ่งเข้าเผ้าหรือพุ่งในงานนักขัตฤกษ์ งานบุญ งานแต่งงาน ผ้าชนิดนี้ระยะแรกๆ ทำกันน้อย และจะทอเฉพาะเวลาที่มีผู้มาสั่งทำเท่านั้น ไม่มีขายในท้องตลาด เนื่องจากช่วงสมัยแรก นั้นผ้าชนิดนี้พุ่งห่มได้เฉพาะเจ้านาย ขุนนาง หรือข้าราชการผู้ใหญ่เท่านั้น ถ้าเป็นคนธรรมดาจะไม่เหมาะสม แต่ในช่วงหลังๆ คนธรรมดาก็นำมาใช้พุ่งในพิธีแต่งงานหรือพิธีสำคัญอื่นๆทางศาสนา คนไทยนิยมนำไปใช้นาคุ่งในงานบวชด้วย และการที่ผ้าชนิดดังกล่าวทอที่บ้านในระยะแรกๆ นั้น ที่บ้านผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ใหญ่นั้น อาจเป็นไปได้ว่าชาวเมืองปัตตานี และไทรบุรีซึ่งอพยพเข้ามาที่ตำบลพุมเรียง ในระยะแรกๆ นั้นต้องทำงานให้เข้ากับเจ้านายหรือกรรมการเมื่อผู้ใหญ่ ดังนั้น การทอผ้ายกดอกด้วยไหม จึงมีเฉพาะบ้านเจ้าเมือง และกรรมการเมืองเท่านั้น ซึ่งนอกจากเจ้าของบ้านจะใช้เองแล้วยังทอขายให้กับผู้สั่งทำโดยเฉพาะ ผ้าไหมยกดอกพุมเรียงจึงไม่แพร่หลายมาที่ควร แม้ว่าในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์น่าจะมีการทอผ้าชนิดต่างๆ เป็นสินค้าออกด้วยก็ตาม

ศิริ ผาสุก (2545) กล่าวว่า ในด้านเทคนิคการทอผ้า ยกจากการพิจารณาที่ทอผ้ายกเมืองนครที่เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราชซึ่งเป็นที่มีอายุเกิน 100 ปี จะเห็นได้ว่ามีลักษณะเดียวกันกับที่ทอผ้าที่มีการทอผ้าที่บ้านพุมเรียง บ้านสงขลา บ้านท่ากระจ่ายและบ้านเกาะมุกอีกประการหนึ่งการทอผ้ายกที่นครศรีธรรมราชปัจจุบันไม่มีแล้ว ทำให้เกิดสงสัยว่าในสมัยก่อนนั้นการทอผ้ายกที่พุมเรียงน่าจะเกิดมาก่อนการทอผ้ายกเมืองนครเสียอีก ด้วยการสืบทอดทางวัฒนธรรม ทำให้เทคนิคการทอผ้าแบบนี้ ยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบันส่วนการทอผ้ายกเมืองนครนั้นถึงแม้ว่าตามประวัติศาสตร์จะมีการส่งเสริมให้เชลยจากเมืองไทรบุรีทอใช้ในกลุ่มขุนนางแต่มิใช่เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรม จึงทำให้ผ้ายกเมืองนครต้องสูญสลายไปในที่สุด

ข้อสันนิษฐานอีกประการหนึ่งก็คือ ในช่วง 100 ปีที่ผ่านมาในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี น่าจะขึ้นต่อมณฑลนครศรีธรรมราช ดังนั้นการทอผ้าที่พุมเรียงเพื่อส่งเป็นของกำนัลแก่เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชชื่อเสียงของผ้ายกก็น่าจะเป็นชื่อเสียงของผ้ายกเมืองนครแทนที่จะเป็นชื่อผ้ายกพุมเรียงเหมือนในปัจจุบัน

ในช่วงทศวรรษหลังจากปี พ.ศ. 2480 มีการนำเครื่องทอผ้าชนิดใหม่เข้ามาเผยแพร่ที่ตำบลพุมเรียง คือ กี่กระตุก กล่าวคือ สมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ส่งเสริมให้คนไทยใช้ของที่ผลิตในประเทศโดยเฉพาะเครื่องแต่งกาย เน้นให้ใช้ผ้าที่ผลิตขึ้นเอง จึงได้มีการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าขึ้นโดยรัฐบาลได้ส่งหน่วยฝึกฝนอาชีพเข้าไปในชนบทต่างๆ ทั่วประเทศโดยเฉพาะที่ตำบลพุมเรียงจึงทำให้มีการใช้กี่กระตุกทอผ้ามาจนถึงปัจจุบัน

การทอผ้าใหม่ในตำบลพุมเรียงเริ่มซบเซาลงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากวัสดุที่ใช้ทอผ้า เช่น ด้ายไหม มีราคาแพงและหาซื้อยาก ประกอบกับระยะต่อมามีผ้าที่ทอด้วยเครื่องจักรส่งเข้ามาขายจำนวนมาก ราคาถูก สามารถหาซื้อได้ง่ายและสะดวกกว่าการทอผ้าใช้เอง ชาวพุทธส่วนมากจึงเลิกทอผ้ารายได้ได้น้อย ขณะเดียวกันหญิงชาวไทยพุทธสามารถเลือกอาชีพอื่นๆ ได้ เช่น รับราชการ หรือค้าขาย จึงเลิกทอผ้าใหม่ไปในที่สุด

ส่วนชาวไทยมุสลิมยังคงประกอบอาชีพทอผ้าสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน หญิงชาวไทยมุสลิมอายุประมาณ 11-50 ปี ซึ่งส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลพุมเรียงหรือมาจากต่างอำเภอ จะรับจ้างทอผ้าให้กับผู้ประกอบการทอผ้ารายใหญ่ ซึ่งพัฒนากิจการทอผ้าขึ้นเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนขนาดย่อมแต่ส่วนมากเป็นการทอผ้าแบบกี่กระตุก ได้ค่าจ้างเป็นรายชิ้นบ้าง รายเดือนบ้างตามความสามารถของผู้ทอ ผู้ประกอบการทอผ้ารายใหญ่บางรายอยู่ที่กรุงเทพมหานคร จะส่งไหมและวัสดุที่ใช้ในการทอผ้าอื่นๆ มาให้ช่างทอผ้าพุมเรียง ทอเป็นลวดลายทอผ้ายกดอกแบบโบราณ โดยให้ค่าจ้างเป็นรายชิ้น ราคาค่าจ้างทอประมาณ 500 - 1,000 บาท ขึ้นอยู่กับความยากง่ายกับลายผ้า

อนึ่ง การทอดผ้ายกดอกด้วยหูกแบบโบราณในตำบลพุมเรียงปัจจุบันเหลืออยู่น้อยมาก ช่างทอดผ้ารุ่นใหม่ไม่นิยมทอดด้วยหูก แต่จะหัดทอดผ้าด้วยที่กระตุกเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์การทอดผ้ายกดอกด้วยเครื่องมือแบบโบราณของตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้เรียบเรียงนำเสนอเครื่องเฉพาะที่เรียกว่าหูก และการทอดผ้าไหมยกดอกแบบเก่าที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่ที่ชาวไทยมุสลิมในตำบลพุมเรียงได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เพื่อให้ช่างทอดผ้ารุ่นใหม่และผู้สนใจได้เรียนรู้ถึงกรรมวิธีการผลิตผ้าไหมพุมเรียงเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของผ้าพื้นเมืองเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และส่งเสริมให้แพร่หลายยิ่ง และเป็นการช่วยเพิ่มพูนรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นภาคใต้ อีกทางหนึ่งด้วย

สรุปได้ว่า ผ้าไหมพุมเรียงมีชื่อเสียงในด้านการทอดยกดอก ซึ่งเทคนิคในการทอดยกดอก สันนิษฐานว่าการทอดผ้ายกดอกที่พุมเรียงเกิดก่อนการทอดผ้ายกที่นครศรีธรรมราช ผ้าที่ทอนั้นนำไปใช้ทั้งในชีวิตประจำวันและใช้ในงานพิธี ซึ่งช่างทอดผ้าส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิมที่ยังคงสืบทอดการทอดผ้ามาจนถึงปัจจุบัน

2.2 วัสดุที่ใช้ทอดผ้าไหม

วัสดุที่ใช้ในการทอดผ้าไหมประกอบด้วย

1. เส้นไหมธรรมชาติ เนื่องจากในตำบลพุมเรียงไม่มีการเลี้ยงไหม จึงจำเป็นต้องมีการสั่งผ้าไหมจากภายนอกเข้ามา เช่น สั่งไหมดิบจากอีสาน โดยผ่านทางกรุงเทพมหานคร ไหมจากอำเภอละแม จังหวัดชุมพร และไหมจากต่างประเทศ เช่น จากญี่ปุ่น และ สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่เรียกกันว่าไหมกวางเจา ไหมแต่ละชนิดนี้มีคุณสมบัติต่างกันโดยเฉพาะค่าความตึงของน้ำหนักไหมที่ต้มฟอกและย้อมสีแล้วตัวอย่าง เช่น ไหมดิบของไทย เมื่อนำไปต้มฟอกและย้อมสี น้ำหนัก 1.4 กก. เมื่อย้อมสีเสร็จแล้วจะได้ไหมลูกประมาณ 1.2 กก. หรือ 1 กก. น้ำหนักของเส้นไหมลูกที่ต่างกันนี้จะสัมพันธ์กับปริมาณของเส้นไหมและเนื้อผ้าที่ทอกก็จะต่างกันด้วย นอกจากนี้เมื่อกรอเส้นไหม ไหมจีนจะเสีย 5% ส่วนใหญ่ไหมไทยจะเสีย 2.3% ในด้านราคา เส้นไหมต่างชนิดจะมีราคาต่างกัน เช่นไหมอีสาน กก . ละ 850 บาท ไหมละแม กก . 900 บาท ไหมญี่ปุ่น กก . ละ 1,200 บาทราคาจะขึ้นลงตามดอลลาร์

เส้นไหมที่ใช้สำหรับทอดผ้าไหมพุมเรียง สามารถแบ่งออกตามลักษณะและคุณภาพของเส้นไหมได้ 3 ระดับคือไหมหนึ่ง หรือไหมน้อย เป็นไหมที่คุณภาพดีที่สุด ลักษณะของเส้นไหมเล็กละเอียด เป็นนวลสวยงาม ใช้เป็นเส้นไหมยืน เวลาทอดผ้า

ไหมสอง หรือไหมกลาง เป็นไหมที่คุณภาพดีที่สาม ลักษณะของเส้นไหมหยาบเป็นปุ่มปมบ้างเล็กน้อย เส้นโตกว่าไหมหนึ่ง นิยมใช้เป็นเส้นพุ่ง ในการทอเนื้อละเอียด

ไหมสาม หรือไหมใหญ่เป็นเส้นไหมที่มีคุณภาพต่ำ ลักษณะของเส้นไหมหยาบและใหญ่กว่าไหมสอง เส้นไหมชนิดนี้ใช้ทำเป็น ส้นฟุ้ง สำหรับเนื้อหนาและหยาบกว่าผ้าไหมชนิดอื่น เช่นผ้าไหมสีเส้นเป็นต้น

สีย้อมเส้นไหม ไม่ปรากฏหลักฐานที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรว่าการย้อมสีไหมในตำบลพุมเรียงก่อนที่จะมีการย้อมสีสังเคราะห์นั้นได้ใช้สีประเภทใด แต่จากการสอบถามช่างทอผ้าในท้องถิ่นทราบว่าช่วง ระยะ 70 ปีที่แล้วมีการใช้ต้นครามย้อมผ้าให้เป็นสีน้ำเงิน ในช่วงระยะเวลาเดียวกันบริเวณข้างเคียงที่เกาะสมุย ได้ใช้เปลือกต้นหองนไ้ต้ย้อมผ้าเป็นสีแดง และจากการศึกษาเปรียบเทียบการย้อมสีไหมแบบโบราณในภาคเหนือและภาคอีสาน โดยใช้วัสดุธรรมชาติ จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าการย้อมสีไหมในพุมเรียงน่าจะมีการใช้สีจากธรรมชาติ ซึ่งได้จากพืชและสัตว์ ที่มีในท้องถิ่นเช่นเดียวกัน

ต่อมาเมื่อมีสีย้อมผ้าประเภทสังเคราะห์จึงเลิกใช้สีจากวัสดุธรรมชาติไปในที่สุด แต่สีสังเคราะห์ที่ใช้กันในระยะแรกนั้นคุณภาพไม่ดี สีดำง่าย จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กิจการทอผ้าพุมเรียงซบเซา เพราะลูกค้าไม่นิยมใช้ ปัจจุบันในตำบลพุมเรียงมีแต่ร้านวรรณมะ ไหมไทย เท่านั้นที่ยังคงดำเนินการย้อมสีผ้าบางสีของญี่ปุ่นอีกด้วย ส่วนผู้ประกอบการทอผ้าอื่นๆ ส่วนใหญ่ย้อมสีไหมที่กรุงเทพมหานครหรือซื้อไหมที่ย้อมเสร็จมาทอ

จากการศึกษาสรุปได้ว่า วัสดุที่ใช้ในการทอผ้าไหมประกอบด้วย เส้นไหมธรรมชาติ และสีย้อมไหม ในปัจจุบันวัสดุทั้งสองสิ่งนี้ทางกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียงนั้นไม่ได้ผลิตวัตถุดิบเองแต่มีการสั่งเข้ามา เนื่องด้วยในพื้นที่พุมเรียงนั้น สภาพอากาศไม่เหมาะแก่การเลี้ยงไหม ส่วนสีย้อมนั้นก็สั่งซื้อมาย้อมเองบ้าง ซื้อไหมย้อมสำเร็จบ้าง

2.3 เครื่องมือทอผ้าไหม

เครื่องมือสำหรับเตรียมเส้นไหมประกอบด้วย

1. ไน เป็นเครื่องมือสำหรับกรอเส้นไหมเข้าหลอด ลักษณะเป็นวงล้อขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 72 ซม. ทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย (ปัจจุบันใช้ล้อรถจักรยานยนต์ที่ถอดยางออกแทน) ฐานตั้งแกนบังล้อและแกนหลอดทำด้วยไม้ กว้างประมาณ 18 ซม. ยาว 51 ซม. ระหว่างวงล้อและแกนหลอดมีเส้นเชือกผูกโยงเมื่อหมุนวงล้อก็จะทำให้แกนหลอดหมุนไปด้วย

2. ระวิง วิงหรือดอกกระวิง เป็นเครื่องปั่นไหมที่มีลักษณะเหมือนกังหัน 2 ดอก แต่ละดอกมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 52 ซม. ทำด้วยไม้หรือไม้ไผ่เหลาแบนๆ ดอกละ 3 อันระหว่างกังหันทั้งสองมีแกนและเส้นด้ายหรือในลอนผูกโยงสำหรับรองรับเช็ดไหม ฐานของระวิงทำด้วยไม้กว้างประมาณ 13 ซม. ยาว 43 ซม. ระวิงใช้คู่กับไน เมื่อต้องการกรอเส้นไหมยืนหรือเส้นไหมพุ่งเข้าหลอด โดยจะสวมหลอดคนหรือหลอดพุ่งที่แกนหลอดไน แล้วนำเช็ดไหมที่ต้องการกรอสวมที่ระวิงและดึงเส้นไหม

จากเข็มนั้นผูกติดกับหลอดคันหรือหลอดพุ่ง เมืองหมุนวงล้อของไน แกนหลอดก็จะหมุนทำให้หลอดคันหรือหลอดพุ่งที่สวมติดอยู่หมุนตึงเส้นไหมจากกระวังพันติดไปกับหลอดตายนั้น โดยกระวังจะหมุนตาม ช่วยคลายเส้นไหมจากเข็มนั้น ทำให้เส้นไหมไม่พันกัน

3. หลอดคัน หรือหลอดไหมย่น คือหลอดต้ายหรือหลอดคันที่ทำด้วยไม้หรือพลาสติก ใช้สำหรับพันเส้นไหมย่น ยาวประมาณ 6 ซม. หรืออาจใช้ท่อพลาสติกเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 ซม. ยาวประมาณ 16 ซม. ก็ได้ ที่สำคัญคือ แกนของหลอดคันจะต้องเป็นรูกลวงเพื่อใช้สวมกับแกนหลอดของไนหรือแกนของรางคันได้ เมื่อต้องการกรอไหมเข้าหลอดหรือคันไหมย่น

4. หลอดพุ่ง หรือลูกเรียด คือหลอดไหมที่ใช้พันเส้นไหมพุ่ง ดิ้น หรือไหมที่ทอยกดอกเดิมเป็นหลอดที่ทำด้วยสังกะสี ยาวประมาณ 7 ซม. ปัจจุบันใช้ด้ามปากกาลูกกลิ้งตัด

5. รางคัน หรือรางสำหรับใส่หลอดคัน เมื่อต้องการคันไหมย่น ลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยาว 139 - 255 ซม. กว้าง 25 - 28 ซม. ด้านยาวทั้งสองข้างของรางคันตัดองเงาจรูตรงกัน เพื่อใช้หลอดแกนที่ทำด้วยเหล็ก หรือไม้ไผ่เหลาขนาดเล็ก ความยาว 28 - 30 ซม. รูแต่ละช่องห่างกัน 16 ซม. จะใส่ได้หลอดเตี้ยวางคันแต่ละรางสามารถบรรจุหลอดคันได้ 30 - 80 หลอด เมื่อจะใช้รางคันต้องนำผูกไว้บนที่สูง เช่น รอดหรือตุ้งที่ได้ถุนบ้าน

6. หลักคันหรือคราด คือ หลักที่ใช้คล้องไหมย่น ตอนที่คันไหมหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสาวไหมเพื่อจัดเส้นไหมให้เป็นระเบียบและใช้คล้องเส้นไหมที่เก็บขัดกันเสร็จแล้ว นอกจากนี้ ยังใช้คำนวณความยาวของเส้นไหมที่จะใช้ทอผ้า หลักคันทำด้วยไม้ลักษณะคล้ายคราด มีหลักซึ่งเรียกว่า “ลูกคราด” 2 แถว แถวละ 11 หลัก สูงหลักละประมาณ 12 ซม. ฐานของหลักคัน 2 แถว จะเยื้องเหลื่อมกัน เมื่อประกบจะเข้ากันสนิทพอดี ความยาวของฐานประมาณ 31 ซม. ความยาวของฐานคันสอบแถวที่ 1 ด้านบนประมาณ 7 ซม. ด้านล่างประมาณ 13 ซม. ระหว่างหลักคันแถวที่ 1 และหลักคันแถวที่ 25 สามารถปรับระยะได้ตามความต้องการว่าจะคันไหมย่นยาวเท่าใด โดยเลื่อนหลักคันแถวที่ 2 ไปตามด้านหลักคัน หรือ “พานคราด” ซึ่งยาวประมาณ 635 ซม. หลักคันนี้ต้องใช้ควบคู่กับรางคัน โดยนำไปวางที่ได้รางคันเมื่อต้องการคันไหมย่น

7. ไม้สอด คือ เครื่องมือที่ใช้เกี่ยวเส้นไหมย่นเข้าฟันเฟือง ทำด้วยไม้ไผ่เหลาบางๆ และแบน ส่วนปลายทำเป็นตะขอหรือเงี้ยวสำหรับเกี่ยวเส้นไหม ขนาดยาว 21.5 ซม. กว้าง 1 ซม.

8. ไม้न्हวี ไม้न्हเล็กหรือไม้न्हต้าย เป็นไม้ 2 อันที่ใช้สอดในเส้นไหมย่นซึ่งขัดกัน เพื่อสะดวกในการสอดไหมย่นเข้าฟันเฟือง และทราบตำแหน่ง เส้นที่ขาดขณะทอผ้า ไม้न्हวีทำด้วยไม้หลาวโอน หรือไม้ไผ่เหลาบางๆ ยาว ประมาณ 146 ซม. กว้าง 3-4 ซม. ส่วนปลายด้านที่ใช้สอดมีลักษณะมนแหลมเล็กน้อย

9. ไม้ลูกพัน เป็นไม้ 2 อันที่ใช้สอดในเส้นไหมย่น เพื่อสะดวกในการม้วนเส้นไหมเข้ากระดานม้วนหูกเมื่อม้วนเก็บเสร็จแล้ว ไม้ลูกพันจะกระหน่ำอยู่สองข้างของกระดานม้วนหูก ไม้ลูกพันทำด้วยไม้หลาวโอนเหลากลมๆ ยาวประมาณ 136 ซม.

10. ไม้ตระกอก หรือไม้จลกลเขา คือ ไม้ที่ใช้ผูกเส้นเชือก ตะกอกหรือเขาหูกทำด้วยไม้หลาว โอนหรือไม้อื่น ๆ เหลากลม ยาวประมาณ 127 ซม. ตะกอกหรือเขาหูกตัวหนึ่งใช้ไม้ลูกเขา 4 อัน

11. ไม้ก่อดตระกอก หรือไม้ก่อดเขา คือ ไม้แบบที่ใช้ในการผูกเชือกตะกอก เพื่อใช้เส้นเชือกตะกอกที่ร้อยควมไหมย่นแต่ละเส้นนั้นมีระยะเท่ากัน ไม้ก่อดตระกอกเขาของหูกจะไม่เหมือนกันไม้ก่อดตระกอกของที่กระตุก กล่าวคือ ผ้าไหมที่ทอยกดอกหูกจะมีไม้ก่อดตระกอกหรือไม้ก่อดเขา 2 ชนิด

11.1 ไม้ก่อดตระกอกเนื้อหรือไม้ก่อดเขาดอก ทำด้วยไม้ลักษณะแบน ๆ ขนาดยาวประมาณ 9 ซม. กว้าง 5.5 ซม.หนา 7 ซม.

11.2 ไม้ก่อดตระกอดอก หรือไม้ก่อดเขาดอกทำด้วยไม้ลักษณะแบนคล้ายกัน ขนาดยาวประมาณ 6 ซม. กว้าง 4.5 ซม.หนา 7 ซม. ส่วนผ้าไหมที่ทอยกดอกด้วยที่กระตุก จะไม่มีไม้ก่อดตระกอกที่เรียกว่า “ไม้ก้ามปู” ซึ่งทำด้วยไม้มีลักษณะคล้ายก้ามปู คือมีก้ามถือ ปลายสองข้างแยกจากกันขนาดความยาวตั้งแต่โคนด้ามถึงส่วนปลายประมาณ 120 ซม. ปลายสองข้างห่างกันประมาณ 13 ซม.

12. ขนเม่น คือขนของเม่นซึ่งยาว 8.5 ซม. ใช้สำหรับนับเส้นไหมย่นเพื่อเก็บตะกอกหรือก่อดเขาลวดลายที่จะทอยกดอก

13. หวี คือ เครื่องมือสำหรับหวีไหมย่นให้เส้นเรียบหลังจากลงแบ่งแล้ว หวีทำจากกาบของต้นชกนำมาทุบเป็นเส้นฝอย ตัดเส้นยาว 8-12 ซม. ซ้อนกันหลายๆ ชั้น แล้วนำไปเข้า ด้ามไม้สำหรับถือ ซึ่งมีขนาดยาวประมาณ 13 ซม. กว้าง 5 ซม. หวีทำจากกาบมะพร้าวก็ได้ โดยตัดขวางกาบแล้วยี่ให้ส่วนที่ตัดเป็นฝอยแล้วนำมาใช้หวีเส้นไหมย่น

14. เชือกตะกอก เป็นเชือกที่ใช้สำหรับผูกตะกอกหรือก่อดเขา ทำด้วยเส้นด้ายสีขาวเบอร์ 6 หรือ ไนลอนเบอร์ 4 หรือเบอร์ 210/4 การทอผ้าไหมส่วนใหญ่นิยมใช้สอนเพราะไม่ทำให้เส้นไหมย่นเป็นขุย เชือกที่ผูกตะกอกหรือก่อดเขาหนึ่ง ๆ จะใช้ได้ 2-3 ครั้ง

15. กี่เก็บตะกอก คือที่เก็บตะกอกหรือก่อดเขาสำหรับไหมที่ทอด้วยที่กระตุก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผ้าไหมพื้นหรือลายร่องสลัสี ลักษณะของกี่ยี่เก็บตะกอกคล้ายกรอบโครงของโต๊ะ ทำด้วยไม้ขนาดยาว 90-120 ซม. กว้าง 60-80 ซม. สูง 75 ซม.

ชนิดของเครื่องทอผ้า

เครื่องทอผ้าที่ใช้ในตำบลพุมเรียง มี 2 ชนิด คือหูกและที่กระตุก สำหรับหูกซึ่งปัจจุบันเรียกกันว่ากี่พื้นบ้านหรือกี่โบราณนั้นมีจำนวนน้อย ใช้สำหรับทอผ้าไหมยกดอก ส่วนที่กระตุกมีจำนวนมากใช้ทอผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมพื้น ผ้าชิ้นไหม ผ้าไหมลายร่องและผ้าไหมตามสก็อต เป็นต้น ส่วนประกอบของเครื่องทอผ้าทั้ง สองชนิดคล้ายกันจะต่างกันบ้างในรายละเอียดเล็กน้อย ส่วนประกอบที่สำคัญของหูกและที่กระตุกได้แก่

1. โครงหูก หรือโครงกี ประกอบด้วยเสา 4 อัน มีราวหูกหรือราวกีกระหนาบทั้ง 4 ด้านทั้งด้านบนและด้านล่าง หูกบางอันอาจมีราวกระหนาบกลางโดยรอบ เพื่อให้หูกแข็งแรงยิ่งขึ้น สมัยก่อนเสาหูกฝังติดไว้กับดิน เพราะเชื่อกันว่าการทอหูกหรือการทอผ้านั้นทอได้เฉพาะใต้ถุนบ้านเท่านั้น จะนำมาทอบนเรือนไม่ได้ แต่ปัจจุบันไม่นิยมฝังเสาหูกที่ลงในดิน เพราะจะทำให้เคลื่อนย้ายไม่สะดวก โครงหูกและโครงกีแต่ละโครงมีขนาดไม่แน่นอน โดยประมาณโครงหูกกว้าง 130-140 ซม. ยาว 254-290 ซม. สูง 117-125 ซม.

2. ฟืมหรือพันหวี เป็นเครื่องมือสำหรับทอผ้า มีพื้นเป็นซี่ๆ คล้ายหวี ใช้สำหรับสอดไหมยืนเพื่อจัดเส้นไหมให้อยู่ห่างกัน และใช้กระทบไหมพุ่งที่ลาดชันกับไหมยืนให้อัดแน่นเป็นเนื้อผ้า ฟืมทำด้วยลวดหรือไม้ไผ่เหลาซี่เล็ก ๆ ผูกเชือกติดกันและกระหนาบด้วยไม้จริง ขนาดของฟืมยาวประมาณ 117 ซม. กว้าง 6-8 ซม. หรือฟืมหนึ่งๆ อาจจะมี 35-40 หลบ แต่ละหลบมี 40 ฟัน (ช่องของหวี) ใช้สอดเส้นไหมยืน 2 เส้น ในการทอผ้าครั้งหนึ่งๆ ต้องใช้เส้นไหมยืน ประมาณ 2800-3200 เส้น

3. เขาหูกหรือตระกอก คือเชือกที่ร้อยคล้องไหมยืน เพื่อแบ่งเส้นไหมเป็นหมวดตามที่ต้องการเมื่อยกเขาหูกหรือตระกอกขึ้นก็จะดึงเส้นไหมเปิดเป็นช่องสามารถพุ่งกระสวยเข้าไปทำให้ไหมพุ่งลาดชันกับไหมยืนได้ เขาหูกหรือตระกอกมี 2 ชนิด คือ

3.1 เขาเนื้อ ตระกอกเนื้อ หรือตระกอกขัดเป็น เขาหรือตระกอกที่ใช้ทอเนื้อผ้าหรือผ้าพื้นธรรมดา มี 2 ระดับ เขาเนื้อแต่ละระดับมีเส้นเชือกที่เรียกว่า “ไม้เอี้ยงย่าง” ทั้ง 2 ข้าง และไม้เอี้ยงย่างทั้ง 2 อันจะมีเส้นเชือกผูกแขวนไว้กับไม้ราวหูกอีกทีหนึ่ง

3.2 เขาลาย หรือตระกอลาย เป็นเขาหรือตระกอกที่ใช้ทอลวดลายยกดอก อาจมีตั้งแต่ 4-200 ระดับส่วนปลายทั้ง 2 ข้าง ของเขาลายแต่ละระดับจะแขวนไว้ที่ไม้ค้ำตระกอกทั้ง 2 ด้าน

4. กระสวยหรือสาย คือ เครื่องมือที่ใช้บรรจุหลอดไหมพุ่ง สำหรับพุ่งสอดไประหว่างช่องของเส้นไหมยืน ทำให้เส้นไหม 2 ชนิดสานขัดกันจนเป็นเนื้อผ้าขึ้น กระสวยทำด้วยไม้ หลาวโอนหรือไม้เนื้อแข็งอื่น ๆ ขนาดยาวประมาณ 25.30 ซม. กว้าง 2-3.5 ซม. ต้นและปลายเรียวตรงกลางมีช่องและแกนสำหรับบรรจุหลอดไหมพุ่ง นอกเหนือจากนี้กระสวยยังใช้บรรจุหลอดไหมหรือหลอดดินซึ่งใช้ทอยกดอกกระสวยของกี่กระตุกจะต่างไปจากกระสวยหูก คือ กี่กระตุกมีรางให้กระสวยวิ่ง และกี่ยกกระสวยมีเชือกโยงสำหรับกระตุกดึงสายกระสวยพุ่งกลับไปกลับมาทำให้ได้ทอผ้าได้อย่างรวดเร็วและสะดวกยิ่งขึ้น

5. ไม้หน้าหูก คือ ไม้ที่อยู่ส่วนหน้าสุดของหูก สำหรับผูกขึงลูกตุ้ม ทำด้วยไม้ไผ่ทั้งลำ ขนาดยาวประมาณ 152 ซม.

6. ไม้ราวหูก คือไม้ที่พาดวางโครงหูกส่วนบนทำด้วยไม้ไผ่ทั้งลำ มี 3-4 ท่อน ยาวท่อนละ 196-170 ซม. ให้สำหรับผูกแขวนลูกตุ้ม ไม้ค้ำเขา เขาหูกและพื้ม

7. กระดานม้วนหูก เป็นไม้กระดานที่ใช้ม้วนปลายด้านหนึ่งของเส้นไหมยืน ที่ม้วนเก็บ และจัดเรียงเส้นเป็นระเบียบ นอกจากนี้ยังช่วยให้เส้นไหมในหูกซึ่งตั้งโดยที่ปลายอีกด้านหนึ่งผูกติด หรือพันไว้กับไม้ม้วนผ้า ขนาดของกระดานม้วนหูกยาวประมาณ 142 ซม. กว้าง 15-18 ซม. ส่วนที่ กระตุกมีแกนไม้สำหรับม้วนไหมยืน เรียกว่า “ระหัด” ขนาดยาวประมาณ 126 ซม.

8. ลูกตุ้ม คือ ไม้ที่ใช้สอดค้ำกระดานม้วนหูกมี 2 ลูก ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ยาว 56 ซม. หนาตามละ 4-5 ซม. จะเป็นช่องตามความยาวประมาณ 25 ซม. ส่วนหัวของลูกตุ้มเจาะรูสำหรับ ร้อยเชือกแขวนไว้กับราวหูก และต้องผูกยึดลูกตุ้มเพื่อให้ลูกตุ้มแกว่งให้กับไม้หน้าหูกเพื่อให้ลูกตุ้ม แกว่งไปแกว่งมา แต่ก็กระตุกไม่มีลูกตุ้ม

9. ไม้ก้างเขา หรือไม้ก้างตะกรอ เป็นไม้ 2 อันสำหรับแขวนเขาหูก หรือตะกรอให้ทอด ลวดลายยกดอกทำด้วยไม้ขนาดยาว 30-35 ซม. ส่วนปลาย 2 ด้าน จะเจาะรูผูกเชือกแขวนไว้กับไม้ ที่พาดขวางราวหูก

10. ไม้נדล่าย คือ ไม้ที่ใช้สอดในระหว่างเส้นไหมยืน เมื่อยกตะกรอขึ้นเพื่อทำให้เกิด ช่องว่างสำหรับพุ่งกระสวยไหมหรือด้นที่ใช้ทยอยดอก ทำให้ลวดลายปรากฏบนเนื้อผ้า ไม้נדล่ายทำ ด้วยไม้หลาวโอน ลักษณะแบน ๆ ปลายด้านหนึ่งมนแหลมเล็กน้อย มี 2 ขนาดคือ

10.1 ไม้נדล่ายใหญ่ ใช้สำหรับการทอผ้าไหมยกดอกตลอดผืน ขนาดยาวประมาณ 127 ซม.

10.2 ไม้נדล่ายเล็ก หรือไม้נדท่อน ใช้สำหรับการทอยกดอกเฉพาะเชิงผ้า หรือการ ทอยกดอกที่ไม่มีลวดลายซับซ้อนนัก ขนาดยาวประมาณ 54 ซม. กว้าง 6 ซม.

11. ดินพื้ม ดินเหยียบ หรือคานเหยียบ คือ ไม้ 2 อันลักษณะกลมไม้ใหญ่นัก ยาวประมาณ 95 ซม. ผูกเชือกเชื่อมโยงกับเขาหูกซึ่งเป็นเขาเนื้อหรือตะกรอขัด เพื่อใช้สำหรับเหยียบดึงเขาหูก 2 ดับ ให้รั้งไหมยืนขึ้นลงสลับกันและเปิดช่อง เมื่อพุ่งกระสวยไหมเข้าไปในช่องเส้นไหมทั้งสองชนิด จะสาน ขัดกันเป็นเนื้อผ้าจำนวนและลักษณะการวางดินพื้มของหูกและกักระตุกไม่เหมือนกัน คือ ดินพื้มของ หูกมี 2 คาน และวางขวางตามความกว้างของโครงหูก ส่วนดินพื้มของกักระตุกมี 2-4 คาน จะวาง ทอดไปตามส่วนยาวของโครงกักระตุก

12. ไม้ม้วน ไม้พันผ้า หรือพัน คือ ไม้ที่ใช้ผูกปลายก้านหนึ่งของไหมยืน ซึ่งสอดผ่านพื้นหัว แล้วหรือใช้ผ้าไหมที่ทอเป็นเนื้อผ้าแล้ว ทำด้วยไม้เหลียมหนาด้านละ 4-5 ซม. ยาว 120-180 ซม. จะ เป็นช่องเรียกว่านมพ้นหรือนมพ้น ยาว 110-125 ซม. ต้องดอกตะปูให้ปลายส่วนที่แหลมไผ่ออกมา เพื่อเกียดดึงเนื้อผ้าที่ทอแล้วให้ตึง นมพ้นหรือนมพ้นนี้ สมัยก่อนเชื่อกันว่าข้ามไม้ได้เพราะจะทำให้ น่องเป็น “พ้น” คือน่องแข็งและตึง

13. ปากี่ คือ ไม้ที่รองรับรับส่วนปลายสอดด้านของไม้ม้วน มี 2 หลัก สูงประมาณ 69 ซม. แต่ละหลักมีระยะห่างกันตามความกว้างของหูก

14. ไม้หนัง เป็นไม้กระดานที่ใช้สำหรับนั่งทอผ้า กว้าง 24-40 ซม. ความยาวของไม้หนัง เท่ากับความกว้างของโครงหูก

15. ผัง เป็นไม้ที่ใช้ขึงไว้ตามความกว้างของริมผ้าที่ทอ เพื่อทำให้น้ำผ้าตึงพอดีกับฟืมและ เพื่อให้ลายผ้าตรงไม่คดไปมาขณะทอผ้า ส่วนปลายทั้งข้างผังจะผูกปลายเข็มไว้ใช้สอดดริมผ้าขึ้นด้าม จากการศึกษาข้อมูลสรุปได้ว่า เครื่องทอผ้าของพุมเรียง มี 2 ชนิดคือหูกและกักระตุก

2.4 กรรมวิธีการทอผ้าไหมพุมเรียง

กรรมวิธีการทอผ้าไหมพุมเรียงมีหลายขั้นตอนคือ

1. การย้อมสีไหม การย้อมสีไหมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผ้าไหมที่ทอมีสีสันและลวดลาย สวยงามกรรมวิธีและขั้นตอนการย้อมสีมีดังนี้

1.1 การฟอกไหม คือการต้มไหมดิบ เพื่อฟอกขี้ผึ้งหรือกาเซอร์ ซีรีน (Sericin) ที่หุ้ม เส้นไหมอยู่ให้หลุดออก เพื่อสีที่ใช้ย้อมจะได้ติดเส้นไหมทนทานไม่ตกลอก ก่อนฟอกจะต้องนำไหม ไปซัง ถ้าต้องการไหมที่ย้อมสีเสร็จแล้ว 1 กก. จะต้องซังไหมดิบที่จะนำไปฟอก 1.4 กก. เพราะไหม ดิบเมื่อต้มเสร็จแล้ว น้ำหนักจะลดลงประมาณ 25% สำหรับน้ำที่ใช้ต้มฟอกผสมด้วยสบู่กรดและ โซดาแอส (Sodium Carbonate) ในอัตราส่วนไหม 1 กก. ต่อสบู่กรด 1 ก้อน และโซดาแอส 1 ชีด ต้มน้ำจนเดือดเมื่อสบู่กรดกับโซดาแอสละลายหมดแล้วจึงนำไหมไปต้มฟอกในน้ำประมาณ 20-30 นาที สบู่กรดและโซดาแอสจะฟอกกาเซอร์ซีรีนและฟูละอองทำให้เส้นใยขาว อ่อนนุ่มแวววาว หลังจาก ย้อมเส้นไหมได้ที่แล้ว จึงนำไปซักล้างในน้ำสะอาดอีก 2-3 ครั้ง จนเส้นไหมหมดเมือกแล้วบิดไหมพอ หมดๆ เตรียมนำไปย้อมสีต่อไป

1.2 การย้อมสีไหม คือการทำให้เส้นไหมมีสีต่างไปจากธรรมชาติ เพื่อให้ผ้าที่ทอมีสีและ ลวดลายสวยงาม โดยนำไหมที่ฟอกแล้วไปต้มในน้ำสี ซึ่งมีวิธีซังสีย้อมไหมตามความเข้มของสีที่ ต้องการโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เช่น สี 5% , 3% , 1% และสีอ่อนประมาณ 0.5% ตัวอย่างเช่น ต้องการ เส้นไหมสีเข้ม 5% จะต้องใช้สีย้อมไหม 50 ก.ต่อไหม 1 กก. ถ้าต้องการสีอ่อน 1% จะต้องใช้สีย้อม ไหม 10 ก. ต่อไหม 1 กก. โดยนำสีไปละลายในน้ำแล้วต้มให้เดือด ใส่เส้นไหมที่ฟอกแล้วลงไป ต้ม ไปจนกระทั่งเส้นไหมดูสีหมดจนเหลือน้ำใสๆ และต้องดูให้เส้นไหมทุกเส้นมีสีเรียบเสมอกันจึงใช้ได้ สีบางสีสามารถจะใส่ไหมที่ฟอกแล้วลงต้มไปในน้ำสีที่เดือดได้เลย เช่น สีแดง สีบานเย็น สีนํ้าเงิน แต่ บางสีต้องนำไหมที่ฟอกแล้วไปซุบน้ำสีที่ยังไม่ได้ต้มเสียก่อน บิดไหมพอหมดๆ แล้วนำน้ำสีนั้นไป ต้มให้เดือดจึงใส่เส้นไหมที่ซุบสีแล้วลงไป สีเหล่านั้นได้แก่ สีเทาแก่ สีเหลือง สีนํ้าตาล สีครีม สีชมพู หลังจากเส้นไหมดูสี หมดและเส้นไหมทุกเส้นมีสีเรียบเสมอกันแล้ว จึงนำเส้นไหมนั้นไปซักในน้ำ เย็น 2-3 ครั้ง บิดน้ำให้แห้ง ถ้าเป็นเส้นไหมยืนต้องนำไปลงบั้งเสียก่อน หลังจากนั้นก็กระตุกไหม พุ่งหรือไหมยืนที่ลงบั้งแล้วให้เส้นไหมกระจายแล้วนำไปตากแดดอ่อนๆ และควรมีลมพัดผ่าน เมื่อ เส้นไหมแห้ง กระตุกให้เส้นไหมกระจายอีกครั้ง แล้วจึงม้วนเส้นไหมเป็นเข็ดๆ เก็บไว้เพื่อทอต่อไป

2. การเตรียมเส้นไหมสำหรับทอผ้า เส้นไหมที่ใช้ทอผ้า มีเส้นไหมยืนและเส้นไหมพุ่ง ซึ่งทั้ง 2 ชนิดมีวิธีเตรียมที่แตกต่างกันดังนี้

การเตรียมไหมยืน ไหมยืน (Warp) คือเส้นไหมที่นอนไปตามทางยาวของผ้าซึ่งจะขึงตั้งไปตามส่วนยาวของหูกทอผ้า การเตรียมไหมยืนมีหลายขั้นตอนคือ

การลงแป้ง น้ำแป้งที่ใช้ลงไหมยืนสมัยก่อนใช้น้ำข้าว ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า "น้ำหม้อ" แต่ปัจจุบันใช้ข้าวสุกขย่ำกับน้ำจนเมล็ดข้าวแหลกละเอียดแล้วกรองเอาแต่น้ำมาลงไหม หรือใช้แป้งมันละลายน้ำแบบลงแป้งก็ได้ การลงแป้งไหมยืนจำนวนมากเพื่อใช้ในกิจการทอผ้าซึ่งเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนขนาดย่อม มักใช้แป้งสาลีผสมกับน้ำมันก๊าดและน้ำมันบัวในอัตราส่วนไหม 2 กก. ต่อแป้งสาลี 1 ชีด น้ำมันก๊าดและน้ำมันบัวอย่างละ 2 กะพล้อ ใส่น้ำเย็นเล็กน้อย คนให้ทั่วแล้วใส่น้ำร้อน 2-3 ชันเมื่อส่วนผสมเข้ากันดีแล้ว จึงใช้ลงไหมยืน การลงแป้งไหม ทำให้เส้นไหมยืนเรียบแข็งไม่เป็นขุยเมื่อถูกเสียดสี ตอนกระทุบฟืมและพันหวีเวลาทอผ้า โดยนำไหมยืนที่ฟอกและย้อมสีแล้วไปชุบในน้ำแป้งที่เตรียมไว้ บิดน้ำออก กระตุกเส้นไหมให้แตกกระจายออกจากกัน นำออกผึ่งแดด กระตุกเส้นไหมอีก 2-3 ครั้ง เมื่อเส้นไหมแห้งไม่รวมตัวกันแล้ว นำเช็ดไหมหลายๆเช็ดใส่ในรางไม้ไผ่ ใช้ไม้ไผ่อีกลำหนึ่งถ่วงส่วนล่างของเช็ดไหมเหล่านั้นแล้ว ใช้หวีทำด้วยชกหรือก้ามมะพร้าว ตัดปลายไหมเป็นขุย หวีไหมให้เส้นเกลี้ยงแล้วจึงม้วนเก็บไหมเป็นเช็ด สำหรับไหมยืนที่ชุบด้วยแป้งสาลีและน้ำมันก๊าดและน้ำมันบัวต้องหมักไว้ก่อนหนึ่งคืน นำไปเข้าเครื่องสลับไหม แล้วนำมากะตุกผึ่งไหมในที่ร่ม ถ้าเส้นไหมยังเกาะกันอยู่ก็กระตุกอีก 2-3 ครั้ง จึงม้วนเก็บเป็นเช็ด เตรียมกรอเข้าหลอดต่อไป

การกรอไหมเข้าหลอด หรือชาวบ้านเรียกว่าหลอดไหม เครื่องมือที่ใช้กรอไหม ได้แก่ ใ้ระวึง และหลอดคั่น วิธีกรอไหม คือ นำเช็ดไหมยืนที่ลงแป้งแล้วสวมที่ระวึง ดึงเส้นไหมจากระวึงไปพันที่หลอดคั่นซึ่งสวมติดกับแกนหลอด ของไ้ เมื่อหมุนวงล้อไ้ แกนหลอดก็จะหมุนดึงไหมจากระวึงพันเข้าหลอด การกรอไหมเข้าหลอดจะต้องกรอให้ได้จำนวนหลอดเพียงพอที่จะคั่นไหมหรือสาวไหมแต่ละครั้งซึ่งจะตกประมาณ 30-200 หลอด

การคั่นไหม หรือสาวไหม ต้องใช้เครื่องมือคือรางคั่น และหลักคั่นหรือคราด โดยนำหลักคั่นที่กรอไหมยืนเข้าหลอดแล้วใส่ในแกนของรางคั่นแกนละ 2 หลอด แต่ถ้าเป็นหลอดทอพลาสติกใส่หลอดเดียว การคั่นไหมไหมแต่ละครั้งจะใส่หลอดคั่นในรางคั่นประมาณ 30-40 หลอด ส่วนใหญ่นิยมคั่นครั้งละ 30 หลอด แล้วนำรางคั่นไปผูกไว้ในที่สูง เช่น ตง หรือรอดของบ้านที่มีใต้ถุนสูง นำหลักคั่นมาวางไว้ใต้รางคั่น แยกหลักหรือลูกคราด 2 แถวออกจากกัน ระยะห่างขึ้นอยู่กับความต้องการว่าจะคั่นไหมเพื่อทอจำนวนกี่ชุด เมื่อคั่นไหมที่จะใช้ผ้าทอจนครบ (ประมาณ 2,800-3,200 เส้น) และได้ความยาวที่ต้องการแล้วก็นำไปผูกเขา 2 อันสอดเข้าไปในเส้นไหมยืนที่พันอยู่กับลูกคราดที่ 1 และ 2 และหลักคั่นแถวที่ 1 และใช้ไม้รัดหวี 2 อันสอดเข้าไปในเส้นไหมยืนที่พันอยู่กับลูกคราดที่ 10 และ 11 ของหลักคั่นแถวที่ 2 ทำให้ไม้รัดหวี 2 อันสอดคั่นเส้นไหมที่ขัดกัน แล้วจึงปลดไหมยืนทุกเส้นออกจากลูกคราดดังกล่าว ค่อยๆ ม้วนเส้นไหมไปกับไม้รัดหวีทั้งสองจนถอดไหมยืนออกจากหลักคั่นได้หมดแล้วจึงนำไหมนั้นไปสอดพันหวี

การสอดพันหวี สอดฟืมหรือจุกพันหวี คือการสอดเส้นไหมยืนด้านที่เก็บขัดกันเข้าในช่องของพันหวีหรือฟืมช่องละ 2 เส้น เส้นไหมแต่ละคู่ในช่องพันหวีแต่ละช่องจะสลับกันเป็นเส้นขึ้นและเส้นลงตามการสับตะกรอขณะทอผ้า การสอดพันหวีทำโดยการเลื่อนไม้นัดหวี 2 อันที่สอดคั่นเส้นไหมที่ขัดกันอยู่เข้าไปใกล้ส่วนปลายด้านหนึ่งของไหมยืนแล้วใช้ “ไม้สอด” เกี้ยวเส้นไหมเข้าช่องพันหวีหรือช่องฟืมช่องละ 1 คู่ การสอดพันหวีจะทำคนเดียวหรือสองคนก็ได้ คือคนหนึ่งเลื่อนไหมจากไม้นัดหวีที่ละคู่อีกคนหนึ่งจะใช้ไม้สอดเกี้ยวเส้นไหมเข้าช่องพันหวี ทำการสอดเร็วขึ้นเสร็จแล้วนำไปหวีเพื่อม้วนไหมเข้ากระดานม้วนหูกต่อไป

การหวีไหม คือการแผ่เส้นไหมจากลักษณะที่เป็นกำให้กระจายสม่ำเสมอ แล้วม้วนเข้ากระดานม้วนหูก ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “ม้วนเก็บ” การม้วนไหมเข้ากระดานม้วนหูกนี้ใช้แรงงานอย่างน้อย 4 คน ถือกระดานม้วนหูก 2 คน อีก 2 คน จะคอยเลื่อนไม้ลูกพัน หลังจากม้วนเก็บเสร็จแล้วก็นำกระดานม้วนหูกไปตั้งที่หูก โดยสอดปลายค้ำปลาย 2 ข้างไว้กับลูกกึ่งในหูก ต่อจากนั้นก็ผูกปลายอีกด้านหนึ่งของไหมยืนที่สอดพันหวีแล้วเข้ากับไม้ม้วนผ้าซึ่งให้ตั้ง เพื่อเก็บตะกรอหรือก่อเขา

การเตรียมไหมพุ่ง ไหมพุ่ง (Weft) หรือไหมพั่น คือเส้นไหมที่ทอดขวางไปตามส่วนกว้างของหูกใช้พุ่งสานขัดกับไหมยืน การเตรียมไหมพุ่งไม่ยุ่งยากเหมือนเตรียมไหมยืน คือหลังจากฟอกไหมและย้อมสีเสร็จแล้วก็นำไหมมากรอเข้าหลอดพุ่งหรือลูกเรียด โดยใช้ในและระวิงเช่นเดียวกับการกรอไหมยืน แล้วบรรจุลงในกระสวยที่ใช้สำหรับทอผ้า นอกจากไหมพุ่งซึ่งใช้ทอเนื้อผ้าแล้วยังมีไหมลายหรือไหมดอกและด้นที่ใช้ทอลวดลายยกดอก ซึ่งต้องกรอใส่หลอดพุ่งหรือลูกเรียด บรรจุลงในกระสวยเพื่อใช้พุ่งสานขัดกับไหมยืนเช่นกัน

3. การต่อตะกรอลวดลายผ้าและการเก็บดอก เป็นขั้นตอนสำคัญของการทอผ้า เพราะจะเป็นตัวกำหนดให้กระบวนการทอผ้าดำเนินไปได้และทำให้ผ้ามีลวดลายสวยงาม ซึ่งมีวิธีการทำดังนี้

3.1 การต่อตะกรอ ผูกตะกรอหรือก่อเขา คือการร้อยคล้องไหมยืน 2 ชุดที่เส้นขัดกันด้วยในลอนหรือด้ายทั้งบนและล่างของเส้นไหมยืนทุกเส้น เพื่อให้ตะกรอและเขายกเส้นไหมขึ้นหรือดึงเส้นไหมลงสลับกันขณะทอผ้า การต่อตะกรอต้องทำที่ละซีก คือก่อจากด้านบนของทุกตะกรอก่อน แล้วจึงพลิกไหมยืนกลับขึ้นมาก่อส่วนที่เป็นด้านล่างจนหมดจำนวนตะกรอที่ใช้ทอผ้า ตะกรอที่ก่อเสร็จแล้วทั้งซีกบนและซีกล่างเรียกว่า “1 ตับ” ชนิดของตะกรอแบ่งออกเป็นตะกรอขัดหรือเขาเนื้อและตะกรอลายเขาลายหรือเขาดอก หลังจากก่อตะกรอซีกบน 2 ตะกรอด้วยวิธีเดียวกับการต่อตะกรอซีกบน โดยหว่างตะกรอซีกล่างแต่ละตะกรอจะต้องร้อยเส้นไหมยืนให้ตรงกับตะกรอชุดบนแต่ละชุดที่ร้อยไว้เดิม เสร็จแล้วก็จะได้ตะกรอขัด 2 ตับ หว่างตะกรอแต่ละซีกของตะกรอแต่ละตับจะมีประโยชน์ในการช่วยรังเส้นไหมยืนขึ้นหรือดึงลงสลับกันระหว่างตะกรอ 2 ตับ

3.2 ลวดลายผ้า ช่างทอผ้าที่บ้านพุมเรียงมีแบบลวดลายผ้าที่ใช้เป็นตัวอย่างการเก็บดอกเรียกว่า “ครูผ้า” ซึ่งได้แก่ผ้าปักด้วยไหมเป็นรูปลวดลายต่างๆ ซึ่งจะใช้เป็นแบบสำหรับทอผ้ายกดอก เช่นผ้าปักลายโคมเพชรที่นางแม่เหี่ยม หวันมุดา ปักเมื่ออายุ 14 ปี เพื่อเป็นแบบผ้าทอขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นเสด็จประพาสตำบลพุมเรียงเมื่อปี พ.ศ. 2472 และยังมีปักลวดลายอื่นๆ ไว้เป็นแบบ เช่น ลายราชสีห์เข้าถ้ำ ลายขี้หนอน (กินนร) ลายราชสีห์ลายช้าง ลายครุฑ ลายนกยูง และลายตกรั้วอีกหลายลาย นอกจากนี้ “ครูผ้า” ยังหมายถึงเศษผ้าทอยกดอกที่ช่างทอผ้าทอไว้แต่เดิมหรือได้รับจากที่อื่นแล้วรักษาไว้เพื่อใช้เป็นแบบเก็บลายดอกสำหรับทอผ้าครั้งต่อไป

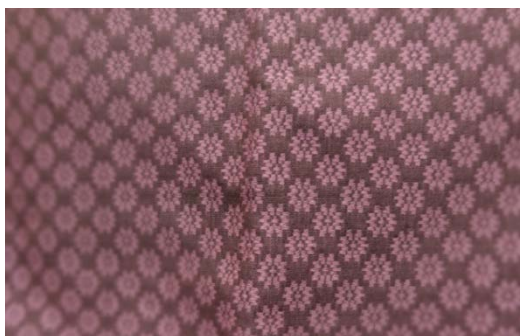
รูปลักษณะลายผ้าทอ ส่วนใหญ่เลียนแบบธรรมชาติเป็นรูปดอกไม้ ดอกหญ้าต่างๆ การได้มาซึ่งลายผ้าทอ สืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยการเก็บลายผ้าทอไว้ เป็นตัวอย่างในรูปแบบผ้าครู ส่วนบางลายเช่นลายพุ่มข้าวบิณฑ์ได้มาจากการแกะลายจากผ้าห่อผ้าไตรปิฎก ลายราชวัตรหรือลายดอกโคมเป็นลายที่ได้รับชื่อพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งเสด็จมาเยี่ยมหัวเมืองไชยาในสมัยรัชกาลของพระองค์ อันมีหลักฐานปรากฏในปัจจุบันคือร้านอาหารพลับพลาในเขตตำบลพุมเรียง ลายผ้าทอโบราณที่ทอกันในกลุ่มคนทอผ้าเป็นการทอลายผ้าที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่มีการเล่าสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคนทอผ้า วิธีการอนุรักษ์ลายผ้าไม่ให้สูญหายไปทำได้โดยการเก็บ “ผ้าครู” ไว้ ซึ่งผ้า ครูคือตัวอย่างผ้าผืนเล็กๆ ที่ทอไว้เป็นตัวอย่างถ้ามีการทอครั้งหลังก็จะได้อาผ้าครูนั้นมาดูเป็นแบบอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่การจะจำหน่ายผ้าทอออกไปจะไม่จำหน่ายหมดจะเก็บลายไว้เป็นตัวอย่างด้วย ลวดลายที่ใช้ทอผ้าไหมยกดอกในตำบลพุมเรียงมีจำนวนมากและสวยงาม ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

ประเภทลายดอกไม้ ได้แก่ ลายดอกพิกุล ลายดอกพิกุลคู่ ลายดอกกุหลาบ ลายดอกบุหงา ลายดอกโบตั๋น ลายดอกเขี้ยวกระแต ลายดอกแก้ว ลายดอกมะลิ ลายดอกก้านแย่ง ลายก้านในดอก ลายดอกลอย ลายดอกกลมและลายเครือวัลย์หรือเครือเถา เป็นต้น

ประเภทลายสัตว์ เช่น ลายพญาครุฑ ลายราชสีห์ ขำถ้ำ ลายขี้หนอน (กินนร) ลายราชสีห์ลายช้าง ลายแมลงวัน ลายนกยูง ลายปลาตะเพียน ลายหุช้าง ลายลูกปลา

ประเภทลายเบ็ดเตล็ด ลายราชวัตรโคมหรือลายราชวัตรดอกใหญ่ ลายราชวัตรเลว หรือราชวัตรดอกเล็ก ลายดอกใหญ่ ลายดอกใหญ่ล้อมแมลงวัน ลายโคมเพชร ลายช่อเทพ ลายน้ำไหล พุมเรียง ลายข้ามหลามตัด ลายยอดแหลม ลายก้างปลา ลายไทย ลายยกเบ็ด ลายรงบิน ลายมาเลเซีย ลายนพเก้า เป็นต้น

ลวดลายผ้าทอในปัจจุบันของกลุ่มทอผ้าบ้านพุมเรียงมีดังนี้

ภาพประกอบ 1 ลายดอกพิกุล

ที่มา: ร้านวรรณหอมไหมไทย

ภาพประกอบ 2 ลายพุ่มข้าวบิณฑ์

ที่มา : <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 3 ลายก้านแยกดอกใหญ่

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 4 ลายเครือวัลย์

ที่มา: ร้านวรรณหอมไหมไทย

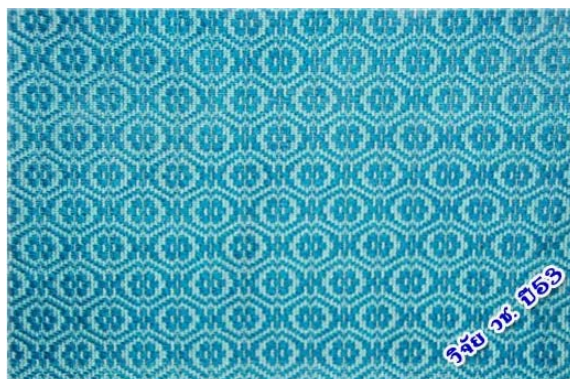
ภาพประกอบ 5 ลายดาวกระจาย

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 6 ลายเม็ดมะยมดอกเล็ก

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 7 ลายพิกุลล้อม

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 8 ลายข้าวหลามตัด

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 9 ลายดอกมะลิ

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

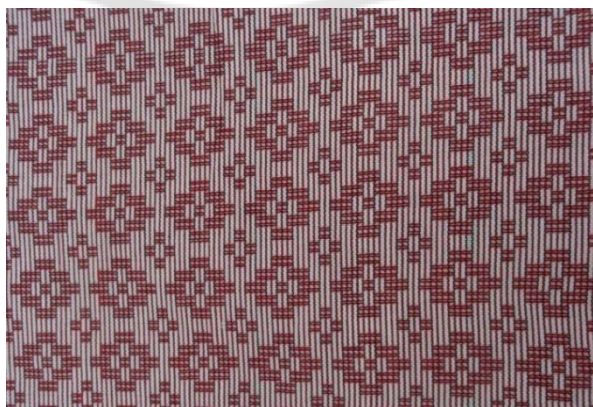
ภาพประกอบ 10 ลายหางนกยูง

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 11 ลายราชวัตรดอกเล็ก

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 12 ลายราชวัตรดอกใหญ่

ที่มา: ร้านวรรณไหมไทย

ภาพประกอบ 13 ลายต้นเต้าทอง

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 14 ลายก้านแยกดอกเล็ก

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 15 ลายผีเสื้อ

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 16 ลายดอกโบตั๋น

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 17 ลายสร้อยแสงจันทร์

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 18 ลายยกเบ็ด

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

ภาพประกอบ 19 ลายกระดุมทอง

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

การเก็บดอก ลายผ้าที่ทอด้วยหูกนั้นจะเก็บเพียงครึ่งดอก โดยเริ่มเก็บจากส่วนกลางของดอกหรือกลางลายไปยังส่วนริมของลาย บางลายที่เป็นลายดอกต่อเนื่องก็ต้องเก็บบางส่วนของดอกข้างเคียงไปพร้อมกันด้วย เมื่อจะทอลายให้เต็มก็ยกตะกอหรือเขาลายชุดเดิมทวนกลับจากหลังไปหน้า หรือจากตะกอสุดท้ายไปยังตะกอแรกสุด เช่น ลายพิกุลล้อมมี 9 ตะกอเริ่มเก็บจากกลางดอก ลายพญาครุฑมี 17 ตะกอ เริ่มเก็บลายจากกลางตัว ลายปลาตะเพียนมี 9 ตะกอ เริ่มเก็บลายจากกลางตัว ลายราชวัตรโคมหรือลายราชวัตรดอกใหญ่มี 5 ตะกอ ก่อนทอต้องคันไหมย่นให้สลับสีแล้วใช้สีไหมอ่อนพุ่ง จึงได้ลวดลายชัดเจนและสวยงาม เช่น คันไหมย่นสีขาว 4 เส้น สีแดง 2 เส้น สลับกันไปจนหมดเส้นไหมย่น แล้วใช้ไหมสีชมพูหรือสีฟ้าพุ่ง การเก็บตะกอต้องเก็บลายดอกหลักและลายประกอบไปพร้อมกัน จึงจะได้ลวดลายใหญ่ต่อเนื่องและมีลายดอกเล็กคัน โดยเริ่มเก็บตะกอจากกลางดอกใหญ่ ลายแมลงวันมี 5 ตะกอเริ่มเก็บลายจากกลางตัว ลายดอกบุหงามี 9 ตะกอเริ่มเก็บลายจากกลางดอก นอกจากนี้ยังมีเกสรอีก 2 ตะกอ ลายโบตันมี 15 ตะกอ เริ่มเก็บลายจากกลางดอก ลายก้านแย่ง 8 ตะกอเป็นลายดอก 6 ตะกอ ลายเกสร 6 ตะกอเริ่มเก็บลายจากกลางดอก ลายดอกเขี้ยวกระแต 6 ตะกอเริ่มเก็บตะกอจากกลางดอกเช่นกัน

อนึ่ง การเก็บดอกลายผ้าแต่ละลายดังกล่าว ไม่ใช่วิธีการเก็บลายที่แน่นอนตายตัว เพราะจากการสำรวจลายผ้าไหมทอยกดอกของพุมเรียงพบว่า มีลวดลายจำนวนมากที่มีชื่อเหมือนกัน แต่รูปลายที่ปรากฏมีรายละเอียดปลีกย่อยต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้เก็บลายดอกแต่ละคนได้ดัดแปลงลายผ้า ตามความชำนาญหรือเพื่อความเหมาะสมสวยงามและเป็นไปตามความต้องการของตลาด เช่น บางครั้งตัดหรือเสริมกลีบดอกเพิ่มเกสรดอก นอกจากนี้ยังมีการเสริมหรือตัดกิ่งใบ เป็นต้น แต่ส่วนมากก็ยังรักษาโครงใหญ่ของลายไว้

วิธีต่อตะกอ ดอกหรือก่อกเขาลาย หลังจากเก็บดอก แบ่งกลุ่มเส้นไหมเป็นเส้นยก และเส้นข่มตามลวดลายที่ต้องการแล้ว ก็ใช้ด้ายผูกเส้นไหมที่แบ่งกลุ่มไว้จนครบทุกตะกอ ใช้ไหมมัดสอดไหมย่นที่เป็นเส้นยกและเส้นข่ม ขัดนัดตั้งไหมย่นที่เป็นเส้นยกขึ้นมา ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างไหม

2 กลุ่มสอกในลอนหรือด้ายเข้าไปในระหว่างช่องว่างนั้นจากด้านขวาไปซ้าย นำไม้ลูกเขา 2 อันตั้งบนไม้ก่อดะระกอดอกหรือไม้ก่อเขาลายแล้วใช้ในลอนหรือด้ายร้อยคล้องไหมยีนที่เป็นเส้นยกที่ละเส้น เช่นเดียวกับการต่อดะระกอดัดไปจนหมดลาย ก็จะได้ดะระกอดอกของดะระกอลายดะระกอกที่ 1 ต่อจากนั้นก็ก่อดะระกอดอกของดะระกอลายอื่นๆ ถัดไป จนหมดจำนวนของดะระกอกที่ใช้ทอลวดลายผ้าลายนั้น แล้วพลิกเส้นไหมขึ้นก่อดะระกอดอก ซีกล่างซึ่งเป็นเส้นข่ม โดยใช้ในลอนร้อยคล้องเส้นไหมที่เป็นเส้นข่มที่ละเส้น เช่นเดียวกับวิธีการร้อยดะระกอดัดที่กล่าวมาแล้ว ห่วงของดะระกอลายซีกบนจะรังเส้นไหมยีนที่เป็นเส้นยกขึ้น และห่วงของดะระกอลายซีกล่างจะดึงไหมยีนที่เป็นเส้นข่มลง ดะระกอกที่ก่อกทั้งซีกบนและซีกล่างแล้วเรียกว่า “1 ตับ” เช่นเดียวกับดะระกอดัดและจำนวนชุดของดะระกอลายหนึ่งๆ เรียกว่า “1 เซา” ปลายทั้ง 2 ด้านของดะระกอลายทั้งชุดจะแควนไว้ที่ไม่ค้างเขาทั้ง 2 ด้าน

ดะระกอลายแต่ละชุดหรือแต่ละเซานี้ เมื่อใช้ทอผ้าเสร็จแล้วจะปล่อยเส้นไหมส่วนปลายที่เหลือไว้ทุกดะระกอก ถ้าต้องการจะทอผ้าลายเดิม ก็สามารถนำดะระกอดัดเดิมไปใช้ได้อีก โดยผู้ทอไม่ต้องร้อยดะระกอลายไหมยีนใหม่ แต่จะใช้วิธีสืบดะระกอก คือการนำไหมยีนที่คั่นใหม่มาผูกกับลายเส้นไหมที่ผู้ทอเหลือทิ้งชายไว้ในดะระกอดัดเดิมจนครบทุกเส้น แล้วดึงไหมยีนชุดเก่าทำให้รังไหมยีนชุดใหม่ร้อยเข้าไปในห่วงของดะระกอดัดทั้งหมด โดยที่ผู้ทอผ้าไม่ต้องเสียเวลาเก็บดะระกอลายใหม่

การทอผ้าไหม คือการสานขัดระหว่างไหมยีนและไหมพุ่งจำนวนมากจนเกิดเป็นเนื้อผ้า สำหรับการทอผ้าไหมยกดอกพุ่งเรียงนั้นอาจแบ่งวิธีทอผ้าออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

1. การทอเนื้อผ้า มีขั้นตอนดังนี้

ลับดะระกอกโดยใช้สันเท้าเหยียบคานที่ 1 รังดะระกอดัดที่ 1 ลงซึ่งจะดึงไหมยีนกลุ่มที่ 1 ลงมาด้วยดะระกอดัดที่ 2 จะยกเส้นไหมยีนกลุ่มที่ 2 ขึ้น เกิดเป็นช่องว่างระหว่างเส้นไหมทั้งสองกลุ่ม พุ่งกระสวยไหมพุ่งหรือไหมพื้นเข้าไปในช่องไหมยีน จากด้านขวาไปทางซ้าย ใน มือซ้ายรับกระสวยทำให้เส้นไหมพุ่งหรือไหมพื้นสอดเข้าไปสานกับไหมยีน กระทบพืมหรือพันหวีเพื่ออัดเส้นไหมพุ่งให้ชิดกันเป็นเส้นตรง โดยใช้พืมกระแทกเส้นไหม 1-2 ครั้ง ลับดะระกอกโดยใช้ปลายเท้าเหยียบคานเหยียบที่ 2 ดะระกอดัดที่ 2 จะรังเส้นไหมยีนกลุ่มที่ 2 ลง และดะระกอดัดที่ 1 จะดึงเส้นไหมยีนกลุ่มที่ 1 ขึ้น เปิดเป็นช่องว่างระหว่างเส้นไหมทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง แต่ตำแหน่งของเส้นไหมยีนจะสลับกัน คือ เส้นไหมยีนกลุ่มที่ 2 ซึ่งเดิมอยู่ข้างบนจะเปลี่ยนลงล่าง ส่วนไหมยีนกลุ่มที่ 1 ซึ่งอยู่ข้างล่างจะเปลี่ยนขึ้นบน พุ่งกระสวยเข้าไปในช่องไหมยีนจากด้านซ้ายกลับมาทางด้านขวาให้มือขวาจับกระสวย เส้นไหมพุ่งหรือไหมพื้นที่จะสอดเข้ามาสานขัดกับเส้นไหมยีน กระทบพืมหรือพันหวีอัดไหมพุ่งให้ชิดกัน แน่นเป็นเส้นตรงอีกครั้ง

2. การทอยกดอก มีขั้นตอนการทอดังนี้

ยกไม้ลูกเขาดึงดะระกอลายที่ 1 ซีกบนขึ้นและใช้เท้าเกี่ยวไม้ลูกเขารั้งดะระกอลายที่ 1 ซีกล่างลง ทำให้ไหมยีนที่เป็นเส้นยกและเส้นข่มซึ่งร้อยด้วยห่วงของดะระกอลายที่ 1 แยกเปิดเป็นช่องลอดไม้เขาดึงเข้าไปในระหว่างช่องไหมยีนนั้น ปล่อยมือและเท้าที่ยกเกี่ยวดะระกอลายที่ 1 ออก “ขัณฑ์” ดึงไหมยีนที่เป็นเส้นยกขึ้นปล่อยไม้เขาดึงค้างไว้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างไหมยีนที่เป็นเส้นยกและเส้นข่ม ทำให้ไหมลายหรือดินสอดเข้าไปในลานขัดไหมยีน แล้ว “ลัมนัด” ทำลายขัดพื้นผ้า 1 เส้น โดย

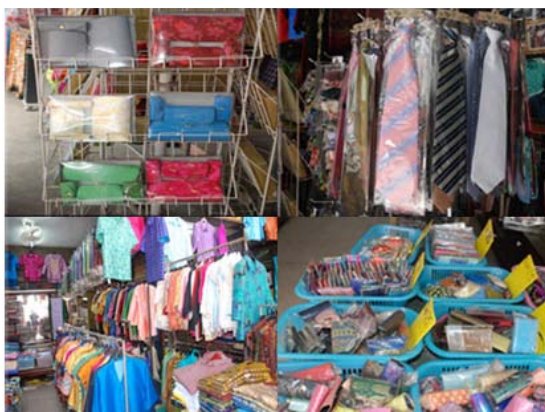
เหยียบคานเหยียบหรือตี้นิ่มเพื่อลัดตระกองสำหรับทอเนื้อผ้าไหมยีนจะ “เบิก” (เปิด) เป็นช่องพุ่ง กระสวยไหมพุ่งหรือไหมพื้นไปอัดรวมกันเป็นเส้นตรงชนิดนี้ ดึงไหมยีนที่เป็นเส้นยกกลุ่มเดิมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างไหมยีนอีกครั้ง แล้วพุ่งกระสวยไหมลายหรือด้นกลับจากด้านซ้ายมาทางขวาแล้วลัดนัต ทำลายขัดพื้นผ้าอีกหนึ่งเส้น โดยเหยียบคานเหยียบหรือตี้นิ่มเพื่อลัดตระกอง ทำให้ไหมยีนเบิกเป็นช่อง พุ่งกระสวยไหมพุ่งหรือไหมพื้นกลับจากด้านซ้ายทางด้านขวาแล้วกระทบพืม 1-2 ครั้ง เพื่ออัดไหมลายหรือด้นไหมพุ่งหรือไหมพื้นให้รวมกันเป็นเส้นตรงอีกค รังตระกองลายที่ 2 และตระกองลายต่อไป ก็ใช้วิธีเช่นเดียวกับตระกองลายที่ 1 เมื่อทอจะครบทุกตระกองลายก็จะได้ลวดลายเพียงครั้งลายครั้งดอกตามจำนวนลายที่เก็บตระกองไว้ ถ้าจะทอไหมครบเต็มดอกต้องใช้ตระกองลายเดิม โดยยกตระกองทอกลับจากตระกองลายหลังสุดมายังตระกองลายหน้า

จากการศึกษาข้อมูลสรุปได้ว่า กรรมวิธีการทอผ้าไหมพุมเรียงมีหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การย้อมสีไหม เพื่อให้ผ้าไหมที่ทอมีสีสันและลวดลายสวยงาม โดยจะต้องผ่านกระบวนการต่างๆ ในส่วนของรูปลักษณะผ้าทอ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ ประเภทลายดอกไม้ ประเภทลายสัตว์ ประเภทลายเบ็ดเตล็ด

2.5 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพุมเรียง

ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพุมเรียง ผ้าไหมพุมเรียง มีทั้งผ้าไหมทอยกดอกด้วยหูกโบราณ ได้แก่ ผ้ายกชุดหน้านาง ผ้ายกชุดฝรั่ง ผ้ายกเฉพาะเชิง ผ้ายกดอกถอมอย่างมีเกสร ผ้ายกเหล่านี้มีทั้งประเภทไหม 100% และไหม 90% ซึ่งยกด้วยดินเงินดินทองและไหมลายซ้อน ตั้งแต่ 2-5 สี และยังมีผ้าไหมที่ทอด้วยกี่กระตุก เป็นผ้าไหมพื้นสีต่าง ๆ ผ้าไหมชิ้นลายร่อง ผ้าไหมตาหมากรุกสลับสี และยังมีผ้าไหมพิมพ์ดอก ผ้าสไบ ฯลฯ ผ้าไหมเหล่านี้นอกจากนำไปตัดเป็นผ้านุ่งสำเร็จรูป เสื้อ และกระโปรงแล้ว ยังใช้ทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กระเป๋าถือ กรอบรูป พวงกุญแจ ผ้าคลุมผมดอกไม้ประดิษฐ์ ผ้าพันคอ เนคไท และแต่งบ้านเรือนต่าง ๆ เป็นต้น

ส่วนการจำหน่ายมีทั้งขายปลีกและขายส่ง ช่วงระยะเวลาที่ขายดีอยู่ระหว่างเดือน มกราคม-มีนาคม และตุลาคม - ธันวาคม ซึ่งเป็นเทศกาลปีใหม่ และเป็นช่วงที่คนแต่งงานกันมาก สำหรับตลาดขายส่งที่สำคัญอยู่ที่กรุงเทพมหานครและหาดใหญ่ ตลาดในต่างประเทศได้แก่ สิงคโปร์ ส่วนใหญ่เจ้าของร้านจะเป็นผู้ติดต่อส่งขายเอง แต่บางที่ก็มีตัวแทนมารับซื้อถึงร้าน ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นมักจะพอดีกับการจำหน่ายมีเหลือไม่มากนัก เพราะโดยมากจะผลิตตามจำนวนที่มีผู้สั่งซื้อ แต่ผ้าไหมพุมเรียงก็เป็นสินค้าออกที่สำคัญอย่างหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพประกอบ 20 ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพรมเรียง

ที่มา: <http://cloth.sru.ac.th>

จากการศึกษาข้อมูล สรุปได้ว่า ผ้าไหมส่วนใหญ่นอกจากจะนำไปตัดเป็นผ้าถุงสำเร็จรูป เสื้อ กระโปรงแล้ว ยังนำไปทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ อาทิเช่น กระเป๋าถือ กรอบรูป พวงกุญแจ ผ้าคลุมผม ดอกไม้ประดิษฐ์ ผ้าพันคอ เนคไท และแต่งบ้านเรือนต่าง ๆ เป็นต้น ส่วนการจำหน่ายมีทั้งปลีกและส่ง

3. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบลวดลาย

3.1 เทคนิคการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอ

จุดเริ่มต้นของการออกแบบ

เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว (2553) กล่าวว่า การออกแบบคือ การสร้างสรรค์สิ่งใดๆ ก็ตามออกมาเพื่อสื่อความหมาย เนื้อหาหรือเรื่องราว ที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการ เริ่มต้นที่แรงบันดาลใจและความคิดริเริ่ม ผ่านการพัฒนาแก้ไข ขัดเกลา ให้ได้เป็นผลงานสุดท้าย

สิ่งต่างๆ รอบตัวเราที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นล้วนแล้วเป็นผลมาจากการออกแบบทั้งสิ้น เช่น เสื้อผ้าที่เราหยิบมาใส่ทุกวันนี้ เป็นผลมาจากนักออกแบบผ้า (Fabric Designer), นักออกแบบเสื้อผ้า (Fashion Designer), นักออกแบบสี (Colourist), นักออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Designer) ที่ออกแบบเครื่องประกอบเสื้อผ้า เช่น กระดุม ซิป หัวเข็มขัด และรวมถึงผู้สวมใส่เองที่เป็นผู้ออกแบบเลือกเสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า มาใส่ร่วมกัน การออกแบบดูเหมือนเป็นการกระทำที่เป็นไปตามอารมณ์ของศิลปิน หรือของนักออกแบบ แต่แท้จริงแล้วเป็นการทำงานที่มีขั้นตอน และหากการกระทำอย่างสร้างสรรค์ตามขั้นตอนแล้วจะได้ผลงานที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางศิลปะอีกด้วย

การออกแบบลายผ้า (Pattern design) ลวดลายเป็นการผสมผสานกัน ระหว่าง เทคนิค การผลิต และ ความคิดสร้างสรรค์ ให้ตรงกับ ความต้องการ ของผู้บริโภค การออกแบบสิ่งทอ เริ่มต้นจากการพิจารณาวัตถุดิบ อันได้แก่ เส้นใย เส้นด้าย ผ้า และ การตกแต่ง การปฏิบัติงานแต่ละ ขั้นตอน ต้องมีผู้ชำนาญงานแต่ละอย่างช่วยกัน แม้กระทั่ง การจัดจำหน่าย ก็ต้องมี ผู้ชำนาญ อยู่ ด้วย เพื่อให้สิ่งทอนั้นๆ เป็นที่ ต้องการ ของผู้บริโภค ผ้าแต่ละชนิด มีประโยชน์ใช้สอยแตกต่างกัน ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อ ตาม วัตถุประสงค์ ที่ จะนำไปใช้งาน การเลือกซื้อ และพิจารณาทั้ง คุณสมบัติของผ้า ความสวยงาม เหมาะสม กับประโยชน์ใช้สอย และกำลังซื้อสิ่งทอในปัจจุบัน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ลวดลายที่เกิดจากสี การใช้สีทำ ลวดลาย บนผืนผ้า แม้จะเป็นสีขาว บนสีขาว ก็ยังเห็น ลวดลายได้ชัด หาก ลวดลาย นั้นหลุดไป ผ้าก็ยังคงเป็น ผืนผ้าอยู่ และใช้ประโยชน์ได้ เรียก ลวดลาย ประเภทนี้ว่า ลวดลายตกแต่ง (Decorative design) เกิดจากการย้อม และพิมพ์ลวดลายลง แบบต่างๆ จึงปรากฏมีผ้านับพันชนิด จำหน่ายโดยทั่วไป

2. ลวดลายที่เกิดจากการขัดกันของเส้นด้าย ทำให้รูปแบบต่างกัน บนผืนผ้าหากดึงเอา เส้นด้าย ที่เป็นลวดลายออก ลายผ้า บริเวณนั้น เสื่อมสภาพไป ใช้ประโยชน์ไม่ได้ เรียกว่าลวดลาย โครงสร้าง (Structural) ซึ่งเกิดจาก การทอ การถักนิตหรือการทำผ้าลูกไม้บางวิธีลวดลายตกแต่งนั้น โดยเนื้อแท้ ตัวของมันเองมิใช่วัสดุ แต่เป็นการตกแต่งวัสดุ ตั ้องการเนื้อที่ สำหรับตกแต่ง เลือก ลักษณะของ ลวดลาย เช่น เส้น รูป บางทีก็รวมสีด้วย ทำให้น่าดู จัดวางอย่างมีระเบียบเหมาะสมกับ วัสดุที่ต้องการผลิต

การเขียนลายผ้าทอ คือ การบันทึกลายโดยแสดงเป็นรูปและกลไกของการทอผ้า การเขียน แบบลายที่สมบูรณ์ คือการแสดงให้เห็นการตัดกันของเส้นยืนและเส้นพุ่งที่ชัดเจนและจำเพาะเจาะจง รวมทั้งการร้อยตะกอ การผูกเชือกโยงตะกอ และ ลำดับการเหยียบไม้เท้าขณะทอผ้า ซึ่งเป็นขั้นตอน ที่จำเป็นต่อการทอผ้า

สุชาดา อุชชิน, ปวริน ตันตริยานนท์ และ วนิดา ผาสุขดี (2551) กล่าวว่า การเขียนลายมัก ถูกเปรียบเทียบเหมือนกับโน้ตดนตรีซึ่งต้องการความถูกต้อง และบ่อยครั้งมีการกล่าวว่านักร้องผู้ ยิ่งใหญ่อ่านโน้ตดนตรีไม่ได้ สำหรับวงการงานทอผ้าก็เช่นกัน นักทอผ้ามีจำนวนมากที่ไม่สามารถ อ่านและเขียนลายได้เอง และชอบการออกแบบลายบนที่ทอผ้า ซึ่ง ขัดกับหลักการของผู้ทอผ้ามืออาชีพ ที่จำเป็นต้องออกแบบโดยใช้กระดาษและดินสอก่อนการทอบนที่จริง ๆ

ข้อได้เปรียบของการเขียนแบบลายก่อนการทอผ้าบนที่จริง มีหลายประการ ตัวอย่างเช่น

1. การเขียนแบบลายเป็นบันทึกโดยใช้อักษรย่อ การเขียนแบบลายที่สมบูรณ์มีรายละเอียดที่ชัดเจนที่สามารถทอลายได้เหมือนเดิมทุกครั้ง

2. การเขียนแบบลายเป็นการบันทึกการทออย่างเที่ยงตรง เพื่อให้โอกาสแก่คนทอได้รับ ผลสำเร็จและสามารถแก้ไขสิ่งที่ไม่ถูกต้องก่อนการลงมือทอจริง

3. การพัฒนาลาย หรือดัดแปลงลายผ้าทอสามารถทำบนกระดาษกราฟได้ เช่น กรณีที่มีการเขียนแบบลายไว้เรียบร้อยแล้ว สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้บนกระดาษ การดัดแปลงลายโดยทำการเปลี่ยนแปลงจุดร้อยตะกอ การผูกไม้เท้าเหยียบ และลำดับขั้นตอนของการเหยียบเท้าใหม่ โดยนักเขียนแบบสามารถมองเห็นลายใหม่ที่จะได้บนผืนผ้าทอบนกระดาษกราฟ และนอกจากนี้สามารถเปลี่ยนแปลงสี ของเส้นด้ายยืนและด้ายพุ่งเพื่อให้เกิดสีบนผ้าทอตามต้องการ การเปลี่ยนแปลงสีบนกระดาษกราฟง่ายและใช้เวลาน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงโดยการทอบนที่ทอผ้าจริง

4. การเขียนแบบลายทำให้สามารถทอลายเดิมได้ แม้มีข้อเสียคือมักมีการลอกเลียนแบบคนอื่นตลอดเวลา อย่างไรก็ตามข้อดีก็มีคือเป็นการนำลายทอของคนอื่นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นลายทอของตนเองได้ และนับว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากกว่ามาก เป็นการก่อให้เกิดบรรยากาศสร้างสรรค์การออกแบบอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นการพัฒนาลายทอใหม่อย่างหลากหลายตลอดเวลาด้วย

5. การเขียนลายทอ คือ ได้กลไกของการทอผ้าและสิ่งที่ปรากฏบนผืนผ้า การเขียนลายทอสามารถคัดลอกลายทอโบราณขึ้นมาใหม่ได้ และสามารถทอซ้ำเป็นผืนผ้าใหม่เพื่อการอนุรักษ์ได้

6. การเขียนลายสามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วย ซึ่งจะเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างงานอนุรักษ์และงานร่วมสมัยที่มีการออกแบบตามรสนิยมของตลาด แต่ยังคงไว้ซึ่งการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นเมือง

การออกแบบลายทอเพื่อที่จะผลิตผ้าในลักษณะเป็นผ้าผืนนั้น เป็นการตกแต่งผ้าด้วยโครงสร้างผ้า แต่การออกแบบโครงสร้างผ้านั้นผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย และคุณภาพผ้าที่ต้องการ ได้แก่ ชนิดและลักษณะของเส้นด้าย เบอร์และความหนาแน่นของเส้นด้ายในผืนผ้า ตลอดจนกระบวนการตกแต่งของผ้าแต่ละชนิด นอกจากนี้ผู้ออกแบบลายทอจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักรทอผ้าด้วยว่าผ้าที่ออกแบบมานั้นจะต้องผลิตด้วยเครื่องทอชนิดใด

ขั้นตอนการออกแบบผ้าทอมือ

ขั้นตอนการออกแบบไม่มีการบังคับตายตัว การออกแบบที่เหมาะสมกับการออกแบบผ้าทอมือเพื่อการค้าในประเทศไทยมีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทางการตลาด ข้อมูลทางการตลาดเป็นสิ่งที่นักออกแบบเพื่อการค้า ทุกท่านควรทราบก่อนเริ่มทำการออกแบบ ในการทำงานในองค์กรใหญ่ ฝ่ายการตลาดจะเป็นผู้สรรหาข้อมูลเหล่านี้ และสรุปให้นักออกแบบทราบ สำหรับในองค์กรที่เล็กกว่าหรือในกลุ่มทอผ้าท้องถิ่น ตัวแทนกลุ่มผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง กับการขายอาจจะต้องเป็นผู้สังเกต และวิเคราะห์ตลาดเอง เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกับผู้มาซื้อสินค้ามากกว่าผู้ทอ

ข้อมูลที่ควรทราบก่อนการออกแบบคือ

1) เราคือใคร มีข้อเด่น ข้อด้อยอะไร

เราหมายถึงตราสินค้า เช่นในที่นี้สมมุติว่าตราสินค้าคือ “กลุ่มทอผ้าอำเภอก” การจะออกแบบสินค้าในที่นี้ คือ ผ้าทอออกมาได้จะต้องเข้าใจข้อเด่นและข้อด้อยของตนเองเสียก่อน เช่น ผู้ทอในอำเภอก เท่านั้น ส่วนข้อด้อยก็คือ อำเภอก เป็นอำเภอที่เจริญมาก ค่าแรงสูงกว่าบริเวณอื่นๆ และมีผู้ที่ชำนาญจำนวนน้อย ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุทั้งสิ้น เมื่อได้ทราบข้อมูลดังนี้ นักออกแบบสามารถปรับผลิตภัณฑ์ให้เหมาะกับข้อเด่นและเหมาะสมกับสภาพความจำเป็นบังคับได้ เช่น เลือกรายการย้อมครามเป็นหลัก และออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมกับไหมหอม แต่ต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความพิเศษ ขายได้ราคาดี อาจจะต้องใช้วัตถุดิบคุณภาพดี เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า เนื่องจากค่าแรงของท้องถิ่นสูง จึงสรุปตัวอย่างผลิตภัณฑ์ได้ว่าควรจะมีผลิตภัณฑ์ ตะกร้าไม้บุผ้าไหมทอมี ย้อมด้วยคราม เป็นต้น แต่เท่านั้นยังไม่พอ นักออกแบบควรจะต้องทราบรายละเอียดต่อมาที่สำคัญไม่แพ้กันเลยคือ

2) ใครคือลูกค้าของเรา

ก่อนที่จะผลิตสินค้าใดๆออกมาก็ตาม นักออกแบบควรจะต้องตอบคำถามเกี่ยวข้องกับลูกค้า กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ให้ได้ก่อน เพื่อเป็นประโยชน์ในการออกแบบที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า

2. สืบหาแรงบันดาลใจ แรงบันดาลใจเป็นสิ่งสำคัญมากในการออกแบบ แรงบันดาลใจเป็นเหมือนเข็มทิศที่คอยกำหนดเส้นทางของผลิตภัณฑ์แต่ละอย่าง โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ทางสิ่งทอไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ หรือของตกแต่งบ้านที่มีหลายชนิดอยู่ในคอลเลกชันเดียวกัน หากไม่มีเข็มทิศคอยกำหนดทิศทางของสินค้าทุกชิ้นแล้ว สินค้าทั้งหมดก็อาจจะไม่เข้ากันเลย

แรงบันดาลใจเกิดได้จากทุกสิ่ง ประสบการณ์ชีวิตที่น่าประทับใจ อาจจะเป็นได้ทั้งเรื่องสนุกสนาน เรื่องเศร้า สถานที่ท่องเที่ยว เรื่องกีฬา เรื่องบุคคลที่ประทับใจ เรื่องของความหลังในวัยเด็ก ความทรงจำ ความมุ่งมั่นในชีวิต เรื่องของอนาคตที่อยู่ในจินตนาการ แรงบันดาลใจในเรื่องส่วนบุคคล เป็นองค์ประกอบที่นักออกแบบสามารถใส่ความเป็นตัวของตัวเองลงไปในงาน ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มลูกค้ากลุ่มเป้าหมายเสมอไป เพียงแต่นำมาขัดเกลาให้เป็นผลิตภัณฑ์แล้วต้องสอดคล้องกับข้อมูลทางการตลาดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3. เรียงร้อยคำหลัก คำรอง เรื่องราว เมื่อได้แรงบันดาลใจต้นเรื่องแล้ว นักออกแบบควรหากลุ่มคำที่สอดคล้องกับแรงบันดาลใจเพื่อขยายเรื่องราวนั้นให้เป็นที่เข้าใจมากขึ้น อาจจะเขียนขยายความออกมาเป็นเรียงความก็ได้

4. สร้างแผนภาพ (Image or Mood Board) การสร้างแผนภาพประกอบการออกแบบจะช่วยให้นักออกแบบเห็นแนวทางคร่าวๆของผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น โดยเฉพาะในการทำงานที่มีนักออกแบบมากกว่าหนึ่งคน แผนภาพจะช่วยให้ทุกคนเห็นภาพเดียวกันและทำงานออกแบบให้สอดคล้องกันได้

5. การสเก็ตช์ การสเก็ตช์ของผ้าทอนั้นต่างจากงานสเก็ตช์อื่นๆ บ้างตรงที่งานทอผ้าต้องมีการออกแบบด้ายยืน ด้ายพุ่ง สี ชนิดของด้าย ความถี่ห่างของเส้นด้าย อีกทั้งการทอไม่เหมือนการวาดรูปหรือถ่ายรูปที่จะสื่อสารความคิดออกมาได้ตรงๆ จึงต้องมีการดึงเอาอารมณ์ของสิ่งที่ต้องการสื่อออกมาให้ได้เสียก่อน

6. การทำตัวอย่างผ้าทอและตัวอย่างผลิตภัณฑ์ การทอตัวอย่างผ้ารวมถึงการทดลองย้อมสีเส้นด้าย ทอ และลองขึ้นหุ่นเป็นผลิตภัณฑ์จริงๆ การทดลองย้อมสีลงบนผ้าจริงๆ และนำมาเปรียบเทียบกับกันทั้งหมดว่าเข้ากันหรือไม่ เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้สีของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดเข้ากันได้

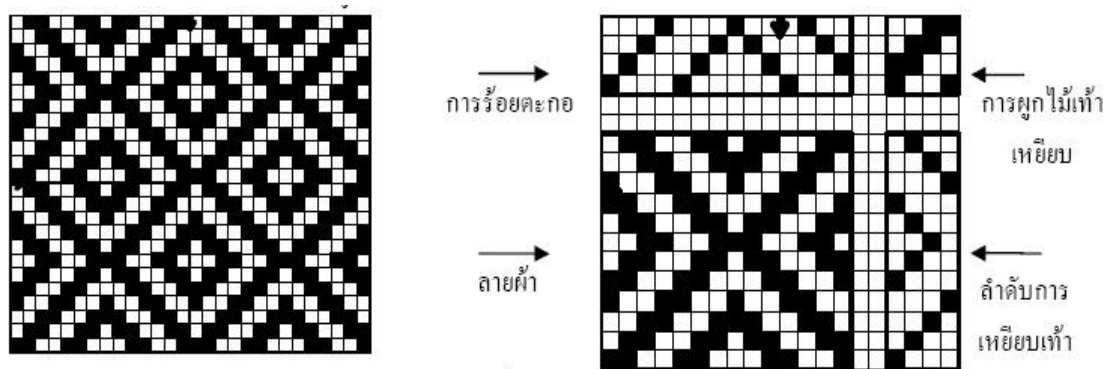
7. การพัฒนาและแก้ไขผลิตภัณฑ์ หลายๆครั้งเราจะพบว่าความคิดแรกไม่ใช่ความคิดที่ดีที่สุดหรือถูกต้องที่สุดเสมอไป นักออกแบบที่ดีจะเรียนรู้แก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด เมื่อทดลองขึ้นด้ายบนกี่แล้ว ควรจะเผื่อความยาวของด้ายยืน และเผื่อปริมาณด้ายพุ่งเอาไว้เผื่อการแก้ไขและพัฒนาด้วย บางครั้งขึ้นตัวอย่างออกมาแล้ว แก้ไขแล้วก็ยังไม่ดี อาจจะต้องทำใจไม่ใช่ตัวอย่างทั้งชุดนั้นเลย เราไม่ควรจะคิดว่าความผิดพลาดนั้นทำให้เสียเวลา สิ่งที่เราได้รับแต่มองไม่เห็นนั้นคือประสบการณ์

ตัวอย่างผ้าที่ใช้ได้และใช้ไม่ได้นั้นไม่ควรทิ้ง สามารถเก็บใส่แฟ้มไว้เป็นระเบียบ เขียนคำอธิบายและรายละเอียดขั้นตอนการทอ เมื่อจะออกแบบหรือทอผ้าตัวอย่างครั้งต่อไป สามารถนำตัวอย่างเก่ามาศึกษาหรือพัฒนาต่อไปได้

8. การนำเสนอสินค้า เมื่อทอผ้า ดับเย็บ และตรวจสอบคุณภาพเสร็จเรียบร้อยแล้ว นักออกแบบยังต้องนึกถึงวิธีที่จะนำเสนอสินค้า เพื่อนำเสนอข้อมูลให้ได้ตรงกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมายมากที่สุด โดยยังคงรักษาภาพลักษณ์ของสินค้าไว้ได้ด้วย สินค้าผ้าทอ ทั้งที่เป็นเครื่องแต่งกายและของตกแต่งบ้าน การนำเสนอสินค้าเป็นเรื่องที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดให้ภาพลักษณ์ของสินค้าทั้งหมดไปด้วยกันได้ ทั้งการจัดหน้าร้าน การจัดชั้นวางผลิตภัณฑ์ วัสดุผลิตภัณฑ์ ชุดของพนักงานและอื่นๆ อีกมาก

ลายพื้นฐาน (Elementary Weaves) เป็นแม่แบบผ้าทอลายต่างๆ มี 3 รูปแบบ คือ ลายขัด (Plain weave) ลายสอง (Twill weave) และลายต่วน (Satin weave) โดยทั่วไปเป็นการทอผสม 2-3 รูปแบบลาย

การเขียนลายทอสำหรับกี่ทอมือทั่วไป เป็นการเขียนลายลงกระดาษกราฟ ช่องสี่ทึบคือสีเส้นพุ่ง และสีขาวคือสีเส้นยืน การเขียนลายควรเขียน 4 ดอกจบลายเพื่อให้บริเวณจบดอก และอีก 1 จบดอกลายเพื่อกำหนดตำแหน่งการร้อยตะกอ การผูกไม้เท้าเหยียบ และลำดับการเหยียบเท้า นิยมลายผ้าทอที่ 2-8 ตะกอ

ภาพประกอบ 21 ลายทอด้วยกี่ทอมือ 4 แผงตะกอล

ที่มา: www.rdi.ku.ac.th

แรงบันดาลใจในการออกแบบลายผ้า (Inspiration for Textile Designs)

แนวความคิดในการออกแบบลายผ้าสามารถมาจากหลายลักษณะวิธี เช่น นักออกแบบลายผ้าทอ อาจจะตรงไปที่เครื่องทอ แล้วคัดเลือกเส้นด้ายลักษณะต่างๆ มาสร้างสรรค์ตามลักษณะของลายทอพื้นฐาน หรือลายทอดัดแปลงต่างๆ ก็สามารถสร้างงานได้ แต่ผลงานที่ได้จากการสร้างงานลักษณะเช่นนี้ มักจะค่อนข้างได้ลวดลายหรือผลงานที่ค่อนข้างจะธรรมดา นานๆ เข้าจะเกิดความซ้ำไปซ้ำมา แรงบันดาลใจในการออกแบบ มีมากมายหลายแบบเช่น

- แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ
- แรงบันดาลใจจากผลงานของนักออกแบบ จิตรกรที่มีชื่อเสียง
- แรงบันดาลใจจากสภาพความเป็นอยู่
- แรงบันดาลใจจากสถานการณ์ที่ได้พบเห็น
- แรงบันดาลใจจากสถานการณ์ที่ได้พบเห็น
- แรงบันดาลใจจากความแตกต่างของวัฒนธรรม เป็นต้น

ซึ่งไม่ว่านักออกแบบลายผ้า จะมีแรงบันดาลใจมาจากที่ใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่นักออกแบบผ้าทุกคนต้องมีคือ ความเข้าใจและความสามารถในการเลือกใช้สีและการจัดวางลาย

3.2 รูปแบบลวดลาย (Pattern)

1) การสร้างรูปมาตรฐานต้นแบบ (MOTIF) หมายถึง การออกแบบรูปทรงใดรูปทรงหนึ่งที่มีลักษณะเรียบง่ายขึ้นเพียง 1 รูป แต่สามารถผูกเป็นลวดลายอื่นๆ ได้ต่อไปอีก แต่เมื่อนำลวดลายนั้นมาผูกต่อกันด้วยวิธีการดังต่อไปนี้จะสามารถสร้างลายที่มีความงามขึ้นได้อีกจำนวนมาก ดังนี้

1.1 การเรียงลำดับ (Translation in steps) เป็นการนำลวดลายต้นแบบนั้นมาเรียงลำดับในลักษณะการซ้ำของรูปร่าง (Repetition)

1.2 การสลับภาพซ้ายขวา (Reflection about a line) เป็นการวางลวดลายต้นแบบในลักษณะสะท้อนผ่านกระจกเงา ภาพจะสลับซ้ายเป็นขวา

1.3 การหมุนรอบจุด (Rotation about a point) เป็นการวางลวดลายต้นแบบรอบจุดศูนย์กลางจุดหนึ่ง ในลักษณะของภาพหมุน อาจวางซ้ำกัน 2-8 ชั้น ซึ่งจะให้ลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

1.4 การสลับซ้ายขวาและหมุนรอบจุด (Reflection and rotation) เป็นการนำลวดลายต้นแบบวางสลับซ้ายขวาตามหลักการที่ 1.2 ในขณะเดียวกันก็นำมาวางรอบจุดศูนย์กลางตามหลักการที่ 1.3

1.5 การสลับซ้ายขวาเป็นลำดับ (Reflection and translation) เป็นการนำแบบมาสลับซ้ายขวาตามหลักการที่ 1.2 แล้วจึงนำมาเรียงลำดับอีกครั้งหนึ่งตามหลักการข้อที่ 1.1 ภาพที่ได้จะมีลักษณะเหมือนภาพสะท้อนจากผิวน้ำ หรือกระจก

1.6 การหมุนรอบจุดและเรียงลำดับ (Rotation and translation) เป็นการนำต้นแบบ 2 ชั้นมาวางรอบจุด แล้วนำมาเรียงลำดับกันอีกครั้งหนึ่ง ภาพที่ได้จะไม่เหมือนกับภาพที่สะท้อนจากกระจก เพราะรูปจะตรงกันข้ามกันหมด

1.7 การเรียงลำดับสลับจังหวะ (Reflection and alternate translation) เป็นการนำแบบมาเรียงลำดับ และสะท้อนกลับลงด้านล่างในลักษณะสลับฟันปลา ซึ่งจะช่วยให้ลวดลายที่แตกต่างกันออกไปจากการเรียงลำดับตามปกติ

1.8 การผสมระหว่างเรียงลำดับ สลับซ้ายขวา และหมุนรอบจุด (Reflection, rotation and translation) เป็นการออกแบบลวดลายโดยผสมผสานหลักการดังกล่าวข้างต้นเพื่อสร้างลวดลายขึ้นใหม่

2) การใช้จังหวะ (Rhythm) ถือเป็นหลักฐานสำคัญของการสร้างลวดลาย เพราะการจัดจังหวะที่ดีจะช่วยให้ผลงานออกแบบดูเป็นระเบียบ เรียบง่าย และน่าสนใจ ซึ่งลักษณะของการเกิดจังหวะนั้น ชะลูด นุ่มเสมอ ได้กำหนดไว้ 2 ลักษณะดังนี้

ลักษณะแรก เกิดจากการซ้ำของหน่วยหรือการสลับกันของหน่วยกับช่องไฟ

ลักษณะที่สอง เกิดการเคลื่อนไหวต่อเนื่องของเส้น รูปทรง น้ำหนัก หรือสีจากการเกิดจังหวะ 2 ประการข้างต้น สามารถนำมาสร้างเป็นลวดลายหลายวิธีการ ดังนี้

2.1 การซ้ำจังหวะเท่ากัน คือ การกำหนดหน่วยตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไป ให้มีระยะห่างระหว่างหน่วยเท่า ๆ กัน หรือเป็นการกำหนดช่องไฟให้มีช่องว่างระหว่างหน่วยเท่า ๆ กันเป็นจังหวะนั่นเอง ซึ่งหน่วยดังกล่าวสามารถเลือกได้หลายทาง เช่น เส้น รูปร่าง สี หรือลักษณะผิว เป็นต้น ประกอบด้วย จังหวะซ้ำเท่ากันของเส้น, จังหวะซ้ำเท่ากันของรูปร่าง, จังหวะซ้ำเท่ากันของสีขาว – ดำ, จังหวะเท่ากันของลักษณะผิว,

2.2 การซ้ำจังหวะไม่เท่ากันคือ การจัดจังหวะของหน่วยมีช่องไฟ หรือรูปแบบของหน่วยให้แตกต่างกัน ทำให้ลวดลายดูแปลกตา มีการเคลื่อนไหว และน่าสนใจ ประกอบด้วยจังหวะซ้ำของเส้นไม่เท่ากัน, จังหวะซ้ำของรูปร่างไม่เท่ากัน, จังหวะซ้ำของขนาดและน้ำหนักไม่เท่ากัน

2.3 การซ้ำจังหวะสลับกันคือ การจัดจังหวะที่มีรูปแบบอย่างน้อยสองชุดขึ้นไปให้มีลักษณะที่แตกต่างกัน จัดวางสลับกันซึ่งจะมีระยะห่างเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ ประกอบด้วยจังหวะซ้ำสลับกันแบบระยะห่างเท่ากัน, จังหวะซ้ำสลับกันแบบระยะห่างไม่สม่ำเสมอ

2.4 การซ้ำจังหวะโดยการเน้นหรือพัก คือ การกำหนดหน่วยที่ต้องการขึ้นตั้งแต่หนึ่งหน่วยขึ้นไปแล้วจัดวางจังหวะให้มีระยะห่างเท่า ๆ กัน โดยมีการเน้นให้เกิดความแตกต่างขึ้นในหน่วยนั้น ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ค่าน้ำหนักที่จุดเน้นต่างจากจุดอื่น ๆ การใช้ลักษณะผิวให้เกิดความแตกต่าง หรือการใช้สี เป็นต้น

2.5 การซ้ำจังหวะโดยสร้างความแตกต่าง คือ การกำหนดหน่วยที่มีความแตกต่างกันตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไปมาจัดวางในลักษณะซ้ำ ๆ กัน แต่มีรูปแบบที่แตกต่างกันซึ่งสามารถสร้างในลักษณะแนวเดียวหรือเป็นชุดก็ได้ ประกอบด้วยจังหวะซ้ำที่เกิดจากความแตกต่าง การจัดจังหวะแบบต่อเนื่อง คือ การจัดจังหวะของหน่วยแต่ละชนิดให้มีความต่อเนื่องกัน ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นการลำดับขั้นของเส้น สี รูปทรง หรือน้ำหนักโดยไม่มีช่องว่างมาคั่น บางครั้งเกิดความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวขึ้นในตัวลายประกอบด้วยจังหวะแบบต่อเนื่องจากเส้นและรูปร่าง, จังหวะแบบต่อเนื่องจากหน่วยหลายหน่วยรวมกันเป็นชุด

2.6 การจัดจังหวะแบบทับซ้อน คือ การจัดจังหวะของหน่วยแต่ละหน่วยให้มีลักษณะทับซ้อนโดยเส้นระยะห่างเท่ากันหรือไม่เท่ากันมาประกอบในทิศทางที่ต่างกัน เช่น จา กบนลงล่าง หรือซ้ายไปขวา เป็นต้น ทำให้ลวดลายมีลักษณะที่หลากหลายขึ้น ประกอบด้วย จังหวะทับซ้อนจากบนลงล่าง จังหวะทับซ้อนจากซ้ายไปขวา

2.7 การจัดจังหวะแบบเส้นไหล คือ การจัดจังหวะของหน่วยให้มีความต่อเนื่องเส้นไหลไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวขึ้นในตัวลวดลาย ประกอบด้วยจังหวะเส้นไหลไปในทิศทางเดียวกัน

2.8 การจัดจังหวะแบบเปลี่ยนทิศทาง คือ การจัดปรับเปลี่ยนทิศทางของรูปร่างรูปทรงให้แปลกไปจากกลุ่ม ซึ่งอาจจะเปลี่ยนทิศทางจากซ้ายไปขวา หรือบนไปล่าง เป็นต้น

3) การใช้รูปและพื้น คือ การสร้างลวดลายโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของรูปและเส้นให้มีความประสานกลมกลืนกันจนแยกไม่ออกว่าอันไหนรูปอันไหนพื้น ทำให้ลวดลายมีความกลมกลืนกับตัวผลงานที่ออกแบบ

4) การใช้ลดหลั่น คือ การจัดวางหน่วยในการสร้างลวดลายให้มีลักษณะลดหลั่นกันไปโดยใช้รูปแบบที่ซ้ำ ๆ กัน มาจัดวางให้เกิดการลดหลั่นด้วยขนาดจากใหญ่ไปหาเล็กหรือเล็กไปหาใหญ่สลับกันแล้วแต่ลักษณะของผลงาน ซึ่งในการลดหลั่นนี้อาจจะใช้ค่าน้ำหนักสีช่วยให้เกิดมิติเพิ่มขึ้นได้

5) การใช้ตาราง คือ การจัดลวดลายให้อยู่ภายในกรอบของตารางหรือเกิดจากการเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มของตาราง โดยการกำหนดตารางเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้าก็ได้

ประกอบด้วยการออกแบบลวดลายภายในกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส การออกแบบลวดลายโดยการเชื่อมต่อกลุ่มตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัส, การออกแบบลวดลายโดยการเชื่อมต่อกลุ่มตารางสี่เหลี่ยมผืนผ้า

6) การใช้ความใกล้ชิด คือ การจัดวางหน่วยต่างๆที่ต้องการให้ดูเหมือนว่าแต่ละหน่วยเป็นของกันและกัน จะขาดหน่วยใดหน่วยหนึ่งไม่ได้ ลวดลายโดยรวมจึงมีลักษณะเป็นกลุ่มไม่กระจายไปคนละทิศละทางให้มีเอกภาพและเกิดการรับรู้โดยรวมได้อย่างดี ประกอบด้วยความใกล้ชิดที่เกิดจากหน่วยเดียวกัน, ความใกล้ชิดที่เกิดจากจุด, ความใกล้ชิดที่เกิดจากหน่วยหลายหน่วย

7) การใช้หลักการต่อลวดลาย คือ การจัดวางระบบของลายให้สอดคล้องกับพื้นที่ว่างโดยมีการวางแผนอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อความเหมาะสมกับผลงานที่ต้องการออกแบบ ซึ่งในที่นี้คุณฐิสุนทรารชุน (2531: 74-92) ได้ให้หลักการต่อลวดลายไว้ 2 แนวทาง ดังต่อไปนี้

7.1 แนวทางแรก เป็นการต่อลายตามแนวต่างๆ ดังนี้

การต่อลวดลายแบบแนวนอน เป็นการนำเอาแม่ลาย (Motif) มาเรียงต่อกันเป็นแถวตามแนวนอนไปเรื่อยๆ จนสิ้นสุดชิ้นงาน หากยังมีพื้นที่ว่างก็เริ่มแถวใหม่อีก

การต่อลวดลายแบบแนวตั้ง เป็นการนำเอาแม่ลายมาเรียงต่อกันในลักษณะแนวตั้งเป็นแถวยาวจนสิ้นสุดชิ้นงาน เช่นเดียวกับวิธีการต่อลายแบบแนวนอน

การต่อลวดลายแบบเส้นหยักหรือซิกแซก เป็นลวดลายที่มีลักษณะของแนวเส้นหยักขึ้นลงทำมุมต่อกันในแถวเดียวกัน โดยแต่ละแถวจะอยู่ในลักษณะขนานกันตลอดแนว

การต่อลายแบบเส้นเฉียง เป็นการจัดวางลวดลายในแนวเส้นเฉียงต่อกันเป็นแถวจนสิ้นสุดชิ้นงาน และแต่ละแถวก็จะวางลวดลายขนานกับแถวแรกตลอดแนวเช่นกัน

การต่อลวดลายแบบตาหมากรุก เป็นการจัดวางลวดลายให้อยู่ในตารางที่มีพื้นที่เท่ากันเหมือนตารางหมากรุก โดยจัดวางหน่วยในตารางให้สลับกันตลอดชิ้นงาน

การต่อลวดลายแบบขั้นบันได เป็นการจัดวางลวดลายให้มีการยกระดับของหน่วยขึ้นในระดับเท่าๆ กันไปเรื่อยๆ เหมือนขั้นบันได โดยยึดโครงสร้างสี่เหลี่ยมให้มีมุมต่อมุมเชื่อมต่อกัน

7.2 แนวทางที่สอง เป็นการต่อลายในลักษณะต่างๆ โดยอาศัยรูปทรงเรขาคณิต

1. การต่อลายในลักษณะสี่เหลี่ยม (The Square Network)
2. การต่อลายในลักษณะการเรียงอิฐแนวนอนหรือแนวตั้ง (The Brick and Half-Drop Network)
3. การต่อลายในลักษณะสามเหลี่ยม (The Triangle Network)
4. การต่อลายในลักษณะสามเหลี่ยม (The Triangle Network)
5. การต่อลายในลักษณะลวดตาข่าย (The Ogee Network)
6. การต่อลายในลักษณะหกเหลี่ยม (The Hexagon Network)
7. การต่อลายในลักษณะรูปพัด (The Scale Network)
8. การต่อลายในลักษณะวงกลม (The Circle Network)

การต่อลายพิมพ์ผ้า

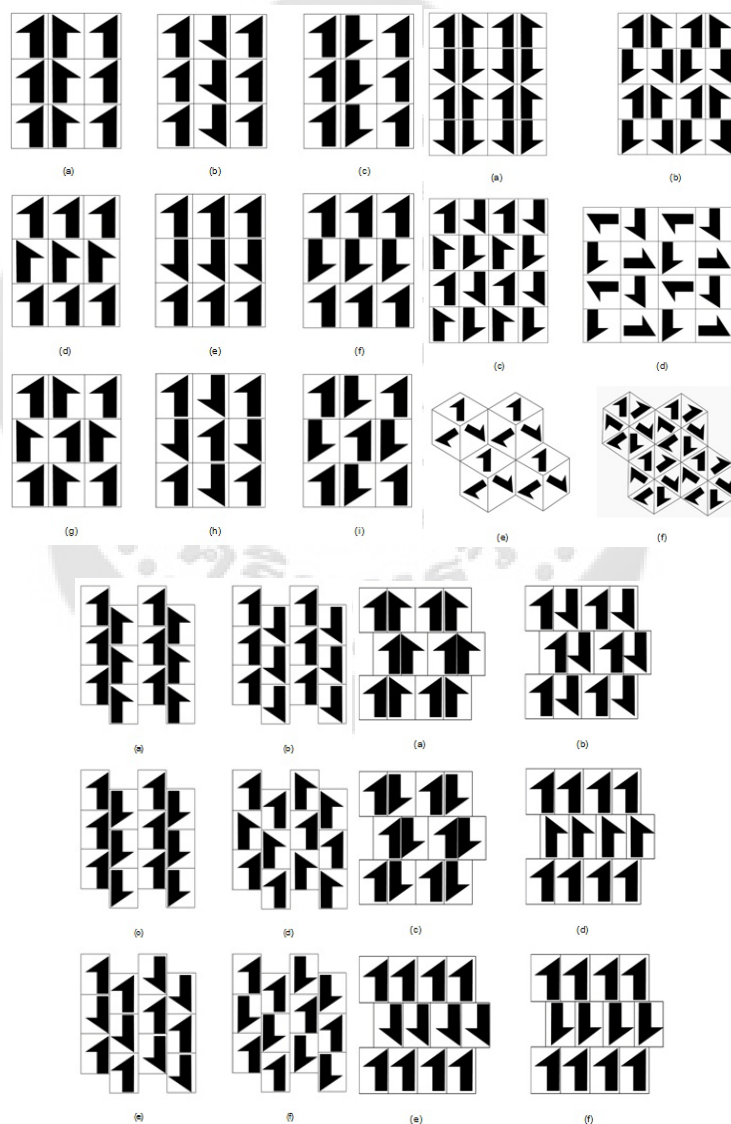
การออกแบบลวดลายพิมพ์ผ้าโดยใช้วิธีการต่อลาย (Repert) ที่น่าสนใจของ Peter Phillips และ Gillian Bunce ที่ควรรู้อย่างนี้

การต่อลายในลักษณะ Block Repeat เป็นการต่อลวดลายลักษณะการก่อเป็นก้อนเป็นกำแพง เป็นแผ่นที่เท่ากัน ลักษณะการต่อลวดลายได้ 9 รูปแบบ

การต่อลวดลาย Composite Repeats เป็นการต่อลวดลายในลักษณะที่สร้างขึ้นและใช้วิธีการประกอบ มี 6 ลักษณะ

การต่อลวดลายในลักษณะ Drop Repeats เป็นการต่อลวดลายแบบลดหลั่นลง มี 6 ลักษณะ

การต่อลวดลายในลักษณะ Brick Repeat เป็นการต่อลวดลายในลักษณะการก่อ การวางเรียงในลักษณะการก่อกำแพงอิฐในลักษณะต่างๆ มี 6 ลักษณะ

ภาพประกอบ 22 วิธีการต่อลาย

ที่มา: <https://ktdoyle.wordpress.com/2010/08/13/repeat-patterns-a-manual-for-designers-artists-and-architects/>

ทางเลือกของงานออกแบบ (Design & Considerations)

นักออกแบบสามารถใช้นาทางเลือกต่อไปนี้มาใช้ในการสร้างสรรค์ได้ (หมายเหตุ รูปร่างรูปทรง คือ ที่ว่างลบ รูปแบบการจัดวางแปรเปลี่ยนไปตามการจัดวางที่เลือกใช้)

- Open or Spaces พื้นมากกว่าลาย
- 50/50 พื้นและลายเท่าๆกัน
- Packed ลายมากกว่าพื้น
- Counter-Change ตารางหมากรุก
- Patterned Figure, Solid Ground
- Patterned Ground, Solid Figure
- Random Figure รูปแบบลวดลายแบบสุ่ม, Regulated Ground การเลือกพื้นแบบมีตำแหน่งที่แน่นอน

- Regulated Figure Random Ground รูปแบบลวดลายแบบแน่นอน, Random Ground การเลือกพื้นแบบสุ่ม

3.3 ลวดลายผ้าการจัดระเบียบทางสังคม

ชนิดา ตั้งถาวรสิริกุล (2541) กล่าวว่า ลวดลายผ้าเป็นสัญลักษณ์ที่แตกต่างจากสัญลักษณ์ในพิธีกรรม เพราะลวดลายผ้าสร้างความหมายให้แก่โลกสามัญ ในขณะที่สัญลักษณ์ในพิธีกรรม เพราะลวดลายผ้าสร้างความหมายให้แก่โลกสามัญ ในขณะที่สัญลักษณ์ในพิธีกรรม สร้างความหมายให้แก่โลกศักดิ์สิทธิ์ หากแต่สัญลักษณ์ต่างก็มุ่งให้การสื่อและแสดงออกเหมือนกัน ลวดลายเป็นสื่อสำคัญที่สร้างคุณค่าความแตกต่างเชิงความงามให้กับผ้า ทว่าความสำคัญเหนือยิ่งกว่าคือความหมายทางสังคม ผ่านกลไกทางวัฒนธรรมในรูปของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการควบคุมความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคม โดยการสร้างสภาพสังคมที่แวดล้อมด้วยวัตถุที่สร้างขึ้นจากความคิดให้เกิดเป็นจริง ฉะนั้น ความจริงและจินตนาการถูกหล่อหลอมไว้อยู่ภายในสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบันด้วยความต่อเนื่องของความหมายทางสังคม

วัตถุเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่สำคัญในการสร้างมโนทัศน์ทางสังคม มนุษย์และวัตถุหลอมรวมกันด้วยความ คิดที่ดำรงอยู่บนความผกผันให้คงอยู่แน่นอนด้วยวัตถุ โดยเฉพาะมีสุนทรียทางศิลปะเป็นสาระัตถะของวัตถุที่มีอำนาจเหนืออารมณ์ของมนุษย์ควบคู่กัน เจกเซนชาวโรมันโบราณได้เคยพ่ายแพ้แก่อารมณ์จากความหลงใหลความงดงามของผ้าในแถบเอเชียและสร้างค่านิยมทางสังคมให้แก่ผ้าด้วย McCracken กล่าวถึงความสำคัญของ วัตถุว่า เป็นการสร้างภาพการมองที่เข้าควบคุมความคิดด้วยการบรรจุความหมายไว้ในวัตถุนั้น เป็นกลยุทธในการสร้างการรับรู้เชิงสัญลักษณ์ การสร้างวัตถุเป็นการสร้างรูปธรรมความคิดที่เชื่อมโยงเข้าสู่นามธรรมภายในที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมนุษย์ การผลิตซ้ำทางวัตถุช่วยคงความหมายทางสังคมให้มั่นคงยิ่งขึ้น

ลวดลายเน้นย้ำประสบการณ์การมองและการรับรู้ของเฉพาะปัจเจกบุคคลให้เป็นความจริง เป็นสื่อปัจเจกและกลุ่มแสดงตนผ่านลวดลายผ้าในรูปกระบวนการสังคม ซึ่งถูกกำกับด้วยความแตกต่างทางชีวภาพและสังคม ความแตกต่างทางเพศเป็นมาตรการในการจัดสรรทางสังคมทั้งในการกำหนดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการผลิตและบทบาทหน้าที่ทางสังคมของปัจเจกที่วางอยู่บนจุดมุ่งหมายทางสังคม กล่าวคือการปฏิเสธความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับปัจเจกหรือกลุ่มถูกควบคุมอยู่ภายใต้กระบวนการทางสังคมของลวดลายผ้านั้น เพราะความแตกต่างทางเพศทำให้การแสดงออกแตกต่างกัน ความแตกต่างของคู่ตรงกันข้ามเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องถูกรวมด้วยสังคม ความแตกต่างทางธรรมชาติระหว่างหญิงและชายแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดในกระบวนการทางสังคมที่ต่างกัน ทว่าจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเพื่อการดำรงอยู่ของสังคม ดังเช่นผู้ชายบ้านทุ่งนา มีหน้าที่สำคัญในการผลิตอาหาร ในขณะที่ผู้หญิงมีหน้าที่สำคัญในการผลิตเครื่องนุ่งห่ม ฉะนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญของทั้งสองเพศย่อมแตกต่างกัน ผู้ชายต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตเครื่องมือ ในกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่จะไม่รู้กระบวนการในการผลิตผ้า เช่นเดียวกับผู้หญิงที่ไม่มีความรู้ในการผลิตเครื่องมือแต่ต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้การผลิตผ้า เพราะเหตุว่าการผลิตผ้าได้สร้างลวดลายผ้าให้เป็นสื่ออย่างหนึ่งที่สังคมใช้กำหนดบทบาทของปัจเจกในการแสดงออก นอกเหนือจากการรวมกลุ่มทางสังคม ซึ่งสามารถเป็นสารที่คนในสังคมรับรู้ร่วมกัน ผู้หญิงแสดงตนผ่านการผลิตโดยเฉพาะการผลิตผ้าและการผลิตทายาททางสังคม เนื่องจากกระบวนการผลิตและสถานภาพทางสังคมวัฒนธรรมทำให้ความเป็นหญิงหรือความเป็นแม่มีความผูกพันกับการผลิตผ้า

ลวดลายผ้าเป็นวัตถุภาพทางวัฒนธรรมที่สำคัญในการสื่อความหมายของปัจเจกบุคคลและกลุ่มผ่านศิลปะการแต่งกาย หากการแต่งกายเป็นสื่อการแสดงออกทางร่างกายถึงการจัดประเภทกฎเกณฑ์ กระบวนการทางวัฒนธรรมในรูปวัตถุ การอ่านความหมายของการแต่งกายสามารถกระทำผ่าน วัสดุสิ ุรูปทรงของเสื้อผ้า ทรงผม เครื่องประดับ รวมถึงลวดลายด้วยเช่นกัน ฉะนั้นลวดลายผ้ายากจะแยกออกจากการแต่งกายได้เช่นเดียวกับศิลปะและความงาม เพราะว่าลวดลายจึงมีอิทธิพลต่อความรู้สึกและความคิดของมนุษย์ที่สร้างการรับรู้ผ่านการมองและการแสดงออกนี้เอง ที่ทำให้ลวดลายผ้าเป็นสิ่งผลิตทางวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและยากจะเข้าใจ ถึงความสำคัญที่อยู่เหนือความงามทางศิลปะ จนกระทั่งเมื่อสามารถเข้าถึงกฎเกณฑ์ทางสังคมที่กำกับ โครงสร้างของลวดลายภายในกลุ่มสังคม เนื่องจากลวดลายผ้าเป็นศิลปะเพื่อสังคมที่ปัจเจกแต่ละคนสามารถ ครอบครองร่วมกันที่กำกับด้วยบรรทัดฐานทางสังคม ทั้งความงามและค่านิยมทางสังคมได้สร้างพลังเหนื่อการทำลายแต่กลับเป็นพลังอันมั่นคงของกลุ่มทางสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและการผลิตผ้าไม้อาจจะแยกออกไปจากสังคม เถกเช่นการผลิตผ้าและลวดลายไม้อาจแยกออกไปจากหน้าที่ของผ้าที่แสดงออกถึงความเป็นหญิง ผู้หญิงใช้การผลิตผ้าและลวดลายแสดงความเป็น หญิงของตนและเป็นเครื่องมือในการตัดสินผู้หญิงแต่ละคนด้วย เพราะลวดลายผ้าเป็นวิธีการสื่อของผู้หญิงที่สมบูรณ์พร้อมที่จะมีคู่ครองและใช้ในการเปลี่ยนสถานภาพของตนเองในสังคม ลวดลายผ้าเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นหญิงและสภาพในสังคม ที่ผู้หญิงพยายามใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงถึงคุณสมบัติของตนเองให้แก่สังคมได้รับรู้ และเป็นการเสริมลักษณะของตนเองภายใต้บรรทัดฐานและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม พร้อมกับผู้ชายก็ถือการผลิตผ้าเป็นมาตรการให้การควบคุมผู้หญิง ด้วยการใช้เป็นเครื่องมือในการคัดเลือกผู้หญิงที่จะมาเป็นภรรยา เนื่องจากการมีผ้าใช้นั้นยังแสดงฐานะทางสังคมว่าในครอบครัวนั้นไม่ใช่คนเกลียดคร้านและยากจน ฉะนั้นลวดลายจึงเป็นเสมือนสื่อเพื่อส่งสารเกี่ยวกับสถานะภาพที่แบ่งตามเพศ วัย สถานภาพทางสังคมที่คนในสังคมมีความเข้าใจร่วมกัน โดยกระทำผ่านกระบวนการเรียนรู้และบรรทัดฐานทางสังคม

นอกจากนี้ลวดลายเกิดจากเทคโนโลยีขั้นสูงและซับซ้อนในการทอผ้าซึ่งใช้ในการปฏิสังสรรค์ทางสังคมระหว่างผู้หญิงผ่านกระบวนการผลิต ผู้หญิงอาจหิบบ่มลวดลายซึ่งกันและกันได้โดยไม่หวงห้ามหากพึงพอใจในลวดลายนั้นแม้ว่าปัจเจกบุคคลจะเป็นผู้ผลิตผ้า หากแต่ลวดลายเป็นสิ่งสังคมของบรรพบุรุษในสังคมที่ทุกคนไม่มีสิทธิในการครอบครองเป็นของตนเองเพียงผู้เดียวหากแต่สิ่งที่ตนผลิตนั้นเป็นการผลิตจากรูปรอยอดีตซึ่งสังคมเป็นผู้ครอบครอง กฎเกณฑ์ของลวดลายที่กำหนดแบบแผนโครงสร้างลวดลายในสังคมผ่านรสนิยมร่วมกันในเชิงความงาม การผลิตลวดลายและผ้าทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มผู้หญิงอย่างเข้มแข็งนอกเหนือจากการตั้งถิ่นฐานในละแวกเดียวกันภายในกลุ่มพี่น้องผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงผลิตผ้าเพื่อแสดงหรือสื่อสารบางอย่าง ถ้าสารที่ถูกสื่อโดยปัจเจกแต่ละคนนั้นมีรากฐานมาจากสังคมร่วมกันที่สามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มที่มีลักษณะรูปแบบเหมือนกันและแตกต่างจากกลุ่มอื่น ดังนั้นกลุ่มใช้ศิลปะในการสื่อสารถึงประเภทของกลุ่มชาติพันธุ์ การปัจเจกบุคคลเข้าสู่กลุ่มทางสังคมจากลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมที่เหมือนกันก็ถือเป็นกลุ่มเดียวกันและใช้ในการรวมกลุ่มปัจเจก แต่ละคนเข้าสู่กลุ่มทางสังคมด้วยการสร้างสัญลักษณ์ในชีวิตประจำวันร่วมกัน ซึ่งสามารถอ่านเข้าใจตีความหมายที่แฝงอยู่ในนั้น

สรุปได้ว่า การออกแบบลวดลายผ้า นั้น ผู้ออกแบบสิ่งทอจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบลวดลาย ต้องมีการเขียนลวดลายโดยอาศัยผู้ชำนาญงานช่วยในการออกแบบเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคให้สามารถเลือกซื้อได้ทั้งในด้านของความงามและประโยชน์ใช้สอย

4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ

4.1 หลักการและทฤษฎีการออกแบบเสื้อผ้า

ความก้าวหน้าทางด้านเครื่องแต่งกายได้ถูกพัฒนามาทุกยุคทุกสมัย นับตั้งแต่มนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ได้แต่งกายโดยใช้เสื้อผ้าเครื่องห่อหุ้มร่างกายจากสิ่งที่ได้จากธรรมชาติ มนุษย์บางเผ่าพันธุ์รู้จักใช้สีจากธรรมชาติแต่งแต้มร่างกายเพื่อเป็นเครื่องตกแต่งแทนการห่อหุ้มร่างกาย แต่การสวมใส่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายได้เปลี่ยนไปตาม สภาพสังคม มนุษย์เรียนรู้วิธีที่จะดัดแปลงการห่อหุ้มร่างกายจากธรรมชาติให้เหมาะสม สะดวกต่อการแต่งกายและพัฒนารูปแบบของเครื่องแต่งกายให้มีความทันสมัย รู้จักวิธีการดัดแปลงเสื้อผ้าให้มีความหลากหลาย คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มยังมีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในการเลือกสวมใส่เสื้อผ้านั้นก็มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับโอกาสการในการใช้งาน เนื่องด้วยการแต่งกายในยุคสมัยนี้ย่อมแสดงถึงรสนิยมและสถานะของผู้สวมใส่ การออกแบบชุดและการใช้สีก็สามารถบ่งบอกเรื่องราวต่างๆ เพื่อสะท้อนถึงแนวคิดและความเชื่อของผู้ออกแบบ ซึ่งการแต่งกายยังบ่งบอกถึงปัจจัยในหลายด้านดังนี้

1. การแต่งกายทำหน้าที่ป้องกันความร้อนและความเย็นรวมทั้งป้องกันอันตรายจากภายนอกหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ทางด้านกายภาพ และเป็นหน้าที่พื้นฐานเบื้องต้นของการใช้เสื้อผ้า
2. การแต่งกายเพื่อให้สวยงามเพื่อความพึงพอใจของตนเองและผู้อื่น เช่น การแต่งกายในวาระโอกาสต่างๆ งานเฉลิมฉลอง เทศกาล ซึ่งในด้านหนึ่งเป็นการใช้เครื่องแต่งกายเป็นตัวแบ่งช่วงระยะเวลาพิเศษออกจากช่วงเวลาปกติด้วย
3. การแต่งกายเพื่อปกป้องสถานภาพทางสังคม เช่น ชนชั้นสูงต้องแต่งกายให้ สง่างาม ทหารจะต้องแต่งเครื่องแบบให้ดูน่าเกรงขามในแง่ที่เครื่องแต่งกายจะทำหน้าที่เป็นเครื่องแบ่งชั้นวรรณะ และสถานภาพทางสังคมไปพร้อม ๆ กัน เช่น สังคมไทยในอดีตจะมีการห้ามคนธรรมดาใช้เสื้อผ้าสีแดงและสีทอง เพราะถือว่าสีทั้งสองเป็นสีของเจ้านาย เป็นต้น
4. การแต่งกายเพื่อดึงดูดใจเพศตรงข้าม ซึ่งเป็นหน้าที่ของการแต่งกายในทั้งหญิงและชาย ในแง่ที่การแต่งกายจะถูกเป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่งเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม แนวคิดต่างๆ ในการสร้างสารโฆษณาจะวางอยู่บนหลักของหน้าที่เป็นส่วนมาก
5. การแต่งกายเพื่อใช้แสดงประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การสวมใส่ชุดไทยในงานประเพณีต่างๆ เครื่องแต่งกายนั้นนับว่าเป็นสินค้าที่มีอายุการใช้งานที่สั้น ทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ของคนสมัยใหม่มักจะไม่ได้เกิดมาจากอายุการใช้งานที่หมดสภาพของสินค้า แต่เป็นเพราะอิทธิพลของแฟชั่นที่เป็นสัญญาณบ่งบอกว่า ชุดเก่านั้นล้าสมัยแล้ว และจำเป็นต้องแต่งตัวให้ทันสมัย แนนอนว่าสื่อมีบทบาทที่สำคัญทั้งในการสร้างวิธีคิดแบบใหม่ และในการนำเสนอวิถีทางให้ปฏิบัติตาม

การสร้างแบบ และการวัดตัวเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

พรรณงาม สุวรรณเสวก (2547) กล่าวว่า การสร้างแบบ (Pattern Making) หมายถึง การร่างบนแผ่นกระดาษแสดงความคิดของนักออกแบบที่จะตัดลงบนผืนผ้า จากการร่างแบบบนแผ่นกระดาษนั้น ออกมาให้เหมือนกับความคิดของนักออกแบบ และสร้างแบบออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ซึ่งเมื่อนำเอาส่วนต่าง ๆ เหล่านี้มารวมกันกลายเป็นผลผลิต คือ เสื้อผ้าที่เย็บเรียบร้อยเป็นตัวเสื้อ ที่มีรูปแบบสวยงาม และสามารถนำมาตกแต่งร่างกายให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล การสร้างแบบตัด และการวัดตัวเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี เป็นการศึกษาการวัดตัว และการสร้างแบบให้ถูกต้องตามหลักการของการสร้างแบบตัดเป็นกรรมวิธีที่สำคัญที่สุดของการออกแบบเพื่อให้ได้เครื่องแต่งกายตามขนาดร่างกายของผู้สวมใส่

การวัดตัว มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากการสังเกต เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขนาดสัดส่วน เพื่อนำมาสร้างแบบตัดต่อไป การวัดตัวนี้ต้องวัดด้วยความรอบคอบและถูกต้องซึ่งการวัดตัวแต่ละอย่างมีข้อจำกัดและวิธีในการวัด ดังนั้นผู้ทำการวัดตัวควรทราบข้อจำกัดและวิธีการวัดตัวขนาดที่ได้จะตรงตามความต้องการ

ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการออกแบบเครื่องแต่งกาย

จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง.(2545) กล่าวว่า การออกแบบเครื่องแต่งกาย หมายถึง การแสดงแบบตัวอย่างของเครื่องแต่งกาย ซึ่งแต่ละแบบตัวอย่างจะมีคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไปตามแนวคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบของนักออกแบบเครื่องแต่งกาย โดยมีขนบธรรมเนียมประเพณี ความนิยมของผู้คนในยุคสมัยนั้นๆ หรือท้องถิ่นนั้นๆ เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว ทั้งนี้ แนวคิดสร้างสรรค์นั้นอาจจะเกิดขึ้นใหม่โดยอิสระ หรือดัดแปลงมาจากแบบเครื่องแต่งกายซึ่งเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนั้น หรือเคยได้รับความนิยมมาแล้วในอดีต ทำการศึกษาหลักการออกแบบ เนื่องจากหลักการออกแบบมีองค์ประกอบจำเป็นอยู่หลายประการ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีผลต่อรูปร่าง ลักษณะความเหมาะสมของผู้สวมใส่

การออกแบบ หมายถึง การใช้ความคิดในการเลือกจัดซื้อวัสดุเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีหน้าที่ใช้สอยตามความต้องการ ทั้งในด้านประโยชน์และความงามในรูปทรงลักษณะ ในทางศิลปะให้คำจำกัดความออกแบบว่า การรวมมูลฐานในทางศิลปะเข้าด้วยกัน ในการเลือกหรือการจัด ไม่ว่าจะเป็นจัดด้วยวัสดุอะไรผู้ออกแบบจะต้องนำเอาสิ่งเหล่านั้นไปใช้ คือ เส้น รูปทรง รูปลักษณะ สี ช่องว่าง และความงามของพื้นผิว

ความจำเป็นที่ต้องมีการออกแบบ

1. เป็นเครื่องช่วยในการถ่ายทอดทางความคิดและความรู้สึก ของงานให้ผู้อื่นทราบโดยการใช้เส้นสิรูปทรง มาประกอบกันเข้าให้เป็นรูปร่างโดยให้ผู้อื่นมีความเข้าใจในสิ่งนั้นด้วย
2. เป็นการช่วยวางรูปหรือโครงสร้างของงานนั้นๆ ให้เหมาะสมกับหน้าที่และการใช้สอย ด้วยช่วยให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกคล้อยตามในด้านความงามและคุณค่าของสิ่งนั้นๆ

3. เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการค้นคว้าทดลองทั้งในด้านวัสดุและวิธีการใหม่ๆ ในการทำงาน

การออกแบบที่ดีนั้น ควรจะมีหลักเกณฑ์ในการยึดถือเป็นการปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักออกแบบแบ่งออกเป็น 7 ประการ ดังนี้

1. หน้าที่การนำไปใช้ (Functions) เป็นสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่งเพราะของแต่ละอย่างมีหน้าที่ในการใช้สอยไม่เหมือนกัน การออกแบบจะต้องออกแบบให้เหมาะสมและถูกต้องมากที่สุด เช่น เครื่องปั้นดินเผาจะนำไปใช้แทนโลหะก็ไม่ได้

2. การประหยัด (Economy) การประหยัดในที่นี้หมายถึงการประหยัดวัสดุและเงินทองที่นำมาลงทุนด้วยสิ่งต่างๆ ที่มีคุณภาพดีเลิศ ขนาดไหน ถ้าราคาในการผลิตสูงแล้วแบบที่ออกไปนั้นก็ควรเป็นที่ย่ายและเหมาะสม

3. ความทนทาน (Durability) การออกแบบที่ดีนั้นนอกจากจะประหยัดแล้วยังต้องคำนึงถึงความทนทานด้วยวัสดุอะไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะมีราคาถูก แบบสวยงามขนาดไหนก็ตาม ถ้าขาดความทนทานแล้ว คุณค่าของสิ่งนั้นจะด้อยลงไป

4. วัสดุ (Material) ควรเลือกวัสดุต่าง ที่จะนำมาใช้นั้นเราถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เพราะจะต้องเหมาะสมกับประโยชน์

5. โครงสร้าง (Construction) โครงสร้างของสิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน ฉะนั้น ผู้ออกแบบจะต้องศึกษาโครงสร้างหรือธรรมชาติของสิ่งเหล่านั้นให้เข้าใจเป็นอย่างดีเสียก่อนจึงจะเป็นนักออกแบบที่ดีได้

6. ความงาม (Beauty) ถ้าสิ่งต่างๆ ที่นักออกแบบได้กระทำขึ้นโดยคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังไม่เป็นการเพียงพอสิ่งที่ตามมาอีกอย่างหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้คือ เรื่องของความงามถ้าเราไม่ลืมนิสัยที่ว่า “ไ้งามเพราะขนตงามเพราะแต่ง” ความงามคืออะไร ความงามคือความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไป การตกแต่งหรือการออกแบบนั้นๆ จึงจะเหมาะสมและสวยงาม เพราะเชื่อว่าทุกคนชอบความงามด้วยกันทั้งนั้น การออกแบบก็เช่นเดียวกันจะขาดเสียไม่ได้

7. ลักษณะเด่นพิเศษเฉพาะอย่าง (Personality) ไม่ว่าสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นหรือเกิดขึ้นเองจะมีลักษณะเด่นประจำตัวของมันอยู่ แต่ถ้าเป็นสิ่งที่มนุษย์ออกแบบแล้วต้องเป็นจุดดีของแต่ละสิ่งจะออกมาอย่างเด่นชัด จึงจะถือว่าการออกแบบนั้นสมบูรณ์ เช่นการออกแบบเครื่องตกแต่งเครื่องงานจะจัดตรงไหน ให้เด่นชัดสวยงามกว่าที่อื่น ก็ควรจะเน้นเป็นพิเศษ

หลักของการออกแบบหลักการพื้นฐาน โดยอาศัยส่วนประกอบขององค์ประกอบศิลป์ ซึ่งประกอบไปด้วย จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก สี และพื้นผิวนำมาจัดวางเพื่อให้เกิดความสวยงามโดยมีหลักการดังนี้

1. เอกภาพ (Unity)
2. ความสมดุล (Balance)
3. เส้นแย้ง (ต้ง) (Opposition)

4. เส้นผ่าน (นอน) (Transition)
5. การซ้ำ (Repetition)
6. จังหวะ (Rhythm)
7. ความกลมกลืน (Harmony)
8. การเน้น (Emphasis)
9. การใช้ความขัดแย้ง (Contrast)
10. การส่งเสริมความเด่น ความมีอำนาจเหนือ (Dominance)

เอกภาพ (Unity) คือ การสร้างความเป็นหนึ่ง เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกเป็นการสร้างสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในการออกแบบต้องมีความสัมพันธ์เป็นเอกภาพ คือไม่แตกแยกออกจากกัน การสร้างเอกภาพในทางปฏิบัติ มี 2 แบบ

1. Static Unity การจัดกลุ่มของ Form และ Shape ที่แข็งเช่น รูปทรงเรขาคณิต จะผลที่ทรงพลัง
2. Dynamic unity เป็นการเน้นในทางอ่อนไหว

ความสมดุล (Balance) เป็นหลักทั่วไปของการออกแบบที่จะต้องดูความสมดุลในงานนั้น ๆ ความรู้สึกของงานออกแบบเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในเรื่องของความคิดในเรื่องของความงามหลักของความสมดุลแบ่งเป็น 2 ประการ

1. การจัดสมดุลในลักษณะ เท่ากัน เหมือนกัน ขององค์ประกอบทั้ง ซ้าย ขวา ของภาพส่วนมากมักใช้ในงานการออกแบบประเภทที่ลักษณะคล้ายกันเกือบทุกอย่างทั้งสองข้างทำให้น่าสนใจเรียกว่า Forml Balance
2. การจัดสมดุลในลักษณะที่ไม่เท่ากัน เรียกว่า Infomal Balance คือองค์ประกอบซ้าย ขวา มีขนาดไม่เท่ากันมองแล้วดูขัดตาแต่มองแล้วสมดุลกันได้ด้วยจำนวน ที่ต่างกันหรือมีน้ำหนักของสีที่ต่างกัน

เส้นแย้ง (Opposition) เป็นการจัดองค์ประกอบโดยการนำเอาเส้นในลักษณะแนวนอน และแนวตั้งฉาก มาประกอบกันให้เป็นรูปร่าง

เส้นผ่าน (Transition) เป็นการจัดองค์ประกอบที่ใช้เส้นผ่านช่วยให้เส้นแย้งมีความประสานกลมกลืนกัน เส้นผ่านจะเป็นตัวช่วยให้เอกภาพมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การซ้ำ (Repetition) เป็นการจัดองค์ประกอบที่นำเอาองค์ประกอบที่เหมือนกันมาใช้ในลักษณะการซ้ำ ๆ กันหรือคล้ายกันให้เกิดจังหวะ ให้เกิดความรู้สึกที่เป็นระเบียบ มั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การซ้ำแบบเหมือนกันหรือขนาดเท่ากัน
2. การซ้ำแบบเป็นจังหวะสลับกัน
3. การซ้ำจากเล็กไปหาใหญ่

จังหวะ (Rhythm) ระยะเวลาของการวางลดลายการวางแนวที่มีความงดงาม เป็นระเบียบอาจเป็นช่วง หรือระยะที่มีความเปลี่ยนแปลงที่สัมผัสได้ ต่อเนื่องมีรูปลักษณะ โดยมี แสง เงา สี และวิธีการประสานให้มีจังหวะที่เหมาะสมสวยงาม

ความกลมกลืน (Harmony) คือการประสาน เชื่อมต่อ ติดหรือทับกันของรูปลักษณะ แสง เงา สี โดยจัดประสานกลมกลืนเป็นเรื่องราว หรือเป็นลำดับกันให้เกิดความเหมาะสม สวยงาม มองแล้วดูไม่ขัดตาไม่มากไม่น้อยไป การจัดความกลมกลืนมีอยู่ 3 แบบ

1. กลมกลืนในประโยชน์ใช้สอย
2. กลมกลืนในสัญลักษณ์
3. กลมกลืนในองค์ประกอบต่างๆ ของศิลปะซึ่งประกอบด้วยการประสานกลมกลืนด้วยเส้น รูปร่าง สี ทิศทาง ฯลฯ

การเน้น (Emphasis) เป็นการสร้างให้เกิดความสนใจในการจัดองค์ประกอบด้วยวิธีต่างๆ กัน เช่น เน้นด้วยรูปร่าง รูปทรง ขนาด สี ฯลฯ

การใช้ความขัดแย้ง (Contrast) ความขัดแย้งหมายถึง การแยกกัน การกลับกัน การตัดกัน การไม่ซ้ำกัน และการไม่เหมือนกันของรูปลักษณะ แสง - เงา - สี โดยการจัดให้เกิดความต่างกันหรือเน้นส่วนสำคัญให้แปลกออกไป เพื่อให้สะดุดตา

การส่งเสริมความเด่น ความมีอำนาจเหนือ (Dominance) คือการนำเอาองค์ประกอบต่างๆ ในการออกแบบมาช่วยในการออกแบบให้ดูน่าสนใจ หรือส่วนสำคัญให้ดูสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การเน้นจุดเป็นการดึงดูดสนใจของการออกแบบ ลักษณะของการส่งเสริมความเด่น ทำได้โดย

1. มีลักษณะแปลก หมายถึงจุดที่ต้องการเน้น ออกแบบให้มีลักษณะแปลกกว่าจุดอื่นๆ เช่นการใช้สีให้เกินกว่าบริเวณอื่นๆ หรือการให้ขนาดที่ต่างกัน พื้นผิว เป็นต้น
2. ความเด่น สวย ขนาด หรือน้ำหนักที่มีขนาดใหญ่กว่าส่วนอื่นๆ น้ำหนักของสี แสง เงา ที่เข้มหรือจางกว่าส่วนอื่นๆ

องค์ประกอบของการออกแบบ (Element of design) ประกอบไปด้วย

จุด (Point) จุดจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่เล็กที่สุด เป็นพื้นฐานเบื้องต้นและสำคัญยิ่งในการออกแบบทุกชนิด จุดเมื่อเรียงต่อกันในตำแหน่งที่เหมาะสมแล้วซ้ำๆ กัน ทำให้เห็นเป็นเส้นรูปร่าง รูปทรง ลักษณะผิวและการออกแบบได้

เส้น (Line) เส้นเป็นสิ่งที่เชื่อมระหว่างจุดสองจุด เส้นทุกเส้นมีความหมายและสามารถแสดงอารมณ์ได้ในตัวเอง

รูปร่างและรูปทรง (Shape & Proportion) รูปร่างเกิดจากการนำเส้นมาประกอบกัน มีลักษณะเป็น 2 มิติคือความกว้างกับความยาว รูปทรง เกิดจากการประกอบกันของเส้น มีลักษณะ 3 มิติ คือความกว้าง ความยาว และความลึกหรือหนา

ขนาดและสัดส่วน (Size & Proportion) ขนาดหมายถึงลักษณะใด ใหญ่ เล็ก กว้าง ยาว ที่เรารับรู้ได้ เช่น ภาพที่เขียนลงบนกระดาษจะมีแผ่นใหญ่เล็กอย่างไรก็ตาม การวางภาพที่เป็น สัดส่วนกับหน้ากระดาษต้องมีความเหมาะสม สัดส่วน หมายถึง จำนวนความกว้าง ความยาว ลึก หนา น้ำหนัก ขนาดของรูปลักษณะต่าง ๆ ที่เหมาะหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น สัดส่วนของมนุษย์ สัตว์ สิ่งของ

ลักษณะผิว (Texture) เป็นลักษณะของพื้นผิวมีอิทธิพลต่ออารมณ์และความรู้สึกสิ่งที่มองเห็นสะท้อนความรู้สึกของผิวสัมผัสของผิววัตถุเป็นคุณสมบัติภายนอกสุดของวัสดุต่างๆ ที่เรารู้สัมผัสด้วยตา การจับต้อง ทำให้ผู้มองทราบถึงว่าวัตถุนั้นมีพื้นผิวเป็นเช่นไร

น้ำหนักสีอ่อนแก่ (Value of Colour) หมายถึง ความเข้มของสีต่างๆ ที่เรารู้สัมผัสได้ด้วยตา รับรู้เมื่อเทียบกับสีดำและสีขาวน้ำหนักความอ่อนแก่นี้ เมื่อจัดอย่างพอเหมาะจะประสานกลมกลืนอย่างสวยงาม

สี (Colour) คือสภาพของคลื่นแสงที่เราสามารถสัมผัสได้ด้วยตา เป็นคลื่นแสงที่สะท้อนกับแสงเข้าสู่ตา ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามความเข้มของแสงสี มีความสำคัญในการจัดองค์ประกอบศิลปะ ระยะเวลาใกล้เคียงของสี มีหลักเกณฑ์ดังนี้

- วัตถุที่มีสียิ่งไกลออกไป ก็จะยิ่งใกล้เป็นสีกลางเข้าไปทุกที
- น้ำหนักของวัตถุมีสีเมื่อไกลออกไป ก็จะยิ่งจางลงกลายเป็นสีกลางทุกทีและน้ำหนักก็อ่อนลงด้วย
- วัตถุที่มีสีตามระยะใกล้ ไกล

ทฤษฎีสี

ทำการศึกษาทฤษฎีสีเพื่อศึกษาความต่างและการเข้ากันได้ของสีสันท เพื่อนำมาพัฒนาเครื่องแต่งกายสุขภาพบุรุษ

วรรณะของสี คือ ความแตกต่างของสีแต่ละกลุ่มแต่ละฝ่าย แบ่งออกเป็น 2 วรรณะ

วรรณะสีร้อน (WARM TONE) ประกอบด้วยสีเหลือง สีส้มเหลือง สีส้ม สีส้มแดง สีม่วงแดง และสีม่วง สีในวรรณะร้อนนี้จะไม่ใช่สีสดๆ ดังที่เห็นในวงจรสีเสมอไป เพราะสีในธรรมชาติย่อมมีสีแตกต่างไปกว่าสีในวงจรสีธรรมชาติอีกมาก ถ้าหากว่าสีใดค่อนข้างไปทางสีแดงหรือสีส้ม เช่น สีน้ำตาลหรือสีเทาอมทอง ก็ถือว่าเป็นสีวรรณะร้อน

วรรณะสีเย็น (COOL TONE) ประกอบด้วย สีเหลือง สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน สีน้ำเงิน สีม่วงน้ำเงิน และสีม่วง ส่วนสีอื่นๆ ถ้าหนักไปทางสีน้ำเงินและสีเขียวก็เป็นสีวรรณะเย็น ดังเช่น สีเทา สีดำ สีเขียวแก่ เป็นต้น จะสังเกตได้ว่าสีเหลืองและสีม่วง อยู่ทั้งวรรณะร้อนและวรรณะเย็น ถ้าอยู่ในกลุ่มสีวรรณะร้อนก็ให้ความรู้สึกร้อนและถ้าอยู่ในกลุ่มสีวรรณะเย็นก็ให้ความรู้สึกเย็นไปด้วยสีเหลืองและสีม่วงจึงเป็นสีได้ทั้งวรรณะร้อนและวรรณะเย็น ในการระบายสี เมื่อนำสีหลายๆ สีมาระบายอย่างอิสระ และผสมกันกลมกลืนเป็นอย่างดีเมื่อชำนาญจะเห็นว่า วรรณะของสีจะเข้ามามีบทบาทในการเขียนภาพอยู่เสมอ คือจะต้องแสดงออกไปทางวรรณะใดวรรณะหนึ่ง ระหว่างวรรณะร้อนและวรรณะเย็น จึงจะเป็นภาพเขียนที่ดี

เส้นที่ใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

แบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือเส้นรอบนอก (Outsid Line) กับเส้นด้านใน (Inside Line) ซึ่งมีความสำคัญต่อเครื่องแต่งกายเนื่องจากสามารถนำสายตาให้ผู้พบเห็นมองดูตลอดเรือนร่าง เส้นรอบนอกและเส้นด้านในมีอิทธิพลต่อบุคลิกของผู้สวมใส่ทำให้รูปร่างแลดูสูงขึ้น เตี้ยลง อ้วนขึ้น หรือ ผอมลงได้

1. เส้นรอบนอก หมายถึง เส้นที่อยู่รอบนอกหรือตรึงขอบของเครื่องแต่งกายเป็นรูปทรงภายนอกของร่างกาย

ในที่นี้ขอยกตัวอย่างเส้นรอบนอก ที่สังเกตเห็นได้โดยทั่วไป ได้แก่

1.1 เส้นรอบนอกเป็นรูปสามเหลี่ยม (Triangle Outside Line) เส้นช่วงบนจะลดลงถึงขีดสุด และขยายกว้างในช่วงล่าง ช่วยทำให้ร่างกายช่วงล่างแลดูใหญ่ขึ้น

1.2 เส้นรอบนอกเป็นรูปสามเหลี่ยมหัวกลับ (Inverted Outside Line) เส้นช่วงบนจะขยายกว้างออกส่วนเส้นช่วงล่างจะลดน้อยลงถึงขีดสุดช่วยทำให้ร่างกายช่วงบนแลดูใหญ่ขึ้น

1.3 เส้นรอบนอกเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangle Outside Line) เส้นช่วงบนจะเท่ากับเส้นช่วงล่างทำให้รูปร่างดูเป็นเส้นตรง

1.4 เส้นรอบนอกเป็นทรงนาฬิกาทราย (Hourglass Outside Line) เส้นรอบนอกเป็นทรงนาฬิกาทรายแบบนี้ จะเห็นเส้นโค้งชัด และเน้นเส้นสะเอวให้ดูเด่น

2. เส้นด้านใน หมายถึง เส้นที่เป็นตัวนำสายตาในแนวนอนหรือแนวตั้งในตัวเสื้อเส้นที่นำมาตกแต่งทุกเส้นเช่น เส้นตะเข็บ โบ ลูกไม้ กระดุมเสื้อ และรอยอัดพลีท เป็นต้นในที่นี้ขอยกตัวอย่างเส้นด้านในที่สังเกตได้โดยทั่วไป ได้แก่

2.1 เส้นด้านในเป็นเส้นตามแนวตั้ง (Vertical Inside Line) เส้นด้านในเป็นเส้นแนวตั้งช่วยเพิ่มความสูง ทำให้ลำตัวยาวขึ้น

2.2 เส้นด้านในเป็นเส้นแนวนอน (Horizontal Inside Line) เส้นด้านในเป็นเส้นตามแนวนอนช่วยทำให้แลดูกว้างออก

2.3 เส้นด้านในเป็นเส้นเฉียงหรือเส้นทแยงมุม (Diagonal Inside Line) เส้นด้านในเป็นเส้นทแยงมุมช่วยทำให้ร่างกายมองดูเตี้ยลงหรือสูงขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดวางเส้นเฉียงด้านในว่าเป็นลักษณะใด

2.4 เส้นด้านในเป็นเส้นโค้ง (Curved Inside Line) เส้นด้านในเป็นเส้นโค้งช่วยทำให้ร่างกายแลดูกลมและอ้วนขึ้น

2.5 เส้นด้านในตรงเส้นสะเอวต่ำ (Drop – waisted Inside Line) เส้นด้านในตรงเส้นสะเอวต่ำช่วยทำให้เอวของร่างกายแลดูยาวขึ้น

2.6 เส้นด้านในตรงเส้นสะเอวสูง (Empie-waisted Inside Line) เส้นด้านในตรงเส้นสะเอวสูงช่วยทำให้เส้นสะเอวแลดูยาวขึ้น

จากการศึกษาสรุปได้ว่า เครื่องแต่งกายได้ถูกพัฒนามาทุกยุคทุกสมัยปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม การแต่งกายยังบ่งบอกถึงปัจจัยในหลายๆ ด้าน การออกแบบเครื่องแต่งกายมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจาก การออกแบบเครื่องแต่งกายนั้นมียอดประกอบอยู่หลายประการ จำเป็นจะต้องยึดหลักการออกแบบ รวมถึงวัสดุ การสร้างแบบตลอดจนตัดเย็บ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีผลต่อรูปร่าง ลักษณะความเหมาะสมของผู้สวมใส่ โดยนักออกแบบที่ดีจะต้องใส่ใจในทุกรายละเอียด ทุกขั้นตอนของการออกแบบเพื่อให้การออกแบบเกิดประสิทธิภาพและเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

วารุณี สุนทรเจริญนนท์ (2555) กล่าวว่า ในโลกแห่งการแข่งขันที่ยังวันยังมีความร้อนแรงสูงขึ้น การทำธุรกิจย่อมต้อง "คิด" ให้เหนือชั้นกว่าที่เคยเป็น ต้องสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีความสร้างสรรค์ ซึ่งจะขอเรียกรวมในที่นี้ว่า "ธุรกิจสร้างสรรค์" ธุรกิจสร้างสรรค์ ในที่นี้หมายถึงธุรกิจที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับ "คุณค่า" (Values) จากการบริโภคผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นสูงขึ้น ไม่ว่าจะสัมผัสได้ทางกายภาพ (Physical) หรือ อารมณ์ความรู้สึก (Emotional)

ด้วยนิยามนี้ จะสังเกตว่าผู้ที่ตัดสินใจว่า "มูลค่าเพิ่ม" ที่เพิ่มขึ้นนั้น จะมีความหมายแปลเป็น "คุณค่า" หรือไม่ อยู่ที่ "ผู้บริโภค" และผู้บริโภคต่างกลุ่มกัน จะมีการรับรู้ใน "คุณค่า" นั้นต่างกัน สิ่งที่มีกักขังคือ จะทำให้ผู้บริโภคจำนวนมากทุกคนถูกใจผลิตภัณฑ์เหมือนกันได้อย่างไร แต่ความจริงคือ ผู้บริโภคมักจะมีรสนิยมคล้ายๆ กัน จัดเป็นกลุ่มๆ ได้ แม้แต่ละคนในฐานะปัจเจกชนจะมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวก็ ตาม แต่กลุ่มคนที่มีพื้นฐาน หรืออยู่ในบริบทใกล้เคียงกัน มักจะมีแนวโน้มของรสนิยมหรือความชอบใกล้เคียงกัน โอกาสในการ "สร้างมูลค่าเพิ่ม" มิใช่มีแค่เพียงการออกแบบผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่โอกาสนั้นอยู่ในทั้งกระบวนการ บางกรณีอาจจะเน้นในจุดเดียว แต่บางกรณีอาจต้องกระทำในหลายๆ จุดไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้ผลสำเร็จสุดท้าย คือการได้ผลิตภัณฑ์และบริการที่มี "คุณค่าเพิ่ม" สำหรับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยมีหลักในการพิจารณาดังนี้คือ

1. การ "เพิ่มคุณค่า" ใดๆ จะต้องพิจารณาความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเป็นอันดับแรก โดยต้องเข้าใจว่าผู้บริโภคมีทัศนคติอย่างไรในการบริโภคผลิตภัณฑ์ หรือ บริการนั้นๆ ทั้งด้านกายภาพและด้านอารมณ์ความรู้สึก อะไรเป็นปัจจัยทำให้คนกลุ่มนี้เลือกหรือไม่เลือกสิ่งใดรอบตัวเพื่อการใช้ชีวิต และสำหรับผลิตภัณฑ์และบริการนี้ คนกลุ่มนี้พิจารณาในประเด็นและมุมมองอย่างไรเมื่อเข้าใจผู้บริโภคแล้ว จึงจะพิจารณาโอกาสต่างๆ ที่จะสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้ตรงกับความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค จุดนี้เป็นสิ่งสำคัญ มิได้หมายความว่าต้องถามผู้บริโภคตรงๆ ว่าต้องการให้ออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการอย่างไร แต่หมายถึงการนำความต้องการและทัศนคติของผู้บริโภคที่สำรวจมาได้ แปลงเป็นการออกแบบ (Design) ในส่วนต่างๆ อย่างแยบยล

2. จุดที่สำคัญมากคือการพิจารณาตัวผลิตภัณฑ์ (หรือบริการ) ในเรื่องแนวคิด (Concept) ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในการบริหารธุรกิจเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ต้องมีความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ พื้นฐานเรื่องของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ และบริบทของผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี และต้องใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative thinking) และความคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic thinking) ในการสร้างสรรค์แนวคิดที่แตกต่างและโดดเด่น

3. การพิจารณาวัตถุดิบ การคัดเลือกวัตถุดิบที่มีเรื่องราวที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มได้ เช่น การเลือกวัตถุดิบที่เป็นของท้องถิ่น ซึ่งมีเรื่องราวและความแตกต่างที่โดดเด่น และเป็น "คุณค่า"

4. การพิจารณาวิธีการกระบวนการผลิต หรือวิธีการผลิต ที่อาจจะดัดแปลงให้เกิดคุณค่ามากขึ้น

5. การพิจารณาบรรจุภัณฑ์หรือการนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึง "คุณค่า" ของผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่สัมผัสแรก หรือตั้งแต่มองเห็น ซึ่งการออกแบบบรรจุภัณฑ์นี้ อาจจะสร้าง "มูลค่าเพิ่ม" ให้แก่ความสะดวก การรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ หรือความสวยงาม

6. การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงบริการให้กับ ผลิตภัณฑ์ หรือเพิ่มผลิตภัณฑ์ให้กับบริการ คือผู้บริโภคจะได้รับทั้งสิ่งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เช่น การบริหารช่องทางการจำหน่าย เพื่อให้ผู้บริโภคซื้อได้ง่าย การบริการจัดส่ง การให้บริการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเมื่อมีคำถาม หรือการรับคืนเมื่อไม่พึงพอใจ เป็นต้น

7. ประเด็นที่สำคัญที่สุด ในการเสริมสร้าง "คุณค่า" ให้ผลิตภัณฑ์คือการสร้างแบรนด์ ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการสื่อสารแบรนด์ การสร้างแบรนด์เป็นการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และบริการนั้นๆ ในภาพรวม เป็นการนำ "มูลค่าเพิ่ม" มาแปลงเป็น "คุณค่า" เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับรู้ การสร้างแบรนด์เป็นมากกว่าการมีชื่อหรือการโฆษณา แต่หมายถึงการ "สื่อสาร" อย่างต่อเนื่องในทุกจุดที่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายสัมผัสถึง เพื่อเสริมสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการนั้นๆ

8. การพิจารณาสร้างมูลค่าเพิ่ม เรื่องการนำผลิตภัณฑ์และ บริการนั้น ให้เข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นการเพิ่มคุณค่าต่อผู้บริโภคในด้านความสะดวก

สรุปได้ว่า แนวคิดของการสร้างผลิตภัณฑ์นั้น จะต้องสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความสร้างสรรค์ ซึ่งจำเป็นจะต้องสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยพิจารณาหลักความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค พิจารณาผลิตภัณฑ์ในด้านแนวคิด วัตถุดิบ กระบวนการผลิต การนำเสนอให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่า สร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงบริการให้กับผลิตภัณฑ์ ที่สำคัญที่สุด สร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์โดยการสร้างแบรนด์ และเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค

4.3 เทรนด์แฟชั่นปี 2016

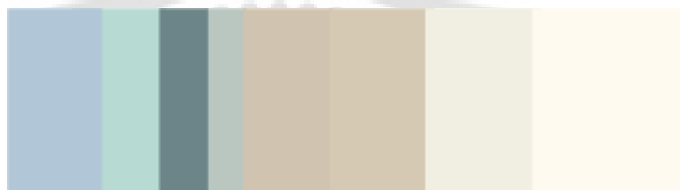
เทรนด์สีและผ้าฝ้ายสำหรับใหม่ไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016 สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวคิดการออกแบบ THE SEASON OF AESTHETIC | ELEGANCE | FLEXIBILITY

อิสรภาพในการแสดงออกถึงความสง่างามที่เปี่ยมด้วยความคล่องแคล่ว จากความกลมกลืนของศิลปะทั้งดงาม ความเป็นทางการและการประดับประดา คือคอลเลกชันผ้าไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016 ความงามของไหมถูกถ่ายทอดอย่างสมบูรณ์ผ่านความบางเบาและพลิ้วไหว สัมผัสนุ่มนวลและสดชื่น เจดสีที่บอบบางคู่กับความเข้มอ่อนที่ซับซ้อน ทั้งหมดนี้ไม่ละเลยคุณค่าของงานฝีมือดั้งเดิม แต่นำมาปรับปรุงให้ร่วมสมัย ผสมผสานกับเส้นใยทรงคุณค่าต่างๆ ขยายขอบเขตนวัตกรรมที่สะท้อนวัฒนธรรม เรื่องราวประสบการณ์ และพลังแห่งท้องถิ่น เปิดประตูสู่สังคมโลกความงามของไหมไทยร่วมสมัย จะถ่ายทอดผ่านแนวคิดการสร้างสรรค์ 4 แนวคิด

1. FRAGILE

ความเรียบง่ายที่แฝงไว้ด้วยความซับซ้อนของรายละเอียด ความรู้สึกบริสุทธิ์ที่สมบูรณ์แบบด้วยความงามของผ้าไหมแท้ พัฒนาให้ทันสมัยด้วยเทคนิคการผสมผสานกับเส้นใยสังเคราะห์พิเศษคุณภาพสูง

ภาพประกอบ 23 แนวความคิดด้านสี FRAGILE

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212

&content_type=article

แนวทางการพัฒนาผ้า ผ้าไหมที่เน้นการโชว์ความงามของเส้นไหม ใช้ลวดลายการทอที่เปิดให้เส้นไหมเหลือบแสงได้ดี ผ้าดูบอบบางแต่แข็งแรง เนื้อแน่นและเบา ใช้ลวดลาย 3 มิติที่อ่อนโยน ลวดลายที่ซ่อนมิติไว้ให้ค้นหาจากสีสันที่เรียบง่าย ผิวสัมผัสที่แตกต่างกันบนเนื้อผ้าที่ได้จากเทคนิคการทอหูกต่ำ การเคลือบทับ การใช้ลายทอหลายแบบบนผ้าผืนเดียวกัน รวมถึงการใช้เส้นใยหลายชนิดเพื่อสร้างมิติที่แตกต่าง แต่ดูพิเศษเมื่อได้สัมผัส

2. GRACEFUL

ความมีชีวิตชีวาของผู้หญิงที่ดึงดูด ศิลปะนามธรรมร่วมสมัย หวานแบบขนมเนื้อเนียน ผสมผสานวัฒนธรรมจากหลายอารยธรรมและนำมาปรับให้ร่วมสมัย สร้างพื้นผิวที่เหนือความคาดหมาย

ภาพประกอบ 24 แนวความคิดด้านสี GRACEFUL

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212

&content_type=article

เนื้อผ้าที่ดูล้ำยุคแต่แฝงด้วยงานฝีมือ เป็นการผสมผสานเทคนิคการตกแต่งผ้าฟังก์ชันบนเนื้อผ้าที่มีลวดลายแบบ ทำมือที่ไม่สมบูรณ์แบบแต่มีศิลปะ การใช้เส้นด้ายผสมใหม่ที่เป็นวิทยาศาสตร์ ประกอบกับการใช้ลายพิมพ์แบบภาพเขียนและงานชนเผ่าดั้งเดิม เป็นการนำลวดลายและผิวสัมผัสที่แสดงถึงวัฒนธรรมและงานฝีมือท้องถิ่น มาปรับปรุงให้ร่วมสมัย ลวดลายที่จัดจ้านและตัดกันอย่างน่าตื่นตาตื่นใจเหมาะสำหรับฤดูกาลที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันออกในโลกแฟชั่น ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความหลากหลายของลวดลาย การพิมพ์ การเคลือบทับ และการทอผสมกับผ้าฟังก์ชัน เพื่อให้ตอบโจทย์การใช้งานในชีวิตสมัยใหม่

3. BOTANIC

ภาพประกอบ 25 แนวความคิดด้านสี BOTANIC

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212

&content_type=article

แนวทางการพัฒนาผ้า แรงบันดาลใจจากธรรมชาติที่ลึกซึ้ง สู่เป็นลวดลายและสีสันทันที ดูลึกเคลื่อนไหว และสะท้อนความงามของโครงสร้างแบบออร์แกนิก ผิวสัมผัสที่มัน วาวแบบมีมิติ การใช้พื้นผิวที่แตกต่างกัน การโชว์ลักษณะ เด่นของเส้นด้ายธรรมชาติ และการใช้ลายเรขาคณิตที่กร่อน เหลี่ยมมุม ล้วนช่วยสร้างผืนผ้าที่ดูเป็นธรรมชาติที่ผ่อนคลาย ความงามของ แผลงต่างเป็นแนวทางหลักของลวดลาย การเคลือบแสงที่ดูมีมิติแต่ไม่สะท้อนแสงช่วยให้เกิดการพรางตา

ประกอบกับลวดลายธรรมชาติ เช่น ลายคลื่น ลายไม้ ลายปีกแมลง สร้างลวดลายที่เห็นไม่ชัดเจน ไม่เปิดเผยรายละเอียดทั้งหมด เพื่อให้ผู้ชมจินตนาการความต่อเนื่องของลาย ไม่เปิดเผยรายละเอียดทั้งหมด

4. ARISTOCRATIC

ภาพประกอบ 26 แนวความคิดด้านสี ARISTOCRATIC

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article

แนวทางการพัฒนาผ้า ลวดลายที่ดูเหมือนการสลักเสลาจากงานฝีมือชั้นสูง ประกอบกับความฉูดฉาดแบบโลหะมีค่า แสดงความรุ่มรวยทางศิลปะ การทอที่เลียนแบบงานปักด้วยโลหะมีค่าชั้นสูง หรือลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ประกอบกันเป็นคอลเลกชันผ้าที่ดูหรูหรา สามารถทำให้ร่วมสมัยด้วยเส้นด้ายที่มีเทคโนโลยี หรือการใช้ลวดลายที่ดูแข็งแรง

สรุปได้ว่า เทรนด์สีและผ้าฝ้ายสำหรับไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016 เป็นเทรนด์ของศิลปะทั้งดงาม และความงามของไหมไทยร่วมสมัย อันประกอบด้วย 1. FRAGILE ความเรียบง่ายที่แฝงไว้ด้วยความซับซ้อนของรายละเอียด ความรู้สึกบริสุทธิ์ที่สมบูรณ์แบบด้วยความงามของผ้าไหมแท้ ผ้าไหมที่เน้นการโชว์ความงามของเส้นไหม ใช้ลวดลายการทอที่เปิดให้เส้นไหมเหลือบแสงได้ดี ผ้าดูบอบบางแต่แข็งแรง เนื้อแน่นและเบา 2. GRACEFUL ความมีชีวิตชีวาของผู้หญิงที่ดึงดูด ศิลปะนามธรรมร่วมสมัย หวานแบบขนมเนื้อเนียน ผสมผสานวัฒนธรรมจากหลายอารยธรรมและนำมาปรับให้ร่วมสมัย เป็นการนำลวดลายและผิวสัมผัสที่แสดงถึงวัฒนธรรมและงานฝีมือท้องถิ่น มาปรับปรุงให้ร่วมสมัย 3. BOTANIC แรงบันดาลใจจากธรรมชาติที่ลึกซึ้ง สื่อเป็นลวดลายและสีสนที่ ดูลึก เคลื่อนไหว และสะท้อนความงามของโครงสร้างแบบออร์แกนิก ผิวสัมผัสที่ฉูดฉาดแบบมีมิติการใช้พื้นผิวที่แตกต่างกัน การโชว์ลักษณะ เด่นของเส้นด้ายธรรมชาติ และสุดท้าย 4. ARISTOCRATIC แสดงความรุ่มรวยทางศิลปะ การทอที่เลียนแบบงานปักด้วยโลหะมีค่าชั้นสูง หรือลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ

4.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์

อัตลักษณ์ (Identity) เป็นคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลหรือวัตถุที่ทำให้คนนั้นหรือสิ่งนั้นโดดเด่นหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น สำหรับอัตลักษณ์ของบุคคล คำนี้อาจหมายถึงมิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และแนวคิดเกี่ยวกับตัวเองหรือการรู้จักตัวเอง (Self-concept) รวมทั้ง สำนึกถึง “ความเป็นปัจเจก” ที่บุคคลเชื่อมต่อและสัมพันธ์กับสังคม อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ทำให้รู้ว่า “เราคือใคร” และ “เราจะดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่น ตลอดจนโลกภายนอกที่แวดล้อมตัวเราอย่างไร”

ในขณะที่อัตลักษณ์เป็นมุมมองที่เรามีต่อตัวเอง อัตลักษณ์ก็เป็นตัว กำหนดมุมมองและคุณค่าที่มีต่อสิ่งอื่นหรือคนอื่นไปด้วยพร้อม ๆ กัน เพราะโดยส่วนใหญ่แล้ว คนเราจะสร้างอัตลักษณ์ของตัวเองขึ้นมาจากโลกทัศน์เรื่อง “ความแตกต่าง” โดยการจำแนกแยกแยะ การเปรียบเทียบ และการประเมินค่า ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นตัวกำหนดว่า ใครคือพวกเรา ใครเหมือนเรา และใคร อะไรที่แตกต่างจากเรา จนสุดท้ายก็จะนำไปสู่การมองว่า ใครไม่เหมือนเรา ใครคือพวกเขา ใครคือคนอื่น”

สิ่งเหล่านี้เป็นประสบการณ์เกี่ยวกับตัวเองและนำไปสู่การมีประสบการณ์เกี่ยวกับคนอื่นที่มีหลากหลายรูปแบบและไม่มีเนื้อหาเดียว แบบเดียวตายตัว ยิ่งในสังคม แบบประชาธิปไตยที่ยอมรับคุณค่าของความเป็นมนุษย์และเคารพในศักดิ์ศรีความเท่าเทียมกันของมนุษย์ด้วยแล้ว อัตลักษณ์แบบสังคมประชาธิปไตยย่อมมีความซับซ้อนและหลายแง่มุม เราจึงไม่สามารถกำหนด คาคการณ์หรือควบคุมอัตลักษณ์ของผู้คนในสังคมประชาธิปไตยเป็นแบบเดียว ตายตัว และเหมือนกันหมดได้

กระบวนการสร้างอัตลักษณ์

มนุษย์รู้จักตัวเองได้เพราะมนุษย์มี “ภาษา” ภาษาเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างตัวตนและวัฒนธรรมของมนุษย์ เรารับรู้สรรพสิ่งในโลกทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมได้ก็เพราะภาษา เราให้ชื่อแก่มัน เช่น ต้นไม้ ทุ่งหญ้า นก ดิน ฟ้า พ่อ-แม่ สวย อัปลักษณ์ ดี-เลว เป็นต้น แม้แต่มนุษย์ก็ต้องมีชื่อเพื่อให้คนอื่นเรียก ชื่อเป็นวัฒนธรรมที่เรากำหนดขึ้นเพื่อให้รู้ว่า “มีเรา” พร้อม ๆ กับ “มีคนอื่น” ชื่อทำให้เรารู้ว่าเราแตกต่างจากคนอื่นตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม ชื่อทำให้เราตระหนักถึงตัวตนที่เฉพาะตัว (“ฉันไม่เหมือนและไม่ใช่มนุษย์คนอื่น”) นั่นคือการสร้างอัตลักษณ์ของบุคคล

นอกจากชื่อแล้ว เรายังมี “นามสกุล” เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าเราสืบทอดเชื้อสายจากใคร เป็นคนในครอบครัวนี้ (ไม่ใช่ครอบครัวอื่น) วงศ์ตระกูลที่มีนามสกุลเป็นเครื่องบ่งชี้สมาชิกเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่ม

ในแต่ละวัฒนธรรมก็กำหนดรูปแบบการบ่งชี้สมาชิกในวงศ์ตระกูลแตกต่างกันไป เช่น ในยุโรป ธรรมเนียมการใช้ชื่อสกุลเริ่มปรากฏตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 10 พร้อม ๆ กับการเกิดโรงเรียน อันเป็นการจัดระบบการศึกษาแบบใหม่ในยุคนั้น เมื่อมีเด็กนักเรียนจำนวนมากและมีชื่อซ้ำกัน จึงจำเป็นต้องมีตัวบ่งชี้เด็กนักเรียนแต่ละคน จึงเกิดธรรมเนียมการใช้ชื่อบิดาหรือชื่อหมู่บ้าน หรือสถานที่สำคัญในชุมชนเป็นชื่อสกุลนับแต่นั้นมา และมีอิทธิพลต่อธรรมเนียมการตั้งชื่อของไทยเมื่อไม่ถึงร้อยปีมานี้เอง สังคมไทยในอดีต เครื่องหมายรู้ตัวลักษณะบุคคลมักจะนิยมใช้ชื่อมารดาเป็นตัวบ่งชี้ หรือในวัฒนธรรมการตั้งชื่อของชาวอาหรับและมลายู ธรรมเนียมการตั้งนามสกุลก็จะใช้ชื่อของบิดา ปู่ หรือทวดเป็นคำเรียกหมายเพื่อบ่งชี้ว่าบุคคลนั้นเป็นลูกใคร อยู่ในตระกูลใด เป็นต้น

ในทางจิตวิเคราะห์ การสร้างอัตลักษณ์บุคคลนั้นเกิดขึ้นนับตั้งแต่วินาทีที่มนุษย์เริ่มหายใจได้ด้วยตนเองเพราะนั่นหมายถึงทารก คนนั้นเป็นอิสระจากมารดาแล้ว อย่างน้อยที่สุดก็คืออิสระจากการใช้ลมหายใจร่วมกับมารดามาตลอด 9 เดือน ต่อมาในวัยเด็ก เรารับรู้โลกด้วยวิธีคิดแบบเทียบเคียง กล่าวคือ การรับรู้หรือสัมผัสสรรพสิ่งรอบตัว แล้วเรียนรู้ว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้ คือเช่น ผู้หญิงคนนี้คือแม่ของฉัน นม คืออาหาร สัตว์สี่ขาหางยาวขนปุยคือเพื่อนของฉัน แต่เมื่อเราเริ่มโตขึ้น เราเรียนรู้ภาษาและระบบสัญลักษณ์อื่น ๆ มากขึ้น เรารับรู้โลกผ่านการมองเชิงเปรียบเทียบและให้คุณค่า เราเริ่มคิดว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้ เหมือนเช่น ขนมนี้อร่อยเหมือนกับขนมอีกอันหนึ่งที่ฉันเคยกิน แม่ของฉันไม่เหมือนแม่ของคนอื่น เป็นต้น การเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างเริ่มซับซ้อนและเป็นสัญลักษณ์มากขึ้นเมื่อเราเข้าสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้นและความสัมพันธ์ทางสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น

ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นแนวคิดของนักจิตวิทยาและจิตวิเคราะห์ที่ชื่อ Jacques Lacan ลาโกงได้เสนอแบบจำลองการสร้างอัตลักษณ์ที่เรียกว่า The Mirror Stage (การสร้างอัตลักษณ์จากการมองตนเองในกระจก) กล่าวคือ ในวัยทารก เรายังไม่รู้จักร่างตัวเองคือใคร เรายังไม่สามารถแยกตัวเองออกจากแม่ได้ เรายังรู้สึกที่ตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของแม่ แต่เมื่อเติบโตขึ้นถึงวัยเรียนรู้ เมื่อเราเห็นตัวเองในกระจกเงา เราเริ่มเรียนรู้ความเหมือนความต่างและตระหนักแล้วว่าเด็กในกระจก “นั่นไง!! นั่นคือตัวฉันเอง” และเมื่อเราเห็นแม่ในกระจก เราก็ได้เรียนรู้อีกครั้งว่านี่คือ “ผู้หญิงที่เขาเคยเห็นและคุ้นเคย” ซึ่งแตกต่างจากคนที่เขาเพิ่งรู้จักใหม่ซึ่งก็คือ “ตัวของเขาเอง”

ดังนั้น ในกระบวนการนี้ เรารู้จักตัวเองจากการมองว่าคนอื่นนั้นแตกต่างจากเรา เราเริ่มหลุดพ้นออกจากการเป็นหนึ่งเดียวกับแม่ของเราอีกครั้ง ณ จุดนี้ ตัวตนของเราค่อย ๆ เริ่มก่อตัวขึ้น อัตลักษณ์ของเราเริ่มชัดเจนขึ้น เราได้ตระหนักถึงตัวตนของเราใน 2 ลักษณะคือ ตัวตนภายใน (ฉัน) และตัวตนในกระจก (ภาพตัวแทนของฉัน) เราเริ่มตระหนักถึงระยะห่างระหว่างตัวเราทั้งสองแบบนี้ และในที่สุด เราก็หลุดออกจากตัวตนภายในที่แต่เดิมเราเคยคิดว่ามันมีเพียงหนึ่งเดียว

กลไกอุดมการณ์กับการสร้างอัตลักษณ์

นอกจากการเรียนรู้โลกภายนอกด้วยการเห็นความเหมือนและความต่างอันนำไปสู่กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลแล้ว อุดมการณ์ก็เป็นกลไกหนึ่งที่ประดิษฐ์สร้างอัตลักษณ์ทางสังคมให้กับบุคคลด้วย “อุดมการณ์” (Ideology)

ตามแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) และฟรีดริช เองเงิลส์ (Friedrich Engels) นักปรัชญาเยอรมัน ในหนังสือ The German Ideology (อุดมการณ์เยอรมัน) ระหว่างปี 1845-1846 เสนอว่า อุดมการณ์เกิดจากการแลกเปลี่ยนทางสังคมอันมีลักษณะหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบหลักของการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตในยุคนั้น ๆ เช่น จากสังคมระบบชนเผ่า มาสู่ชุมชนระบบฟิวดัล มาจนถึงระบบทุนนิยมในปัจจุบัน มีรูปแบบการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่แตกต่างกัน และทำให้รูปแบบกรรมสิทธิ์แตกต่างกันไปด้วย อุดมการณ์เข้ามาทำหน้าที่ให้ความชอบธรรมแก่การปกครองของชนชั้นปกครองของแต่ละยุคเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์และอำนาจ

มาร์กซ์และเองเงิลส์ชี้ว่า ภายใต้ระบบฟิวทัล เราได้ยื่นคำอย่างเช่น “เกียรติ” และ “ความรักภักดี” อยู่บ่อยๆ แต่เมื่อถึงยุคทุนนิยม คำเช่น “เสรีภาพ” และ “ความเสมอภาค” ก็เข้ามาแทนที่อย่างรวดเร็วเพื่อให้ผลประโยชน์ของกลุ่มคนที่มีอำนาจกลายเป็นค่านิยมร่วมของกลุ่มในสังคมชนชั้นปกครองจำเป็นต้องอธิบายโลกทัศน์ของตนในฐานะที่เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และทำให้คนอื่นเชื่อว่าอุดมการณ์เหล่านี้เป็นทางเลือกสำคัญประการเดียวที่มีอยู่และเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผลและถูกต้อง (แคทเธอลีน เบลซีย์; อภิญา เฟื่องฟูสกุล-แปล. 2549: 46-48)

จากแนวคิดดังกล่าว หลุยส์ อัลตูแซร์ (Louis Althusser) ศาสตราจารย์ทางปรัชญาและนักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสได้ขยายความโดยสนใจไปที่ “กลไกอุดมการณ์” อัลตูแซร์อธิบายว่า “อุดมการณ์คือระบบของภาพตัวแทนที่ทำหน้าที่กำหนดความสัมพันธ์ที่แท้จริงของเรากับของอื่น ๆ ในสังคม ด้วยการประดิษฐ์สร้างความสัมพันธ์เชิงจินตนาการระหว่างผู้คนด้วยกันเองและระหว่างผู้คนกับสังคม ดังนั้น อุดมการณ์จึงเป็นการรับรู้ที่บิดเบือนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่แท้จริงทางสังคม” สำหรับอัลตูแซร์แล้ว เขามองว่าปรากฏการณ์ทางสังคมทั้งหมดนั้นถูกควบคุมโดยอุดมการณ์ผ่านกลไกการกดทับหรือควบคุม (the repressive state apparatus) เช่น ตำรวจ และกลไกเชิงอุดมการณ์ (the ideological state apparatus) เช่น สื่อสารมวลชน

กลไกเชิงอุดมการณ์นี้อัลตูแซร์ยังอธิบายอีกว่า เมื่อเราเข้าสู่ระบบความสัมพันธ์ในโครงสร้างทางสังคม เราจะถูก “เรียกร่อง” (appellation) ให้เป็นสิ่งที่นั่นสิ่งนี้ (ที่เรียกว่าอัตตบุคคล- subject) ตามโครงสร้างนั้นผ่าน ภาษา เช่น การบอกว่าเราเป็นคนไทย คนจีน เป็นนาย ชีเย เป็นเสือเหลือง เสือแดง สลิม ฯลฯ หน้าที่ของอุดมการณ์ในระดับบุคคลคือการเรียกหรือตัดสินลากให้บุคคล “กลายเป็น” เช่นนั้นเช่นนั้น โดยขึ้นต่อสถาบันทางสังคมที่อยู่เหนือเราขึ้นไป (ในที่นี้หมายถึงสถาบันทางสังคมที่กำหนดแบบแผนความคิดของเราหรือที่ครอบงำเราอยู่) เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันชาติ สถาบันสื่อมวลชน วงการวรรณกรรม วงการศิลปะ ฯลฯ

ในสังคมจะมีการผลิตและผลิตซ้ำความหมายบางอย่างที่โน้มน้าวเราให้คิดว่าเราควรจะมีสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงรอบตัวเราอย่างไร และเมื่อเราถูกเรียกหรือตัดสินลาก ให้เป็นเช่นนั้นแล้ว เราก็จะต้องคิดและแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับเจตเจตนั้น ตัวอย่างเช่น คำกล่าวที่ว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” เป็นความหมายที่แฝงไว้ด้วยอุดมการณ์แบบทุนนิยม ทุกคนมีหน้าที่ต้องทำงาน และผลงานที่ดีนำมาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง เงินทองก็นำมาซึ่งความสุข

อีกตัวอย่างหนึ่งคือข้อมูลข่าวสารสาธารณะเกี่ยวกับสุขภาพในยุคสมัยใหม่ที่เรียกร่องให้ผู้รับสารเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ดูแลสุขภาพตัวเองด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การดูแลสุขภาพสะอาด การไม่ดื่มสุราหรือสูบบุหรี่ การคุมกำเนิด รวมไปถึงค่านิยมการบริโภคอาหาร สุขภาพ การฟิตซ้อมร่างกายให้แข็งแรงและมีรูปร่างดี เป็นต้น ข่าวสารสุขภาพเหล่านี้สะท้อนถึงอุดมการณ์ในการควบคุมพฤติกรรมบริโภคของปัจเจกบุคคล ทำให้ปัจเจกบุคคลต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสุขภาพแทนที่จะมองว่าเป็นความรับผิดชอบร่วมของสังคมในการแก้ปัญหา ตัวอย่างเช่น การมองว่าปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนหรือปัญหาอาชญากรรมมีสาเหตุมาจากการดื่มสุราของปัจเจกบุคคลมากกว่าจะมองว่าเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างหรือปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม

เมื่อเราวิเคราะห์เนื้อหาและวิธีการนำเสนอสารในโฆษณาณรงค์การไม่ดื่มสุรหลายครั้งในสื่อมวลชน เราก็มักพบว่ามีภาพแสดงภาพตัวแทนของกลุ่มผู้ใช้แรงงานยากจนหรือกลุ่มวัยรุ่นนเกเรที่ดื่มสุราจนเมามายจนเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุหรือก่ออาชญากรรมและรวมไปถึงความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาอุบัติเหตุหรืออาชญากรรมถูกทำให้มองว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและเป็นปัญหาของคนบางกลุ่ม บางชนชั้น โดยที่อาจทำให้สาธารณชนละเลยที่จะมองถึงปัญหาที่กว้างและซับซ้อนกว่านั้น เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการด้อยโอกาสในสังคม ปัญหาความเหลื่อมล้ำ หรือปัญหาความเครียดในการใช้ชีวิตที่ต้องดิ้นรน เป็นต้น

ดังนั้น อุดมการณ์ในความหมายของอัลตูแซร์ คือ ภาพตัวแทนของความสัมพันธ์ในเชิงจินตภาพของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ จินตนาการทำให้เราเชื่อมั่นว่ามัน “จริง” (real) ทำให้เราเชื่อว่า “มันต้องเป็นเช่นนั้นอยู่แล้ว มันเป็นสัจธรรม มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นสากล ” (ทั้งๆ ที่มันเป็นสิ่งที่สังคมประดิษฐ์สร้างขึ้นมา)

อย่างไรก็ตาม การทำงานของกระบวนการเรียกร่อง (appellation) ของอัลตูแซร์ ไม่ได้อยู่ในระดับผิวเผิน แต่ถูกปลูกฝังอยู่ในระดับจิตใต้สำนึก (subconscious) และจิตไร้สำนึก (unconscious) เลยทีเดียว เช่น การปลูกฝังอุดมการณ์ ชาตินิยม การปลูกฝังวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม หรือการปลูกฝังความกลัวบางอย่าง เช่น กลัวคอมมิวนิสต์ กลัวเสียเอกราช เป็นต้น

เนื่องจากจิตไร้สำนึกเป็นระบบสัญญาณที่ไม่ได้เกิดจากการสร้างสรรค์ที่เป็นอิสระของปัจเจกบุคคลแต่มีลักษณะร่วมกันทางสังคม จิตไร้สำนึกถูกนำมาใช้ในกา ารศึกษาวัฒนธรรมเชิงจิตวิเคราะห์ เช่น การพูดพลั้งปาก การตีความความฝัน ช่วยให้เราเข้าใจความหมาย ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลหรือแม้แต่สังคมที่ฝังอยู่เบื้องลึก ช่วยให้เราเข้าใจถึงอุดมการณ์ที่คอยกำกับความคิด การกระทำและการแสดงออกของอัตลักษณ์ของเรา

คำถามที่ท้าทาย ให้เราได้คิดคือ หากพิจารณาแนวคิดของอัลตูแซร์ สถาบันสื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างไรในการสร้างอัตลักษณ์ของเราและสังคมของเรา ? สื่อมวลชนเรียกร่องให้ผู้คนสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมาได้อย่างไร ? ในทางกลับกัน บุคคลได้ใช้สื่อมวลชนสร้างอัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมาอย่างไร สื่อเลือกนำเสนออัตลักษณ์หรือภาพตัวแทนของแต่ละกลุ่มคนในสังคมอย่างไร

แนวคิดของอัลตูแซร์ถูกนำมาใช้ในการศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนในกระบวนการสร้างความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของบุคคล เพราะในขณะที่เราบริโภคสารจากสื่อมวลชน เรากำลังมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับเนื้อหา (อุดมการณ์) ในสื่อ และมีปฏิสัมพันธ์ภายในตัวเราด้วย เช่น กรณีเกิดคำถามในใจเมื่อรับสารจากสื่อมวลชนว่า ถ้าเป็นเรา เราจะทำอะไร กระบวนการนี้เป็นการสร้างอัตลักษณ์หรือต่อยอดอัตลักษณ์เดิมของเรานั้นเอง

อัตลักษณ์ : การแสดงออกอำนาจเชิงสัญลักษณ์

ในขณะที่มาร์กซ์และอัลตูแซร์มุ่งเน้นวิพากษ์โครงสร้างทางสังคม ปีแยร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) กลับมองว่าการพยายามอธิบายสังคมโดยมุ่งหาแต่โครงสร้างสากล ลดทอนการกระทำให้เป็นเพียงผลของตัวแบบทางทฤษฎี และมองว่าผู้กระทำในสังคมเป็นเพียงหุ่นเชิดที่มีโครงสร้างเป็น

เชือกชักนั้นไม่สามารถ อธิบายเหตุผลอันแท้จริงของการกระทำทางสังคมรวมทั้งอัตลักษณ์ด้วยได้ แต่ยังมีวิธีการอธิบายในแบบอื่นที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกันนั่นก็คือ “ระบบความสัมพันธ์และอำนาจเชิงสัญลักษณ์ที่มีส่วนในการกำหนดการกระทำหรือปรากฏการณ์ทางสังคม”

บูร์ดิเยอได้เสนอแนวคิดเรื่องโครงสร้างในแบบที่ต่างออกไป ตรงที่ “โครงสร้างนั้นเป็นทั้งผู้กำหนดและผู้ถูกกำหนด” กล่าวคือ ในสังคมมีโครงสร้างที่กำหนดความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของปัจเจกบุคคล (habitus หรือที่ซนิดา เสี่ยมไพศาลสุขใช้คำว่า “นิภาพ”) ซึ่งเป็นผลผลิตของกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมตั้งแต่ช่วงแรกๆ ของชีวิต ด้วยการปลูกฝังเรื่องต่างๆ เช่น เงื่อนไขทางสังคม กฎระเบียบ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ให้ซึมซับไปในร่างกายและจิตใจของบุคคล โครงสร้างดังกล่าวกำหนดขอบเขตของการกระทำและสร้างชุดการรับรู้และประเมินคุณค่าที่สอดคล้องกับโครงสร้างนั้น แล้วแสดงออกในรูปของการปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่สม่ำเสมอ (ที่เรียกว่าการผลิตซ้ำ - reproduction) โครงสร้างจึงถูกประกอบสร้าง (constructed) ด้วยการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดมาก่อนด้วยนิภาพ (habitus) และถูกกำหนดด้วยโครงสร้างที่อยู่ภายนอกอีกทีหนึ่ง (ซนิดา เสี่ยมไพศาลสุข. 2550: 74, 85-95)

“โครงสร้างที่เป็นทั้งผู้กำหนดและผู้ถูกกำหนด ” นี้เป็นที่มาของการครอบครอง “ทุน” (capital) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทุนทางสัญลักษณ์” และแน่นอนว่าผู้ที่ครอบครองทุนทางสัญลักษณ์ก็ย่อมเป็นผู้ที่มี “อำนาจเชิงสัญลักษณ์” (symbolic power) ด้วย

แนวคิดเรื่องอำนาจเชิงสัญลักษณ์ของบูร์ดิเยอนำมาใช้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลและและความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคม ความสัมพันธ์นี้มีส่วนในการกำหนดอัตลักษณ์ของบุคคลและสังคมในมิติที่แตกต่างออกไป

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่า บูร์ดิเยอสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจเชิงสัญลักษณ์กับการผลิตทางวัฒนธรรม รวมทั้งการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจของผู้กระทำ (agent) ในสนามทางสังคม (Field) ในแง่นี้ เราได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการบริโภคในสังคมยุคปัจจุบันที่ผูกโยงกับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Bourdieu. 1984) กล่าวคือ เรากิน เราเที่ยว เราสนุกในแบบที่สังคมกำหนดไว้แล้ว โครงสร้างทางสังคมอันได้แก่โครงสร้างทางเศรษฐกิจ (ฐานะร่ำรวย-ยากจน) และโครงสร้างทางสังคม (สถานภาพทางสังคม เช่น เป็นชนชั้นสูง แพทย์ นักธุรกิจ นักวิชาการ วิศวกร กรรมกร เกษตรกร ฯลฯ) ได้กำหนดวิถีการบริโภคให้กับเรา และนั่นนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการใช้ชีวิตตัวตน และอัตลักษณ์ของบุคคลที่แตกต่างกันออกไปตามโครงสร้างนั้น

กล่าวอีกแง่หนึ่ง หากเราต้องการให้คนอื่นมองเห็นว่าเราเป็นคนในชนชั้นไหน ฐานะเป็นอย่างไร อยู่ในโครงสร้างส่วนไหนของสังคม เราก็ต้องพยายามแสดงออกให้คนอื่นเห็นด้วยสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของชนชั้นนั้นๆ เช่น การใช้สินค้าแบรนด์เนม การใช้อุปกรณ์การสื่อสารรุ่นใหม่ล่าสุด การอ่านหนังสือแฟชั่นหรือหนังสือวิชาการ การฟังเพลงคลาสสิกหรือเพลงลูกทุ่ง ฯลฯ การแสดงออกของบุคคลจึงถูกประกอบสร้างตามฐานะทางสังคม ชนชั้น ต้นทุนทางวัฒนธรรมหรือต้นทุนทางสัญลักษณ์ที่คนคนนั้นครอบครองอยู่

จากแนวคิดของบูร์ดิเยอ เขาได้จำแนกบุคคลตามการแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นรสนิยมการบริโภค การแสดงออกในชีวิตประจำวัน ความคิด ค่านิยม ที่เรียกว่า “Habitus” หรือนิภาพซึ่งจำแนกคนตามต้นทุนหลัก 2 ประเภทคือ ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรม กล่าวคือ คนเราย่อมมีทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความร่ำรวย- ยากจน และทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภูมิปัญญาความรู้ บารมี ความน่าเชื่อถือ รสนิยมทางศิลปะ (ชั้นสูง-ชั้นล่าง) มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป บูร์ดิเยอวิเคราะห์ว่า ในโครงสร้างทางสังคมนั้น ต้นทุนทางวัฒนธรรมกระจายตัวออกไปสู่ชนชั้นต่าง ๆ อย่างไม่เท่ากัน ชนชั้นที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจเหนือกว่าก็มีโอกาสที่จะสะสมทุนทางวัฒนธรรมได้มากกว่า เช่น คนรวยมีโอกาสได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย มีการศึกษาสูง มากกว่าคนยากจน (อาจเพราะมีเงินเรียนกวดวิชาหรือไม่ต้องแบ่งเวลาไปทำงานเลี้ยงปากท้อง) คนรวยสามารถเข้าถึงวัฒนธรรมชั้นสูงหรือวิถีบรรจงได้ง่ายกว่า ในสังคมสมัยใหม่เราจะเห็นสภาพการต่อสู้ระหว่างคนที่ครอบครองทุนทั้งสองประเภทนี้อยู่ตลอดเวลา การต่อสู้ระหว่างชนชั้นล่างกับชนชั้นสูงมีทั้งในรูปของการต่อสู้ด้านเศรษฐกิจและการต่อสู้ด้านวัฒนธรรม

หากเราวิเคราะห์การแสดงบทบาทของบุคคลในชีวิตประจำวันหรือการวิเคราะห์สารในสื่อมวลชน เราก็จะพบว่ามีการต่อสู้เชิงอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น การปรากฏตัวของกลุ่มเพศที่สามในสื่อมวลชนที่มากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งในละคร ภาพยนตร์ รายการเกมโชว์หรือโฆษณา แสดงให้เห็นถึงพยายามแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของเพศที่สามในพื้นที่สาธารณะ เป็นการปรากฏตัวในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมและมีบทบาทสำคัญ

แต่บางครั้งเราก็พบว่าอัตลักษณ์ของบุคคลก็สามารรถปรับเปลี่ยนได้ ทั้งนี้เนื่องจากวิถีการบริโภคของบุคคลที่อิงอยู่กับทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางเศรษฐกิจมีการปรับตัว ตัวอย่างเช่น กรณีค่ายเพลงไทยสากลหลายค่ายหันมาทำเพลงลูกทุ่งหมอลำกันมากขึ้น แต่ปรับโฉมให้ทันสมัยเป็นสากล ก็เป็นการเคลื่อนจากทุนทางวัฒนธรรมหนึ่งไปหา ทุนทางเศรษฐกิจมากขึ้นเนื่องจากผู้ผลิตเล็งเห็นแล้วว่าตลาดของคนฟังเพลงลูกทุ่งนั้นใหญ่กว่า และในที่สุดแนวเพลงลูกทุ่งหมอลำที่ดูทันสมัยก็จะกลายเป็นทุนทางวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่งที่ประสานกันได้ดีกับทุนทางเศรษฐกิจ และอาจทำให้หลาย ๆ คนไม่ตะขิดตะขวงใจหากจะหาเพลงลูกทุ่งหมอลำแนวสากลมาฟัง ดังนั้น รสนิยมและอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้างและเป็นผู้กำหนดโครงสร้างได้เช่นกัน

สรุปได้ว่าการศึกษานี้เป็นการสร้างอัตลักษณ์ ไขว้วิเคราะห์ในอัตลักษณ์กล่าวคือผ้าทอของชาวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผ้าที่มีความวิจิตร ประณีต มีรายละเอียดบนผืนผ้าที่งดงาม ลวดลายของกลุ่มทอผ้าใหม่พุ่มเรียง มี คติความเชื่อเกี่ยวกับผ้าทอส่วนเกี่ยวข้องกับศาสนาไม่เป็นที่ประจักษ์ชัด แต่ที่พอจะสังเกตเห็นได้ชัดเจนคือการประดิษฐ์ลายผ้าทอที่เลียนแบบธรรมชาติเพราะคนทอผ้าส่วนใหญ่มาจากคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามที่เร่ มทอผ้าเป็นกลุ่มแรกดังนั้นลายผ้าทอจึงเป็นลวดลายที่เลียนแบบมาจากธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ต้นไม้ หรือดอกไม้ประจำถิ่นที่มีอยู่ เป็นต้น ส่วนลวดลายบางลาย เช่น ลายพุ่มข้าวบิณฑ์จะมีเอกลักษณ์ของลายที่เห็นเด่นชัดคือเป็นลายที่นำลายจากผ้าห่อพระไตรปิฎกมาเป็นตัวอย่างในการทอ ลาย ซึ่งเป็นการผสมผสานในเชื้อชาติศาสนาได้อย่างลงตัว ลวดลายผ้าใหม่พุ่มเรียงจึงสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(ระวิเทพ มุสิกะปาน; และ กรกมล คำสุข. 2556: บทคัดย่อ) ได้ทำเรื่องโครงการพัฒนา ลวดลายผ้าไหมไทยให้กับชุมชนนาร่อง กรมหม่อนไหม ปี2556 กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าบ้านท่ากระเจา ต.ท่าชนะ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี และกลุ่มทอผ้าบ้านโป่งดิบ ใน ต.เวียง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ และ กลุ่มทอผ้าบ้านท่ากระเจา ต.ท่าชนะ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี ในประเด็นด้านลวดลายในการทอ วิเคราะห์ลวดลายจากประวัติความเป็นมา อัตลักษณ์, ลวดลาย, วัสดุ, เทคนิค, และกระบวนการทอผ้า นำมาคัดเลือกโมทีฟ (Motif) ให้เป็นตัวแทนของอัตลักษณ์ ในการพัฒนาลวดลายใหม่ จากผู้เชี่ยวชาญ ใน 3 ด้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบลายผ้า จากสาขาการออกแบบแฟชั่น คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , ผู้เชี่ยวชาญด้านหม่อนไหม จาก กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตร และสหกรณ์, ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลายการทอ จากกลุ่มทอผ้าบ้านโป่งดิบ ต.เวียง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่และกลุ่มทอผ้าบ้านท่ากระเจา ต.ท่าชนะ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบลวดลายผ้าเพื่อเป็นต้นแบบ ให้ได้แบบร่าง จำนวน 10 ลวดลาย และคัดเลือกมาเป็น ต้นแบบในการ พัฒนาแบบร่าง ที่สามารถประยุกต์รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดจำนวน 2 ลวดลาย ในแต่ละกลุ่ม นำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

(ณรงค์ฤช นทีพ่ายพิทิต 2557: บทคัดย่อ) ได้ทำเรื่อง อัตลักษณ์ผ้าทอกะเหรี่ยงปกากะญอ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ผ้าทอกะเหรี่ยงปกากะญอมาบูรณาการกับการเรียนการสอน เชิงสร้างบัณฑิตนักปฏิบัติใช้แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ การบูรณาการกลุ่มเป้าหมาย คือ กะเหรี่ยงปกากะญอ 7 หมู่บ้าน ตำบลทากาศเหนือ อำเภอบ้านทาจังหวัดลำพูน และนักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีบรรพบุรุษศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 25 คน ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบไม่มี โครงสร้าง และการสนทนากลุ่มแบบปฏิบัติการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ผ้าทอมือกะเหรี่ยงปกากะญอมีลวดลายทอที่แฝงคติความเชื่อตามเรื่องเล่าและคำสอน พิธีกรรม วิถีชีวิต จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบทฤษฎีกับอัตลักษณ์และทฤษฎีการบูรณาการ โดยใช้ลวดลายทอเป็นสื่อสัญลักษณ์สร้างสรรค์ลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงปกากะญอบนบรรพบุรุษศาสตร์ ที่เพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือกะเหรี่ยงปกากะญอสู่เศรษฐกิจชุมชนด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรม ที่เป็นอัตลักษณ์กะเหรี่ยง

เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว (2553: บทคัดย่อ) ได้ทำเรื่องการพัฒนาเอกลักษณ์ลายผ้าทอพื้นบ้าน ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาลายผ้าทอพื้นบ้าน ชาวเขาเผ่าม้ง (2)เพื่ออนุรักษ์ลวดลายผ้าทอพื้นบ้านอย่างน้อย 2 ลาย (3) เพื่อประดิษฐ์ลวดลาย ผ้าทอแบบร่วมสมัยจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ลาย การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกจากเวที สนทนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนกลุ่ม มอชาติพัฒนาธรรมมังเข็กน้อยและผู้สนใจใน ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 40 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบ เจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1. ลายผ้าทอชาวเขาเผ่าม้ง สามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบคือ 1)ลายผ้าปัก

มือ 2)ลายผ้าตัดปะทับสอยประกอบด้วย กลุ่มลายเข้า มุมเหลี่ยมและกลุ่มลายเข้ามุมโค้ง 3)กลุ่มลายผ้าเขียนเทียน ประกอบด้วยกลุ่มลายดอกและกลุ่มลายเถา2. ผลการอนุรักษ์ลายผ้าทอแบบพื้นบ้าน โดยดำเนินการใน 4 ขั้นตอนคือ 1)การพัฒนาและฟื้นฟูการปลูกต้นกัญชง 2)การทอผ้าใยกัญชง 3)การพัฒนาอุปกรณ์ทอผ้า และ 4) การพัฒนาลายเขียนเทียน ทำให้ได้ลายโบราณ คือ ลายจำเภาพัง ลายจำเภาปลั ลายที่ประดิษฐ์ไว้บนแป้ ได้แก่ ลายประทุมญาติ เป้ลายฝูงเต่า เป้ลายเต่าน้อย เป้ลายกากบาท เป้ลายสามเหลี่ยมบ้านม้ง เป้ลายภูเขาน้อย เป้ลายลูกศร เป้ลายแหลม เป้ลายส วมเหลี่ยม บ้านม้งสองชั้น และมีลายเขียนเทียนที่ใช้ทำเสื้อผ้า กระเป๋าถุงย่าม ผ้าโผกหัว ผ้าพันน่องเช่น ลาย หอยดาว ลายตีนช้างไล่เดือนลายหอยคูไบไม้ ลายหัวใจแม่ฮ้าง ลายหอยไบไม้ ลายหอยไบไม้ลาก ลายหอยแครง ลายใจ กางเขนลูกศร ลายใจกางเขนแม่มาย ฯลฯ 3. ผลการประดิษฐ์ลายผ้าทอแบบ ร่วมสมัย ทำให้ได้ลายบ้านแสนสุข ลายลูเซ่ ลายเก่อ จากนั้นได้นำผ้าทอลายต่างๆ ที่พัฒนาขึ้นไปจัด ประกวด ผลปรากฏว่า รางวัลชนะเลิศอันดับ 1 คือ ลายเก่อ อันดับ 2 คือ ลายจำเภาปลั และอันดับ 3 คือลายปา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลตามหัวข้อดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนา โดยการนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในกระบวนการคิด การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์แฟชั่น เพื่อใ้งานวิจัยการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยก ดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุ่มเรียง สำหรับการออกแบบเครื่อง แต่งกายสุภาพสตรี สามารถสร้าง มูลค่าเพิ่มแก่สินค้า ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และเกิดประโยชน์แก่การนำวิจัยไปต่อยอด พัฒนาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่รูปแบบอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ ซึ่งออกแบบโดยผู้วิจัยแล้วนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 แบบ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการณ์ (Observation)

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการสังเกต จดบันทึก และการบันทึกภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาลวดลายผ้าไหมพุมเรียง กระบวนการทอผ้า รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่กลุ่มทอผ้าบ้านพุมเรียง วิถีชีวิตและการผลิตงานหัตถกรรม จากผ้าไหมพุมเรียง ข้อมูลที่ได้จะนำไปประกอบกับแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interviews) ในประเด็น ประวัติความเป็นมาของการทอ อุตสาหกรรมลวดลาย การใช้งานผ้าทอที่เหมาะสมกับเสื้อผ้าสุภาพสตรี แนวความคิด รูปแบบผลิตภัณฑ์ เทคนิคและการออกแบบลวดลาย โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ เทปบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพร่วมกัน

3. การสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม ความต้องการของผู้บริโภคใน 2 ด้าน คือด้าน ลวดลายผ้าทอ และ รูปแบบผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสุภาพสตรี การศึกษาและพัฒนาอุตสาหกรรมลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากนั้นสรุปผลที่ได้จากการสำรวจมาออกแบบลวดลายการทอและผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าสุภาพสตรี แล้วทำการคัดเลือกเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบลวดลาย ผ้าไหมพุมเรียง สำหรับเสื้อผ้าสุภาพสตรี แบ่งออกดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขึ้นที่ 1

แบบสอบถามความต้องการด้านลวดลายผ้า ทอยกดอก รูปแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมพุมเรียง ของกลุ่มผู้ซื้อสินค้า แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอ ผ้าไหมพุมเรียง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมพุมเรียง มีลักษณะการสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามที่มีข้อความปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบ แบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือชิ้นที่ 2

แบบสอบถามด้านความเหมาะสมเกี่ยวกับการออกแบบของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ลวดลายสิ่งทอ ที่มีผลต่อรูปแบบของลวดลายผ้าไหมทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุขภาพสตรีมีลักษณะ เป็นแบบสำรวจรายการ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่มีข้อความปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อ เสนอแนะ (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นเพิ่มเติม

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือชิ้นที่ 3

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อ การศึกษาและพัฒนา อัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุขภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหม พุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อ การศึกษาและพัฒนา อัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุขภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหม พุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) โดยมี เกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่มีข้อความปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติม ต่อรูปแบบของ การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแต่ละรูปแบบของการออกแบบและในภาพรวม

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือขั้นที่ 4

แบบสอบถามด้านความเหมาะสมของแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี ที่มีความเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาผลิตเป็นเสื้อผ้าสตรีชุดต้นแบบของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแฟชั่น โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเสื้อผ้าสุภาพสตรีที่มีความเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาผลิตเป็นเสื้อผ้าสตรีชุดต้นแบบ เป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่มีข้อความปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเพิ่มเติม

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

แปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) ผู้วิจัยได้แปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้านตามระดับความคิดเห็นต่างๆ ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
- 1.10 - 1.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมเอกสาร เป็นขั้นตอนการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากแหล่งต่างๆ ให้มากที่สุด เช่น เอกสารงานวิจัย หนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นขั้นตอนการลงพื้นที่ที่เก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตลวดลาย และกระบวนการทอผ้ายกดอก

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในประเด็นประวัติความเป็นมา รูปแบบ การผลิต แนวคิดและการออกแบบผ้าไหมทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง

2.3 การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือ

2.4 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคและผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบร่างการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.5 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบประเมินต้นแบบลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการออกแบบและการออกแบบสิ่งทอ แล้วนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เพื่อพัฒนาต้นแบบ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเอาข้อมูลต่างๆ ที่ได้ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลภาคสนามและเอกสารที่เกี่ยวข้องมาศึกษาวิเคราะห์ และนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์และสรุป เรียบเรียงข้อมูล และนำเสนอด้วยการบรรยายพรรณนาเชิงวิเคราะห์เนื้อหา (Descriptive Research) ประกอบภาพเพื่อความชัดเจน

เกณฑ์ในการวิเคราะห์ การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาและเก็บรวบรวมจากการศึกษาภาคเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนามในเรื่องอัตลักษณ์ลวดลายของผ้าไหมพุมเรียง โดยศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง และเลือกลวดลายแบบเจาะจง

ส่วนที่ 2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ และนำมาสร้างแบบร่าง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 15 รูปแบบ โดยนำเสนอแบบร่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอลวดลายผ้าไหมพุมเรียง
นางวรรณอม จุลเต็น (ผู้ประกอบการร้านวรรณมะไหมไทย)
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบรูปแบบลวดการทอผ้า
อาจารย์ณฤพน ไพศาลตันติวงศ์ (อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบแฟชั่น
และสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร)
3. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย
อาจารย์รัชชัย แสงน้ำเพชร (อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบแฟชั่น
และสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร)

พิจารณาเลือกโดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 รูปแบบ ที่มีความเหมาะสมเพื่อนำไปสร้างเป็นแบบร่างเสมือนจริงต่อไป

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลแบบร่าง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. สรุปผลแบบร่าง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี จำนวน 19 รูปแบบ มาคัดเลือกให้เหลือเพียง 5 รูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ

2. นำรูปแบบลวดลายทั้ง 5 รูปแบบมาออกแบบเป็นแบบร่าง ลวดลายละ 3 แนวทาง คือคือ แนวทางที่ 1 ลายดั้งเดิมจัดวางใหม่ แนวทางที่ 2 ลายดั้งเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต แนวทางที่ 3 ลายดั้งเดิมผสมลายใหม่ จะได้ได้แบบร่างทั้งหมด 15 แบบร่าง

3. นำแบบร่างทั้งหมด 15 แบบร่างนำมาใส่สีลวดลายละ 3 แบบ จะได้แบบร่างทั้งหมด 45 แบบร่าง จากผลสรุปของผู้เชี่ยวชาญด้านการทอลวดลายผ้าไหมพุมเรียงและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบรูปแบบลวดการทอผ้า ซึ่งถูกคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูปแบบจากกลุ่มตัวอย่างรูปแบบลวดลายผ้าทอยกดอกทั้งหมดจำนวน 45 รูปแบบ จากนั้นนำมาให้ผู้บริโภคเลือก

2. คัดเลือกพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบให้เหลือ 3 คอลเลกชัน จำนวน 3 รูปแบบ จากการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อแบบร่าง เพื่อสร้างต้นแบบลวดลายผ้าไหมทอมือยกดอก

ส่วนที่ 4 นำผลงานต้นแบบลวดลายผ้าไหมทอมือยกดอก และข้อมูลด้านการศึกษาวิเคราะห์การออกแบบเครื่องแต่งกาย ข้อมูลเทรนด์แฟชั่นที่ผู้วิจัยได้ศึกษา นำมาออกแบบเพื่อเป็นต้นแบบเครื่องแต่งกายสำหรับเสื้อผ้าสตรี ซึ่งประกอบด้วยเครื่องแต่งกายสำหรับสุภาพสตรี จำนวน 6 ชุด เป็น 1 คอลเลกชัน โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย การศึกษารวบรวมข้อมูลในลักษณะการผสมผสานจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาจากภาคสนาม (Field Research) จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมาย และประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตของเนื้อหา เพื่อนำมาออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรวบรวมจากภาคสนามโดยการ สัมภาษณ์เชิงลึก (IN-DEPTH INTERVIEW) เกี่ยวกับอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง จากผู้ประกอบการผ้าไหมพุมเรียง ด้าน ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง กระบวนการทอผ้า รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่กลุ่มทอผ้าบ้านพุมเรียง วิถีชีวิตและการผลิตงานหัตถกรรมจากผ้าไหมพุมเรียง ข้อมูลที่ได้จะนำไปประกอบกับแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์และสรุปข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำแบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับกลุ่มผู้บริโภคคือสอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) และแบบสอบถามพฤติกรรมทางเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพุมเรียง มีลักษณะการสำรวจรายการ (Check List) สำหรับนำไปพัฒนาเป็นเสื้อผ้าสุภาพสตรีและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 1

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลายสิ่งทอ และออกแบบแฟชั่นที่มีผลต่อรูปแบบของลวดลายผ้าไหมทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรีมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 1 มาสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบร่างลวดลายผ้าทอดอกจอก จำนวน 45 รูปแบบ แล้วคัดเลือกแบบร่างลวดลายทอด้วยแบบสอบถามชุดที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นคัดเลือกให้เหลือเพียง 5 ลวดลายที่เหมาะสมกับเสื้อผ้าสุภาพสตรี

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำแบบสอบถาม ชุดที่ 3 สำหรับกลุ่มผู้บริโภคเกี่ยวกับลวดลาย สีสน และ ความเหมาะสมต่อการสวมใส่ เพื่อคัดเลือกแบบร่างจำนวน 5 แบบให้เหลือจำนวน 3 รูปแบบ และ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 3

ขั้นตอนที่ 6 นำรูปแบบผ้าทอยกดอกที่คัดเลือกแล้วจำนวน 3 รูปแบบ นำมาเป็นรูปแบบ ในการออกแบบคอลเลกชันสินค้าแฟชั่นจำนวน 3 คอลเลกชัน ซึ่งใน 1 คอลเลกชันประกอบไปด้วย เสื้อสตรี 6 รูปแบบ กระโปรงสตรี 3 รูปแบบ ชุดกระโปรงสตรี 1 รูปแบบ กางเกงสตรี 2 รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 7 จัดทำแบบสอบถาม ชุดที่ 4 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้า สภาพสตรีจากผ้าไหมยกดอกทอมือจำนวน 3 คอลเลกชัน แล้วคัดเลือกให้เหลือ 1 คอลเลกชัน นำ แบบร่างคอลเลกชันที่ได้ ไปดำเนินการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Prototype)

ขั้นตอนที่ 8 นำผ้าทอยกดอกที่ได้มา ผลิตชิ้นงานต้นแบบ (Prototype) เสื้อผ้าสภาพสตรี อันประกอบด้วย เสื้อสตรี กระโปรงสตรี ชุดสตรี และกางเกงสตรี

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือ และ จากการเก็บรวบรวมภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (IN-DEPTH INTERVIEW)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนา อัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหม พุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่ผ้าทอยกดอกพุมเรียงพบว่า ผ้าเหล่านี้เป็นผ้าทอพื้นบ้านที่มีจุดแข็งด้านความประณีต วิจิตร งดงาม เป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไปสามารถประยุกต์และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มประเภท อื่นๆ ได้อย่างหลากหลาย ดังนั้นโอกาสที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้นจึงมีอยู่มาก เนื่องจากยังมีความต้องการภายในประเทศสูง การเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมพุมเรียงจึงขึ้นอยู่กับการ พัฒนาลวดลาย คุณภาพของวัตถุดิบ สีสนของผ้า การแปรรูปผ้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่โดดเด่น หลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเหมาะกับการนำไปใช้ประโยชน์ในสภาพการณ์ของสังคม ปัจจุบัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความเป็นมาของ ผ้าทอยกดอกพุมเรียง พบว่า ลวดลายเป็นลวดลายแบบดั้งเดิม ไม่เหมาะกับผู้บริโภคกลุ่มใหม่ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ บริโภค วัยสูงอายุ และใช้ผ้าไหมพุมเรียงในงานพิธีสำคัญเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากนัก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้หาแนวทางในการพัฒนาโดยเริ่มจากการเก็บข้อมูลตามความต้องการ ของผู้บริโภคว่ามีความต้องการให้มีการพัฒนาเป็นเสื้อผ้าสภาพสตรีในรูปแบบใดแล้วจึง นำไปพัฒนา ต่อยอดให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเชิงลึก เพื่อพัฒนา

อัตลักษณ์ลวดลายให้เกิดลวดลายใหม่ที่ยังคงอัตลักษณ์ลายเดิมไว้เพื่อให้เหมาะกับการนำไปพัฒนาเป็นเสื้อผ้าสุภาพสตรี ได้ตรงตามความต้องการและสร้างมูลค่าเพิ่มได้อีกด้วย และจากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันนั้นผ้าทอยกดอกพุมเรียงได้มีการทอผ้าอยู่หลายลายซึ่งลายที่ทอส่วนใหญ่จะมีลายราชวัตร ลายดอกพิกุล ลายเม็ดมะยม ลายข้าวหลามตัด ลายเครือวัลย์ เป็นลายดั้งเดิมและได้รับความนิยม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และงานหัตถกรรมของกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง สรุปได้ว่า วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมการทอผ้ามีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษโดยส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม

ผู้วิจัยได้ทำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าไหมพุมเรียง สำหรับการพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลาย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) ดังนี้

5 หมายถึง ดีมาก

4 หมายถึง ดี

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยสุด

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยต่าง ๆ ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

1.10 - 1.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

คุณวรพรต จุลเต็น

- เจ้าของกิจการร้านวรพรตไหมไทย
- ประสบการณ์ทอผ้า 50 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าไหมพุมเรียง

ตาราง 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านผ้าไหมพรมเรียง

ข้อมูล	N = 1	
	X-Bar	ระดับความพึงพอใจ
1. ลายดอกพิกุล		
สีสันท	5	มากที่สุด
ลวดลาย	5	มากที่สุด
2. ลายพุ่มข้าวบิณฑ์		
สีสันท	3	ปานกลาง
ลวดลาย	3	ปานกลาง
3. ลายก้านแยกดอกใหญ่		
สีสันท	4	มาก
ลวดลาย	3	ปานกลาง
4. ลายเครือวัลย์		
สีสันท	5	มากที่สุด
ลวดลาย	5	มากที่สุด
5. ลายดาวกระจาย		
สีสันท	3	ปานกลาง
ลวดลาย	3	ปานกลาง
6. ลายเม็ดยะมดดอกเล็ก		
สีสันท	5	มากที่สุด
ลวดลาย	5	มากที่สุด
7. ลายพิกุลล้อม		
สีสันท	3	ปานกลาง
ลวดลาย	4	มาก
8. ลายข้าวหลามตัด		
สีสันท	5	มากที่สุด
ลวดลาย	5	มากที่สุด
9. ลายดอกมะลิ		
สีสันท	4	มาก
ลวดลาย	3	ปานกลาง
10. ลายหางนกยูง		
สีสันท	4	มาก
ลวดลาย	4	มาก

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูล	N = 1	
	X-Bar	ระดับความพึงพอใจ
11. ลายราชวัตรดอกเล็ก		
สีสัน	3	ปานกลาง
ลวดลาย	2	น้อย
12. ลายราชวัตรดอกใหญ่		
สีสัน	5	มาก
ลวดลาย	5	มาก
13. ลายดับเต้าทอง		
สีสัน	3	ปานกลาง
ลวดลาย	4	มาก
14. ลายก้านแยกดอกเล็ก		
สีสัน	3	ปานกลาง
ลวดลาย	3	ปานกลาง
15. ลายผีเสื้อ		
สีสัน	4	มาก
ลวดลาย	4	มาก
16. ลายดอกโบตั๋น		
สีสัน	4	มาก
ลวดลาย	4	มาก
17. ลายสร้อยแสงจันทร์		
สีสัน	4	มาก
ลวดลาย	3	ปานกลาง
18. ลายยกเบ็ด		
สีสัน	4	มาก
ลวดลาย	3	ปานกลาง
19. ลายกระดุมทอง		
สีสัน	3	ปานกลาง
ลวดลาย	4	มาก

สรุปข้อมูลจากลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียง

1. ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกสีสันและลวดลายจากลายดอกพิกุล มากที่สุดค่าเฉลี่ยคือ 5
2. ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกสีสันและลวดลายจากลายเครือวัลย์ มากที่สุดค่าเฉลี่ยคือ 5
3. ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกสีสันและลวดลายจากลายเม็ดมะยมดอกเล็ก มากที่สุดค่าเฉลี่ยคือ 5
4. ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกสีสันและลวดลายจากลายข้าวหลามตัด มากที่สุดค่าเฉลี่ยคือ 5
5. ผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกสีสันและลวดลายจากลายราชวัตรดอกใหญ่ มากที่สุดค่าเฉลี่ยคือ 5

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำ แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับกลุ่มผู้บริโภค เกี่ยวกับแบบ สอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอก ทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุ่มเรียง

ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถามกลุ่มผู้บริโภค คือ สอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุ่มเรียง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) และแบบสอบถามพฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพุ่มเรียง มีลักษณะการสำรวจรายการ (Check List) โดยได้ทำการสอบถามกลุ่มผู้บริโภค จำนวน 100 คน และได้ทำการสรุปข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยออกมาเป็นตารางดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 สรุปข้อมูลจากแบบสอบถามชุดที่ 1 เรื่องความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุ่มเรียง คำถามทั่วไปของผู้บริโภค

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
โสด	55	55
สมรส	39	39
หย่า/ม่าย/แยกกันอยู่	5	5
รวม	100	100

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
2. ระดับการศึกษา		
ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา	0	0
ระดับมัธยมศึกษา	7	7
ระดับอนุปริญญา	8	8
ระดับปริญญาตรี	59	59
ระดับปริญญาโท	23	23
ระดับปริญญาเอก	1	1
รวม	100	100
3. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	20	20
พนักงานบริษัท	34	34
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23	23
ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	13	13
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	6	6
อื่นๆ.....	0	0
รวม	100	100
4. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	14	14
10,001 – 15,000 บาท	15	15
15,001 – 20,000 บาท	28	28
20,001 – 30,000 บาท	22	22
30,001 บาท ขึ้นไป	15	15
รวม	100	100

สรุปรายงานผลจากตาราง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพโสด ในอัตราส่วน ร้อยละ 55 รองลงมาคือสถานภาพสมรสแล้ว ในอัตราส่วน ร้อยละ 39 และอันดับสุดท้ายคือสถานภาพ หย่า/ม่าย/แยกกันอยู่ ในอัตราส่วน ร้อยละ 5 โดยส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาอยู่ที่ ระดับปริญญา ตรี ในอัตราส่วน ร้อยละ 59 รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท ใน

อัตราส่วน ร้อยละ 23 รองลงมาคือ ระดับ อนุปริญญา ในอัตราส่วน ร้อยละ 8 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา ในอัตราส่วน ร้อยละ 7 และอันดับสุดท้ายคือ ระดับปริญญาเอก ในอัตราส่วน ร้อยละ 1 ซึ่งอาชีพของผู้บริโภคเป็น พนักงานบริษัท ใน อัตราส่วน ร้อยละ 34 รองลงมาคือ ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ ในอัตราส่วน ร้อยละ 23 รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ ในอัตราส่วน ร้อยละ 13 และอันดับสุดท้าย พ่อบ้าน/แม่บ้าน ในอัตราส่วน ร้อยละ 6 ผู้บริโภคมีรายได้ต่อเดือนอันดับสูงสุดคือ 15,001 – 20,000 บาท ในอัตราส่วน ร้อยละ 28 รองลงมารายได้ 20,001 – 30,000 บาท ในอัตราส่วน ร้อยละ 22 รองลงมารายได้ 30,001 บาท ขึ้นไปและ 10,001 – 15,000 บาทคิดเป็นอัตราส่วนเท่ากัน ในอัตราส่วน ร้อยละ 15 และอันดับสุดท้าย รายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท ในอัตราส่วน ร้อยละ 14

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง

ตาราง 3 สอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้บริโภค ด้าน โครงสร้างลวดลายผ้าทอยกดอก รูปแบบของ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสตรี	กลุ่มผู้บริโภค 100 คน		
	N = 100		ระดับความพึงพอใจ
	X-Bar	S.D.	
1. ความแปลกใหม่ของลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ	3.96	0.95	ความพึงพอใจมาก
2. ลวดลายผ้าทอต้องมีลักษณะเป็นลวดลายที่มีเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม	4.03	1.19	ความพึงพอใจมาก
3. ลวดลายผ้าทอต้องมีลักษณะเป็นลวดลายแบบร่วมสมัย	4.05	1.02	ความพึงพอใจมาก
4. ลวดลายผ้าทอต้องมีลักษณะเป็นลวดลายที่มีความทันสมัย	4.06	0.98	ความพึงพอใจมาก
5. ผ้าทอต้องมีลวดลายที่น่าสนใจ	4.26	1.05	ความพึงพอใจมาก
6. ผ้าทอต้องมีสีสันสดใส	4.09	1.08	ความพึงพอใจมาก
7. คุณภาพสีจากผ้าทอ สีไม่ตก	4.38	1.03	ความพึงพอใจมาก
8. คุณภาพผ้าทอต่อการดูแลรักษา	4.28	1.69	ความพึงพอใจมาก
9. ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายจากผ้าทอต้องมีรูปแบบเรียบง่าย สามารถสวมใส่ได้หลายโอกาส หลายช่วงอายุ	4.21	1.32	ความพึงพอใจมาก
10. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	4.3	1	ความพึงพอใจมาก

สรุปรายงานผลจากตาราง แบบสอบถามความคิด และความพึงพอใจของผู้บริโภค ด้าน
 ลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหม มุมเรียง ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้
 ความสำคัญและระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ในอัตราส่วนของ X-
 Bar เท่ากับ 4.30 และค่า S.D. เท่ากับ 1 รองลงมาคือ คุณภาพสีจากผ้าทอ สีไม่ตก ในอัตราส่วนของ
 X-Bar เท่ากับ 4.38 และค่า S.D. เท่ากับ 1.03 รองลงมาคือ คุณภาพผ้าทอต่อการดูแลรักษา ใน
 อัตราส่วนของ X-Bar เท่ากับ 4.28 และค่า S.D. เท่ากับ 1.69 รองลงมาคือ ผ้าทอต้องมีลวดลายที่
 น่าสนใจ ในอัตราส่วนของ X-Bar เท่ากับ 4.26 และค่า S.D. เท่ากับ 1.05 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์
 เครื่องแต่งกายจากผ้าทอต้องมีรูปแบบเรียบง่าย สามารถสวมใส่ได้หลายโอกาส หลายช่วงอายุ ใน
 อัตราส่วนของ X-Bar เท่ากับ 4.21 และค่า S.D. เท่ากับ 1.32 รองลงมาคือ ผ้าทอต้องมีสีสันสดใส
 ในอัตราส่วนของ X-Bar เท่ากับ 4.09 และค่า S.D. เท่ากับ 1.08 รองลงมาคือ ลวดลายผ้าทอต้องมี
 ลักษณะเป็นลวดลายที่มีความทันสมัย ในอัตราส่วนของ X-Bar เท่ากับ 4.06 และค่า S.D. เท่ากับ
 0.98 รองลงมาคือ ลวดลายผ้าทอต้องมีลักษณะเป็นลวดลายแบบร่วมสมัย ในอัตราส่วนของ X-Bar
 เท่ากับ 4.05 และค่า S.D. เท่ากับ 1.02 รองลงมาคือ ลวดลายผ้าทอต้องมีลักษณะเป็นลวดลายที่มี
 เอกลักษณ์แบบดั้งเดิม ในอัตราส่วนของ X-Bar เท่ากับ 4.03 และค่า S.D. เท่ากับ 1.19 และอันดับ
 สุดท้ายคือ ความแปลกใหม่ของลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ ในอัตราส่วนของ X-Bar เท่ากับ 3.96
 และค่า S.D. เท่ากับ 0.95

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมุมเรียง

ตาราง 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
 มุมเรียง

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านเคยซื้อ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกหรือไม่		
ไม่เคย	46	46
เคย หลายครั้ง/ปี	14	14
นานๆ ครั้ง	37	37
อื่นๆ.....	1	1
รวม	100	100

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
2. จำนวนผ้าไหมยกดอกที่ท่านเคยซื้อ		
ไม่เคย	46	46
จำนวน 1 ผืน	17	17
2 ผืน	17	17
3 ผืน	7	7
มากกว่า 3 ผืน	10	10
รวม	100	100
3. ท่านคิดว่ารูปแบบลวดลายผ้าไหมยกดอกที่ท่านชื่นชอบจะมีลักษณะใด		
ยังคงชอบลวดลายแบบดั้งเดิม	32	32
ลวดลายแบบร่วมสมัย	50	50
ลวดลายเรขาคณิต	16	16
รวม	100	100
4. ท่านคิดว่าปัจจัยใดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมยกดอกทอมือ		
ลวดลาย	42	42
สีสันท	29	29
เนื้อผ้า	15	15
คุณภาพ	25	25
ราคา	15	15
รวม	100	100
5. จุดประสงค์ใดที่ท่านเลือกซื้อผ้าไหมยกดอก		
เพื่อเป็นของที่ระลึก/ของฝาก/ของขวัญ	48	48
เพื่อนำไปสวมใส่ในการทำงาน	12	12
เพื่อใช้ในงานพิธี/งานเทศกาลต่างๆ	36	36
เพื่ออนุรักษ์ผ้าไทย	10	10
รวม	100	100

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
6. ท่านคิดว่าตราสินค้ามีผลต่อการเลือกซื้อผ้ายกดอกเพราะปัจจัยใด		
เป็นที่นิยมของคนทั่วไป	19	19
มีเอกลักษณ์เฉพาะ	56	56
มีการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ	27	27
อื่นๆ.....	1	1
รวม	100	100
7. ท่านคิดว่าหากมีการนำผ้าไหมยกดอกทอมือมาตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกาย ท่านคิดว่าเครื่องแต่งกายประเภทใดเหมาะสมที่สุด		
ชุดลำลอง	4	4
ชุดทำงาน	36	36
ชุดราตรี/ชุดออกงาน	63	63
รวม	100	100

สรุปรายงานผลจากตาราง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่เคยซื้อ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอก ในอัตราส่วน ร้อยละ 46 รองลงมา เคยซื้อนานๆ ครั้ง ในอัตราส่วน ร้อยละ 37 รองลงมาเคยซื้อหลายครั้ง /ปี ในอัตราส่วน ร้อยละ 37 และอันดับสุดท้ายอื่นๆ ในอัตราส่วน ร้อยละ 1 ผู้บริโภคไม่เคยซื้อผ้าไหมยกดอก ในอัตราส่วน ร้อยละ 46 รองลงมาเคยซื้อจำนวน 1 ผืน และเคยซื้อจำนวน 2 ผืน ในอัตราส่วนเท่ากัน คือ อัตราส่วน ร้อยละ 17 รองลงมา เคยซื้อ 3 ผืน ในอัตราส่วน ร้อยละ 7 อันดับสุดท้ายเคยซื้อจำนวน 3 ผืน ในอัตราส่วน ร้อยละ 7 ผู้บริโภคชอบลวดลายยกดอกแบบร่วมสมัย ในอัตราส่วน ร้อยละ 50 รองลงมา ยังคงชอบลวดลายแบบดั้งเดิม ในอัตราส่วน ร้อยละ 32 และอันดับสุดท้ายชอบลวดลายเรขาคณิต ใน อัตราส่วน ร้อยละ 16 ผู้บริโภคคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุดคือ ลวดลาย ใน อัตราส่วน ร้อยละ 42 รองลงมา สีส้น ในอัตราส่วน ร้อยละ 29 รองลงมาคุณภาพ ในอัตราส่วน ร้อยละ 25 อันดับสุดท้ายเนื้อผ้าและราคา มีอัตราส่วนเท่ากัน ในอัตราส่วน ร้อยละ 15 จุดประสงค์ที่ผู้บริโภคเลือกซื้อผ้าไหมยกดอก อันดับสูงสุดคือ เพื่อเป็นของขวัญที่ระลึก /ของฝาก/ของขวัญ ในอัตราส่วน ร้อยละ 48 รองลงมาเพื่อใช้ในงานพิธี/งานเทศกาลต่างๆ 36 รองลงมา เพื่อนำไปสวมใส่ในการทำงาน ในอัตราส่วน ร้อย

ละ 12 อันดับสุดท้ายเพื่ออนุรักษ์ผ้าไทย ในอัตราส่วน ร้อยละ 10 ผู้บริโภคคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้า เป็นอันดับสูงสุดคือ มีเอกลักษณ์เฉพาะ ใน อัตราส่วน ร้อยละ 56 รองลงมา มีการกำหนดราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ในอัตราส่วน ร้อยละ 27 รองลงมาเป็นที่นิยมของคนทั่วไป ในอัตราส่วน ร้อยละ 19 และอันดับสุดท้าย อื่นๆ ในอัตราส่วน ร้อยละ 1 ผู้บริโภคคิดว่าหากนำผ้าทอยกดอกทอมือมาตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายที่เหมาะสมเป็นอันดับสูงสุดคือ ชุดราตรี / ชุดออกงาน ในอัตราส่วน ร้อยละ 63 รองลงมาชุดทำงาน ในอัตราส่วน ร้อยละ 36 และอันดับสุดท้าย ชุดลำลองในอัตราส่วน ร้อยละ 4

ตอนที่ 4 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตาราง 5 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
- ควรพัฒนาให้มีหลากหลายรูปแบบ - อยากให้มีการพัฒนาตลาดและสีสัน ให้มีความร่วมสมัย ไม่ดูแก่จนเกินไป และควรมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ผู้คนทั่วไปรวมทั้งชาวต่างชาติเห็นแล้วรู้ได้ทันทีว่า นี่คือผ้าไหมยกดอกจากพุมเรียง - ยังขาดการโฆษณาที่ดีและต่อเนื่อง - ในการศึกษาและพัฒนา จะต้องมองเห็นถึงความเหมาะสมกับประเพณีและพื้นที่ประกอบกันด้วย - ภาครัฐควรส่งเสริมสนับสนุน ทั้งด้านการพัฒนาตลาดผ้า และการตลาดให้มีสถานที่จำหน่ายและสร้างรายได้

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งทอและแฟชั่น

ผู้วิจัยได้ทำการทำแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของเทรนด์สีและผ้าผืนสำหรับไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016 โดยได้ทำการสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 คน และได้ทำการสรุปข้อมูลตามประเด็นวัตถุประสงค์ของงานวิจัยออกมาเป็นตารางดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

อาจารย์ รัชชัย แสงน้ำเพชร

- อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและ
ออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

อาจารย์ณัฏพน ไพศาลตันติวงศ์

- อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและ
ออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเหมาะสมของเทรนด์สี และ ผ้าฝ้ายสำหรับไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016

ตาราง 6 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเหมาะสมของเทรนด์สีและผ้าฝ้าย
สำหรับไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016

แนวความคิด	N = 2	
	X-Bar	ระดับความ พึงพอใจ
1. FRAGILE		
แนวคิด	4	มาก
สี	3.5	มาก
เทคนิค	4	มาก
2. GRACEFUL		
แนวคิด	5	มากที่สุด
สี	5	มากที่สุด
เทคนิค	5	มากที่สุด
3. BOTANIC		
แนวคิด	3.5	มาก
สี	4	มาก
เทคนิค	4.5	มากที่สุด

ตาราง 6 (ต่อ)

แนวความคิด	N = 2	
	X-Bar	ระดับความพึงพอใจ
4. ARISTOCRATIC		
แนวคิด	4	มาก
สี	4	มาก
เทคนิค	3.5	มาก

สรุปรายงานผลจาก ความเหมาะสมของเทรนด์สีและผ้าผืนสำหรับไหมไทยร่วมสมัย
ฤดูกาล Spring Summer 2016

1. ผู้เชี่ยวชาญเลือกแนวความคิด GRACEFUL ในด้านแนวคิด สี และเทคนิค มากที่สุด ค่าเฉลี่ยคือ 5
2. ผู้เชี่ยวชาญเลือกแนวความคิด BOTANIC ในด้านแนวคิด ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคือ 3.5 ด้านสี ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4 และด้านเทคนิค ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคือ 4.5
3. ผู้เชี่ยวชาญเลือกแนวความคิด FRAGILE ในด้านแนวคิด ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4 ด้านสี ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคือ 3.5 และด้านเทคนิค ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4
4. ผู้เชี่ยวชาญเลือกแนวความคิด ARISTOCRATIC ในด้านแนวคิด ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4 ด้านสี ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคือ 4 และด้านเทคนิค ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยคือ 3.5

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการออกแบบลวดลายและแนวโน้มต่อแนวทางการออกแบบสิ่งทอ (Textile Design Trend) ที่เหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า

1. ความคิดเห็นต่อการนำอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียงมาใช้ในการออกแบบลวดลายใหม่สามารถเพิ่มจุดสนใจแก่ผู้บริโภค ได้ เป็นการเพิ่มรูปแบบลวดลายให้มีความทันสมัยที่ยังคงอัตลักษณ์จากลวดลายเดิมและเพื่อเป็นแนวทางการหากลุ่มเป้าหมายใหม่เพิ่ม
2. โทนสีที่ใช้ควรเป็นสีตัดกันในเปอร์เซ็นต์สีที่พอเหมาะเพื่อสร้างมิติของสีและลวดลาย

3. รูปแบบเสื้อผ้า และช่วงอายุที่เหมาะสมกับลวดลายผ้ายกดอกเพื่อจะนำมาออกแบบเป็นเสื้อผ้าสุภาพสตรี ควรเหมาะกับวัยทำงาน อายุตั้งแต่ 25 – 30 ปี โดยเป็นสไตล์แฟชั่นในยุคสมัยที่กำลังทำงานวิจัย

4. การออกแบบลวดลายควรคำนึงถึงการทอให้เหมาะสมกับการนำไปเย็บ เพื่อเวลาตัดต่อควรให้มีความลงตัวพอดีกับแบบ

5. ข้อคำนึงในการออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในไปใช้งานหรือใช้ประโยชน์คือควรพัฒนาลวดลายให้เหมาะสมกับแนวโน้มแฟชั่นที่มีเปลี่ยนแปลงตามกระแสนิยม การออกแบบลายและพัฒนาลวดลายผ้าไหมควรมีการจัดวางให้เก๋ ลวดลายใหม่มีความทันสมัยในการจับคู่สีเพื่อตอบสนองกับผู้บริโภค

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ลวดลายควรพัฒนาจากลวดลายดั้งเดิม แต่ยังคงอัตลักษณ์ลวดลายเดิมไว้ นอกจากนี้ยังเป็นการทำงานเพื่อพัฒนาหารูปแบบใหม่เป็นการดึงเอางานศิลปวัฒนธรรมด้านการทอผ้ามาสร้างรูปแบบใหม่ เป็นงานวิจัยที่มีคุณค่าในการสร้างนวัตกรรมใหม่โดยใช้พื้นฐานจากวัฒนธรรมให้เกิดสิ่งใหม่ ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่

4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามชุดที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบที่มีต่อแบบร่าง การออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้จำนวน 45 รูปแบบ คัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมจำนวน 3 รูปแบบสำหรับการพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลาย สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับ อัตลักษณ์วิถีชีวิตความเป็นอยู่และงานหัตถกรรม การออกแบบลวดลายผ้าทอยกดอกพุ่มเรียง โดยนำอัตลักษณ์ลวดลายแบบดั้งเดิม จำนวน 5 ลวดลาย ได้แก่ ลายดอกพิกุล ลายราชวัตร ลายเครือวัลย์ ลายเม็ดมะยมดอกเล็ก และลายข้าวหลามตัด มาทำการออกแบบ โดยแต่ละลายจะแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง คือ คือ แนวทางที่ 1 ลายดั้งเดิมจัดวางใหม่ แนวทางที่ 2 ลายดั้งเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต แนวทางที่ 3 ลายดั้งเดิมผสมลายใหม่ โดยใช้ทฤษฎีการจัดวางลายของ Peter Phillips และ Gillian Bunce มาทำการออกแบบ ซึ่งจะได้ทั้งหมด 15 ลวดลาย แล้วใช้เทรนด์สีและผ้าผืนสำหรับไหมไทยร่วมสมัย (Trend Spring Summer 2016) ซึ่งได้แก่ GRACEFUL ความมีชีวิตชีวาของผู้หญิงที่ดึงดูดศิลปะนามธรรมร่วมสมัย หวานแบบขมขื่นเนื้อเนียน ผสมผสานวัฒนธรรมจากหลายอารยธรรม ดึงสีออกมาใช้ ลวดลายละ 3 สี จากนั้นนำลวดลายที่ได้มาสลับสี ซึ่งจะได้แบบร่างทั้งหมด 45 แบบร่าง

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

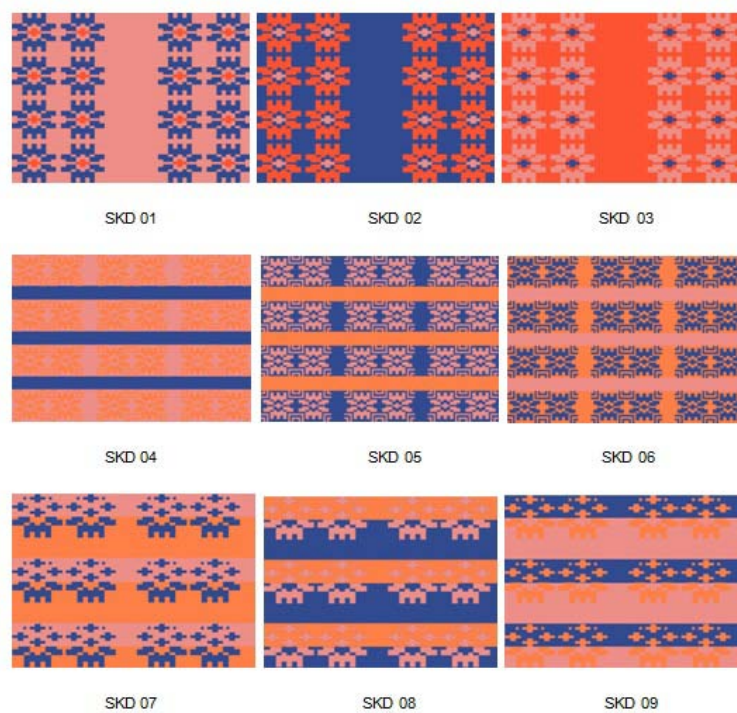
ตาราง 7 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

ความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอก ทอมือ	N=1	
	X-Bar	ระดับความ พึงพอใจ
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 1	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 2	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 3	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 4	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 5	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 6	5	ดีมาก
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 7	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 8	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 9	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 10	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 11	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 12	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 13	5	ดีมาก
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 14	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 15	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 16	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 17	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 18	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 19	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 20	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 21	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 22	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 23	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 24	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 25	3	ปานกลาง

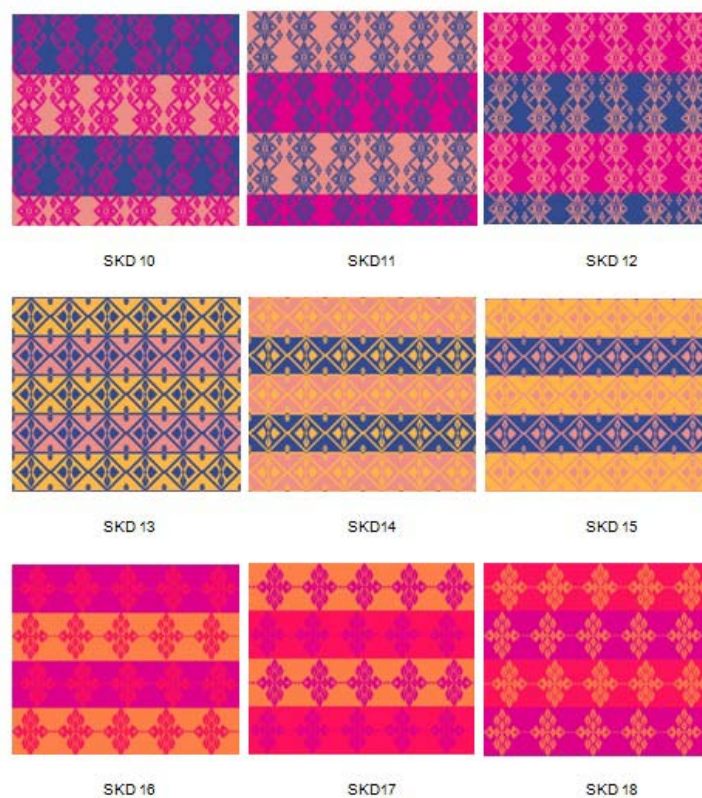
ตาราง 7 (ต่อ)

ความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอก ทอมือ	N=1	
	X-Bar	ระดับความพึงพอใจ
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 26	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 27	5	ดีมาก
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 28	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 29	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 30	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 31	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 32	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 33	5	ดีมาก
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 34	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 35	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 36	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 37	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 38	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 39	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 40	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 41	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 42	4	ดี
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 43	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 44	3	ปานกลาง
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 45	5	ดีมาก

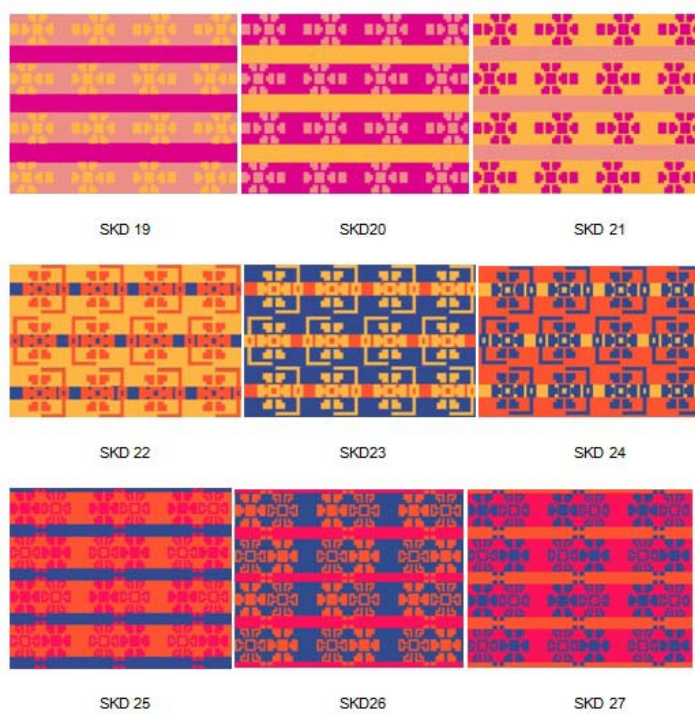
สรุปผลรายงานจากตาราง ผู้เชี่ยวชาญความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าทอแบบที่ 6, 13, 27, 33 และ 45 ในอันดับสูงสุด ในอัตราส่วนร้อยละ 5 ในระดับความพึงพอใจดีมาก รองลงมา แบบร่างลวดลายผ้าทอแบบที่ 1, 2, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 30, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 41, และ 42 ในอัตราส่วนร้อยละ 4 ในระดับความพึงพอใจดี และ อันดับสุดท้าย แบบร่างลวดลายผ้าทอแบบที่ 3, 4, 9, 19, 25, 28, 29, 35, 39, 40, 43, และ 44 อยู่ในอัตราส่วนร้อยละ 3 ในระดับความพึงพอใจปานกลาง

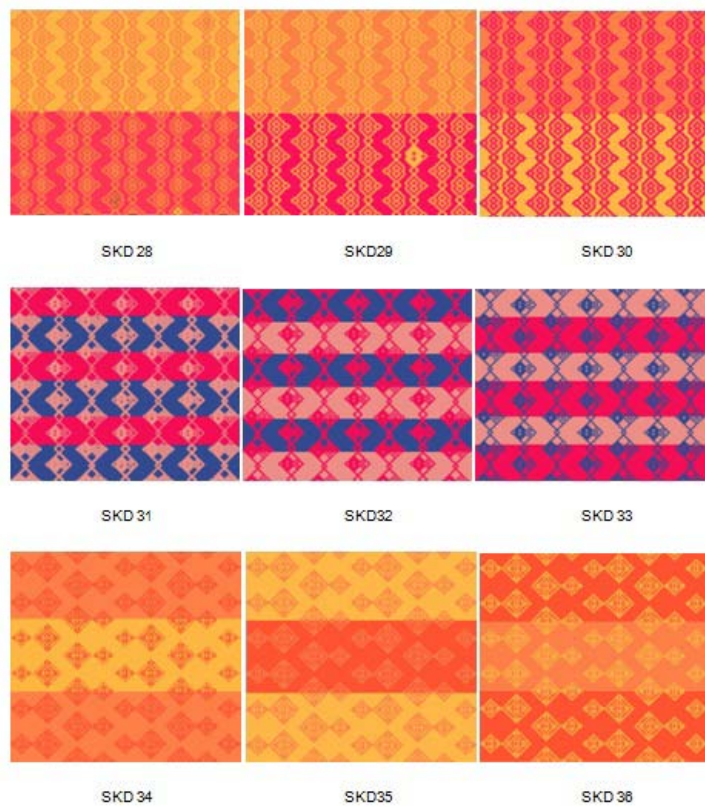
ภาพประกอบ 27 แบบร่างการพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายดอกพิกุล

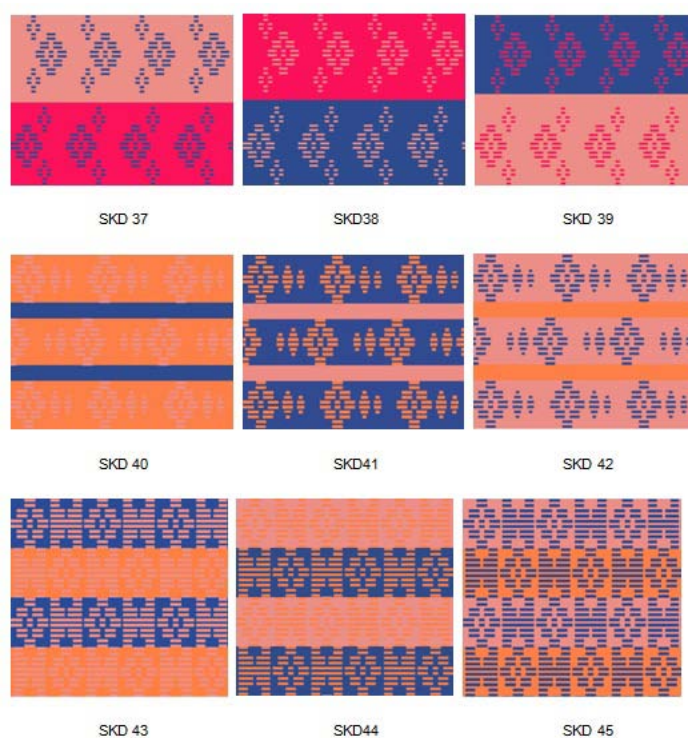
ภาพประกอบ 28 แบบร่างการพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายเครือวัลย์

ภาพประกอบ 29 แบบร่างการพัฒนาลวดลายแม่พิมพ์ดอกไม้เล็ก

ภาพประกอบ 30 แบบร่างการพัฒนาลวดลายข้าวหลามตัด

ภาพประกอบ 31 แบบร่างการพัฒนาลวดลายสีสำหรับตำรวจ

5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถามชุดที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของ ผู้บริโภคมอเตอร์ไซด์ อายุ 25-30 ปี ที่มีต่อการออกแบบและพัฒนาลวดลาย ผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 8 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคมอเตอร์ไซด์ อายุ 25-30 ปี ที่มีต่อการออกแบบและ
พัฒนาลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
โสด	53	53
สมรส	40	40
หย่า/ม่าย/แยกกันอยู่	6	6
รวม	100	100

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
2. ระดับการศึกษา		
ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา	1	1
ระดับมัธยมศึกษา	9	9
ระดับอนุปริญญา	7	7
ระดับปริญญาตรี	67	67
ระดับปริญญาโท	17	17
ระดับปริญญาเอก	0	0
รวม	100	100
3. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	17	17
พนักงานบริษัท	37	37
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	21	21
ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ	13	13
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	7	7
อื่นๆ.....	0	0
รวม	100	100
4. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	11	11
10,001 – 15,000 บาท	17	17
15,001 – 20,000 บาท	36	36
20,001 – 30,000 บาท	20	20
30,001 บาท ขึ้นไป	13	13
รวม	100	100

สรุปผลรายงานจากตาราง ผู้บริโภคร้อยละ 53 มีสถานภาพโสด อยู่ในอันดับแรก คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 53 รองลงมาสมรสแล้ว คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 40 และอันดับสุดท้าย หย่า/ม่าย/แยกกันอยู่ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 6 ผู้บริโภคการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในอันดับสูงสุด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 67 รองลงมา ระดับปริญญาโท คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 17 รองลงมา ระดับ

มัธยมศึกษา คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 9 รองลงมา ระดับอนุปริญา คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 7 และ
 อันดับสุดท้าย ต่ำกว่าระดับมัธยม ศึกษา คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 1 ผู้บริโภคประกอบอาชีพ
 พนักงานบริษัท เป็นอันดับสูงสุด คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 37 รองลงมา อาชีพข้าราชการ /
 รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 21 รองลงมา นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 17
 รองลงมา ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 13 และอันดับสุดท้าย พ่อบ้าน/แม่บ้าน
 คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 7 ผู้บริโภคมีรายได้ต่อเดือนอันดับสูงสุดคือ 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็น
 อัตราส่วนร้อยละ 36 รองลงมา 20,001 – 30,000 บาท คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 20 รองลงมา
 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 17 รองลงมา 30,001 บาท ขึ้นไป คิดเป็นอัตราส่วน
 ร้อยละ 13 และอันดับสุดท้าย รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 11

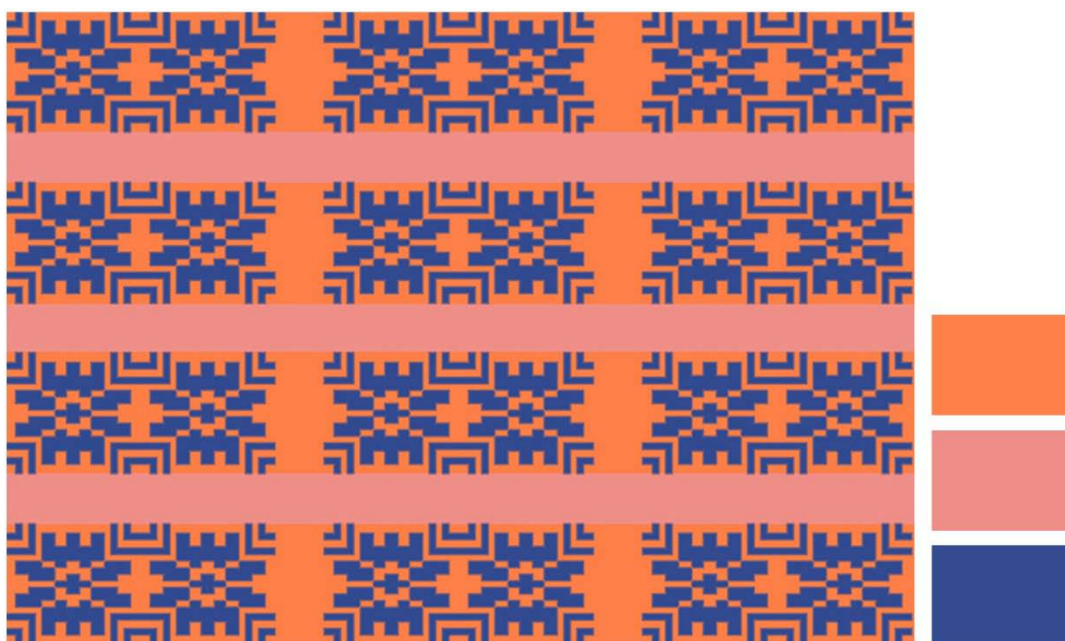
**ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษา
 และพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี
 ทัศนศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภค จำนวน 100 คน ที่มีต่อลวดลาย สี สัน และความ
 เหมาะสมแก่การสวมใส่ ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้จำนวน 5 รูปแบบ คัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมจำนวน
 3 ลวดลาย เพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลาย สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี โดยใช้รูปแบบการ
 คำนวณคะแนนเฉลี่ย มีระดับความเหมาะสมและระดับการแปลความหมายของคะแนน เฉลี่ย มีระดับ
 ความเหมาะสมและการแปลความหมายของคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

- 5 หมายถึง ดีมาก
- 4 หมายถึง ดี
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยสุด

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยต่าง ๆ ดังนี้

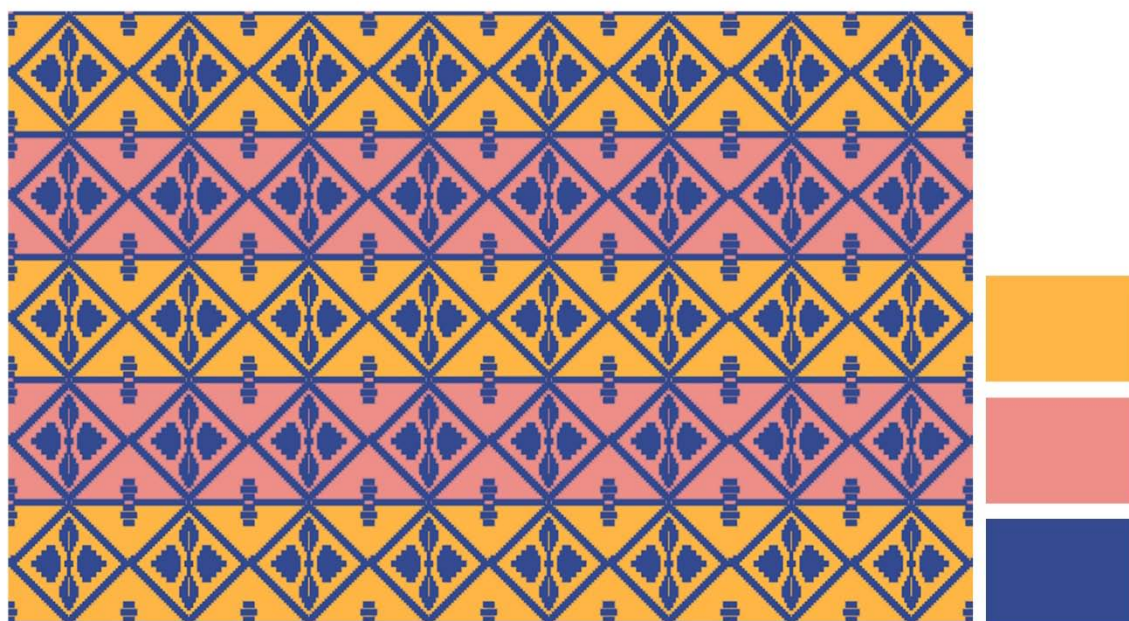
- 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย
- 1.10 - 1.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ภาพประกอบ 32 ภาพประกอบแบบร่างที่ 6 ลายดอกพิกุล แนวทางที่ 1ลายเดิมจัดวางใหม่

ตาราง 9 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ
พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

รูปแบบลวดลาย	กลุ่มผู้บริโภค 100 คน		
	N = 100		ระดับความพึงพอใจ
	X-Bar	S.D.	
1. แบบร่างที่ 6			
ลวดลาย	4.2	0.80	ความพึงพอใจมาก
สีสันท	4.01	0.79	ความพึงพอใจมาก
ความเหมาะสมในการสวมใส่	4.07	0.72	ความพึงพอใจมาก

ภาพประกอบ 33 ภาพประกอบแบบร่างที่ 13 ลายเครือวัลย์ แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลาย
เรขาคณิต

ตาราง 10 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ
พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

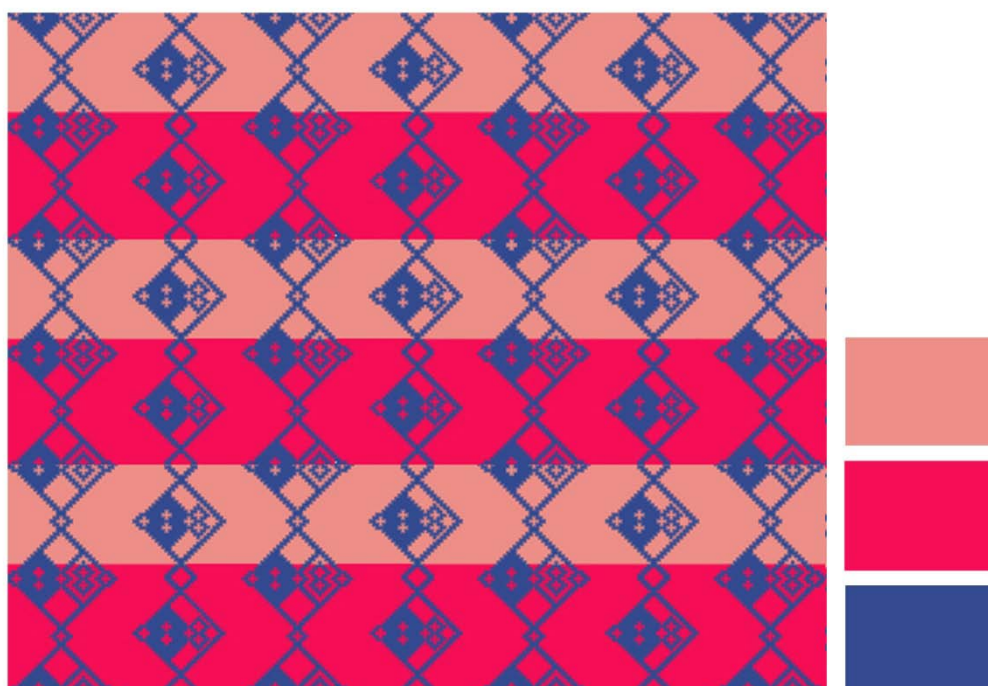
รูปแบบลวดลาย	กลุ่มผู้บริโภค 100 คน		
	N = 100		ระดับความพึง พอใจ
	X-Bar	S.D.	
1. แบบร่างที่ 13			
ลวดลาย	4.36	0.64	ความพึงพอใจมาก
สีสันท	4.25	0.73	ความพึงพอใจมาก
ความเหมาะสมในการสวมใส่	4.22	0.70	ความพึงพอใจมาก

ภาพประกอบ 34 ภาพประกอบแบบร่างที่ 27 แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

ตาราง 11 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ
พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

รูปแบบลวดลาย	กลุ่มผู้บริโภค 100 คน		
	N = 100		ระดับความพึงพอใจ
	X-Bar	S.D.	
1. แบบร่างที่ 27			
ลวดลาย	4.3	0.74	ความพึงพอใจมาก
สีสันท	4.04	0.86	ความพึงพอใจมาก
ความเหมาะสมในการสวมใส่	4.00	0.81	ความพึงพอใจมาก

ภาพประกอบ 35 ภาพประกอบแบบร่างที่ 33 ลายข้าวหลามตัด แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลาย
เรขาคณิต

ตาราง 12 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ
พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

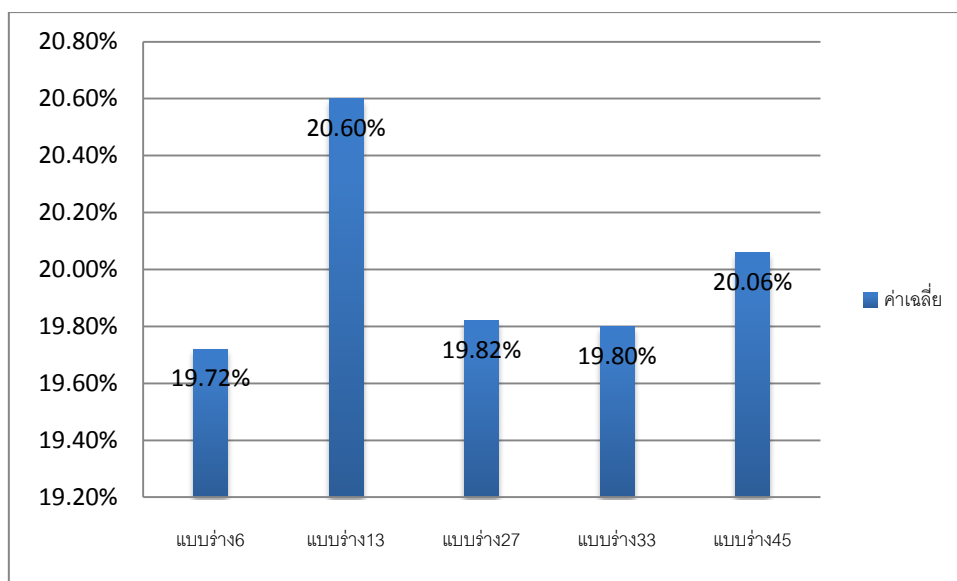
รูปแบบลวดลาย	กลุ่มผู้บริโภค 100 คน		
	N = 100		ระดับความพึง พอใจ
	X-Bar	S.D.	
1. แบบร่างที่ 33			
ลวดลาย	4.08	0.74	ความพึงพอใจมาก
สีสันท	4.14	0.86	ความพึงพอใจมาก
ความเหมาะสมในการสวมใส่	4.11	0.79	ความพึงพอใจมาก

ภาพประกอบ 36 ภาพประกอบแบบร่างที่ 45 ราชวัตร แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

ตาราง 13 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและ
พัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

รูปแบบลวดลาย	กลุ่มผู้บริโภค 100 คน		
	N = 100		ระดับความพึงพอใจ
	X-Bar	S.D.	
1. แบบร่างที่ 27			
ลวดลาย	4.22	0.81	ความพึงพอใจมาก
สีสันท	4.06	0.91	ความพึงพอใจมาก
ความเหมาะสมในการสวมใส่	4.21	0.79	ความพึงพอใจมาก

ภาพประกอบ 37 สรุปผลการประเมินแบบร่าง 5 ลวดลาย

สรุปผลข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้บริโภค จำนวน 100 คน ที่มีความคิดเห็นต่อลวดลายสีสัน และความเหมาะสมแก่การสวมใส่ ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบ แบบร่างจำนวน 5 แบบร่าง ลวดลายที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ แบบร่าง 13 มีค่าเฉลี่ยในอัตราส่วน 20.60% รองลงมา แบบร่าง 45 มีค่าเฉลี่ยในอัตราส่วน 20.06% รองลงมา แบบร่าง 27 ค่าเฉลี่ยในอัตราส่วน 19.82% รองลงมา แบบร่าง 33 มีค่าเฉลี่ยในอัตราส่วน 19.80% และอันดับสุดท้าย แบบร่าง 6 มีค่าเฉลี่ยในอัตราส่วน 19.72% ตามลำดับ แล้วนำ 3 อันดับแรกมาทำการออกแบบเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

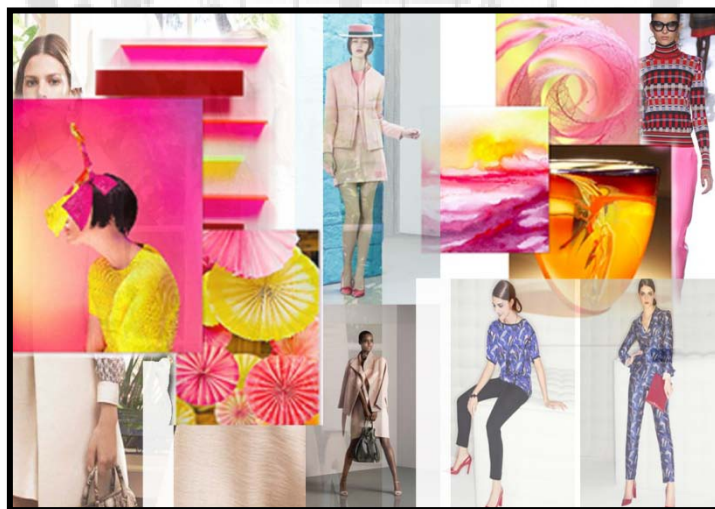
ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อเสนอแนะ

ตาราง 14 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อเสนอแนะ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	
-	ลวดลายควรเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์
-	ลวดลายที่นำเสนอถ้าเป็นแบบเดียวทั้งผืนจะขาดความน่าสนใจ ถ้ามีลายใหญ่สลับกับเล็กจะมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ชุดที่ 4 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการออกแบบเสื้อผ้าสภาพสตรีจากผ้าไหมยกดอกทอมือ

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียงมีจุดเด่นควรนำมาพัฒนาให้มีความร่วมสมัยเพื่อสามารถสร้างกลุ่มเป้าหมายใหม่เพิ่มได้ ควรพัฒนาในลักษณะแฟชั่นรูปแบบเสื้อผ้าควรให้เหมาะสมกับวัยทำงานและกิจกรรมโดยสไตล์แฟชั่นในยุคสมัยปัจจุบัน กลุ่มเป้าหมายวัยทำงานอยู่ในช่วงอายุ 25-30 ปี การออกแบบลวดลายควรคำนึงถึงการทอให้เหมาะสมกับการนำไปตัดเย็บ เมื่อเวลาตัดต่อลายลงบนเสื้อผ้าควรมีความลงตัวพอดีกับแบบ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสนใจในลวดลายแบบร่วมสมัย ที่มีกลิ่นอายของลวดลายดั้งเดิมผสมอยู่ลวดลายต้องมีสีสันสดใสและแปลกใหม่ พัฒนาเป็น เสื้อผ้าสุภาพสตรี จำนวน 1 คอลเลคชั่น การพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียงเป็นการพัฒนาแบบสร้างสรรค์ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นทางเลือกใหม่แก่ผู้บริโภคได้อีกด้วย ในส่วนของเทรนด์เสื้อผ้าผู้วิจัยนำโครงเสื้อมาจากเทรนด์เครื่องแต่งกายปี 2016 ของธารินี เปาริสคุดตะ จากหนังสือ numero มาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี ที่เน้นเสื้อคอปกตัวสั้นกระโปรงทรงเอ ทรงสอบ ประกอบกับนำเอาแรงบันดาลใจมาจาก ความมีชีวิตชีวาของผู้หญิงที่ดึงดูด หวานแบบขมเนื้อเนียน ผสมผสานวัฒนธรรมจากหลายอารยธรรมและนำมาปรับให้ร่วมสมัย เป็นการนำลวดลายและผิวสัมผัสที่แสดงถึงวัฒนธรรมและงานฝีมือท้องถิ่น มาปรับปรุงให้ร่วมสมัย ลวดลายที่จัดจ้านและตัดกันอย่างน่าตื่นตาตื่นใจเหมาะสำหรับฤดูกาลที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันออกในโลกแฟชั่นนำมาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ภาพประกอบ 38 แรงบันดาลใจ

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านออกแบบแฟชั่น ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ จำนวน 3 คอลเลคชั่น คัดเลือกรูปแบบที่เหมาะสมจำนวน 1 คอลเลคชั่น เพื่อนำไปตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี โดยใช้รูปแบบการคำนวณคะแนนเฉลี่ย มีระดับความเหมาะสมและระดับการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย มีระดับความเหมาะสมและการแปลความหมายของคะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

5 หมายถึง ดีมาก

4 หมายถึง ดี

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยสุด

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยต่าง ๆ ดังนี้

4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

1.10 - 1.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแฟชั่นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว

อาจารย์ รัชชัยแสงน้ำเพชร

- อาจารย์ประจำสาขาวิชาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามชุดที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบบร่างเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

ตาราง 15 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบบร่างเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

รูปแบบเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี	ผู้เชี่ยวชาญ 100 คน	
	N = 1	ระดับความพึงพอใจ
	X-Bar	
1. แบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 1 	5.00	ความพึงพอใจมากที่สุด
2. แบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 2 	3.00	ความพึงพอใจปานกลาง
3. แบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 3 	4.00	ความพึงพอใจมาก

สรุปข้อมูลจากตาราง จากการทำแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบเครื่องแต่งกาย
 สุนภาพสตรีที่มีอันดับสูงสุดคือ แบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยในอัตราส่วน 5.00 อยู่ใน
 ระดับความพึงพอใจมาก รองลงมา คือแบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ยในอัตราส่วน
 4.00 และอันดับสุดท้าย แบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ยในอัตราส่วน 3.00 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- ควรคำนึงถึงการตัดต่อลายให้มีความพอดีลงตัวกับแบบ

ผู้วิจัยได้นำแบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 1 มาใส่ลวดลายเพื่อพัฒนาเป็นเครื่องแต่งกาย
 สุนภาพสตรี

ภาพประกอบ 39 แบบร่างเครื่องแต่งกายรูปแบบที่ 1

8. ผลิตชิ้นงาน จากอัตลักษณ์ผ้าทอลวดลายยกดอก เพื่อการออกแบบเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผ้าทอยกดอก โดยการพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายแบบดั้งเดิมให้มีความร่วมสมัย จากรูปแบบลวดลายผ้าทอยกดอกทั้ง 3 รูปแบบที่ถูกคัดเลือก ผู้วิจัยได้นำมาออกแบบเครื่องแต่งกายสุภาพสตรีจำนวน 3 คอลเลคชั่น โดยใช้แนวโน้มนวัตกรรมเครื่องแต่งกาย 2016 ซึ่งถูกคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 1 คอลเลคชั่น จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการผลิตดังต่อไปนี้

1. นำแบบร่างเสมือนจริงที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อที่จะผลิตเป็นต้นแบบทั้ง 3 ลาย มาวางแผนกระบวนการในการผลิต เตรียมวัสดุเส้นไหม ที่ใช้ในการทอ

ภาพประกอบ 40 วัสดุเส้นไหมที่ใช้ในการทอ

2. เตรียมการทอผ้าโดยการขึ้นเส้นด้ายยืน

ภาพประกอบ 41 การขึ้นเส้นด้ายยืน

3. เตรียมอุปกรณ์ในการทอผ้าและขึ้นลายด้วยกรรมวิธีการทอยกดอก จำนวน 3 ลาย

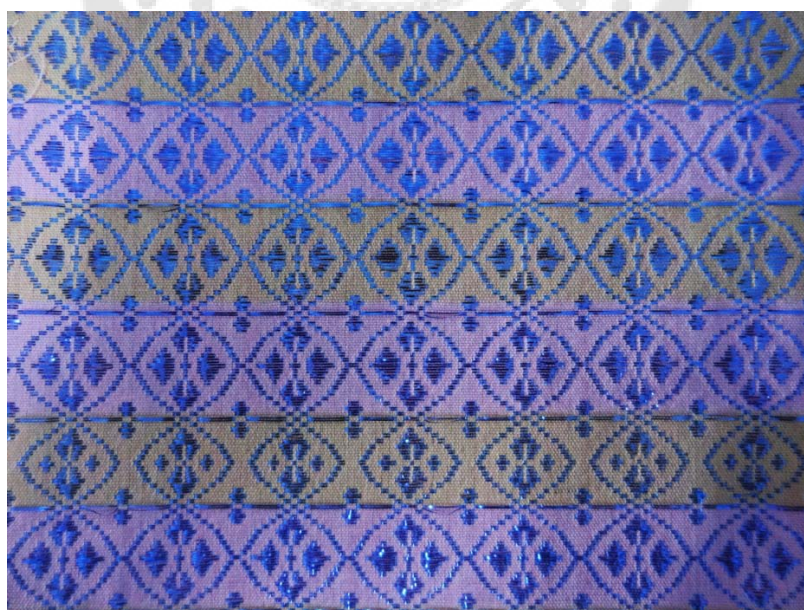
ภาพประกอบ 42 อุปกรณ์ในการทอผ้าและขึ้นลายด้วยกรรมวิธีการทอยกดอก

4. เริ่มทำการทอผ้ายกดอกตามแบบที่กำหนดได้แก่ ผ้าทอแบบร่างที่ 13, 33 และ 45

ภาพประกอบ 43 การทอผ้ายกดอกตามแบบที่กำหนด

5. ได้ผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอยกดอกที่ทอเสร็จครบทั้ง 3 ลาย

ภาพประกอบ 44 ผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 33 ลายเครือวัลย์รูปแบบลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต

ภาพประกอบ 45 ผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 33 ลายข้าวหลามตัด แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสม
ลวดลายเรขาคณิต

ภาพประกอบ 46 ผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 45 ลายราชวัตร แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

ภาพประกอบ 47 การทำชุดผ้าดิบก่อนทำชุดจริง

ภาพประกอบ 48 ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 13 ลาย
เครือวัลย์รูปแบบลายเต็มผสมลวดลายเรขาคณิต

ภาพประกอบ 49 ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 33 ลาย
ข้าวหลามตัด แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต

ภาพประกอบ 50 ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 45 ลาย
ราชวัตร แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการศึกษาวิจัยตามความมุ่งหมายของการศึกษา กล่าวคือเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียงและเพื่อพัฒนาลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือและสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง จำนวน 45 รูปแบบ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้คือ แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ ซึ่งออกแบบโดยผู้วิจัยแล้วนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 แบบ ที่ได้ออกแบบให้มีความร่วมสมัยและยังคงลวดลายแบบดั้งเดิมเอาไว้ จากนั้นประเมินความพึงพอใจที่มีต่อแบบร่างทั้งผู้เชี่ยวชาญและผู้บริโภค เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และนำลวดลายไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายสุภาพสตรี โดยสามารถสรุปอภิปรายผลที่ได้จากงานวิจัยดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียงและเพื่อพัฒนาลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือและสร้างสรรค์เป็นเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวคือเพื่อศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียงให้มีความร่วมสมัย โดยพัฒนาลวดลายและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

สมมุติฐานการวิจัย

ต้องการความรู้ใหม่ในการออกแบบลวดลายจาก การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง สร้างเป็นผืนผ้าใหม่ที่มีความร่วมสมัย ซึ่งตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผ้าไหมยกดอกทอมือเกิดมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า และเป็นการขยายกลุ่มตลาดแก่ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล มีวิธีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

งานวิจัยได้แบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาและเก็บรวบรวมจากการศึกษาภาคเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนามในเรื่องอัตลักษณ์ลวดลายของผ้าไหมพุมเรียง โดยศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง และเลือกลวดลายแบบเจาะจง

ส่วนที่ 2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ และนำมาสร้างแบบร่างการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 45 รูปแบบ โดยนำเสนอแบบร่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอลวดลายผ้าไหมพุมเรียง
นางวรรณอม จุลเด็น (ผู้ประกอบการร้านวรรณะไหมไทย)
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบรูปแบบลวดการทอผ้า
อาจารย์ณฤพน ไพศาลตันติวงศ์ (อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร)
3. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย
อาจารย์ธวัชชัย แสงน้ำเพชร (อาจารย์ประจำภาควิชาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร)

พิจารณาเลือกโดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 3 รูปแบบ ที่มีความเหมาะสมเพื่อนำไปสร้างเป็นแบบร่างเสมือนจริงต่อไป

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลแบบร่าง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1. สรุปผลแบบร่างการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี จำนวน 19 รูปแบบ มาคัดเลือกให้เหลือเพียง 5 รูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ

2. นำรูปแบบลวดลายทั้ง 5 รูปแบบมาออกแบบเป็นแบบร่าง ลวดลายละ 3 แนวทาง คือคือ แนวทางที่ 1 ลายดั้งเดิมจัดวางใหม่ แนวทางที่ 2 ลายดั้งเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต แนวทางที่ 3 ลายดั้งเดิมผสมลายใหม่ จะได้ได้แบบร่างทั้งหมด 15 แบบร่าง

3. นำแบบร่างทั้งหมด 15 แบบร่างนำมาใส่สีลวดลายละ 3 แบบ จะได้แบบร่างทั้งหมด 45 แบบร่าง จากผลสรุปของผู้เชี่ยวชาญด้านการทอลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียงและผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบรูปแบบลวดการทอผ้า ซึ่งถูกคัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูปแบบจากกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบลวดลายผ้าทอยกดอกทั้งหมดจำนวน 45 รูปแบบ จากนั้นนำมาให้ผู้บริโภคเลือก

4. คัดเลือกพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบให้เหลือ 3 คอลเลคชั่น จำนวน 3 รูปแบบ จากการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อแบบร่าง เพื่อสร้างต้นแบบลวดลายผ้าไหมทอมือยกดอก

ส่วนที่ 4 นำผลงานต้นแบบลวดลายผ้าไหมทอมือยกดอก และข้อมูลด้านการศึกษา วิเคราะห์การออกแบบเครื่องแต่งกาย ข้อมูลเทรนด์แฟชั่นที่ผู้วิจัยได้ศึกษา นำมาออกแบบเพื่อเป็น ต้นแบบเครื่องแต่งกายสำหรับเสื้อผ้าสตรี ซึ่งประกอบด้วยเครื่องแต่งกายสำหรับสุภาพสตรี จำนวน 6 ชุด เป็น 1 คอลเลคชั่น โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมเอกสาร เป็นขั้นตอนการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุ่มเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากแหล่งต่างๆ ให้มากที่สุด เช่น เอกสารงานวิจัย หนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และจากแหล่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นขั้นตอนการลงพื้นที่ที่เก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสังเกต(Observation) เป็นการสังเกตลวดลาย และกระบวนการทอผ้ายกดอก

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในประเด็นประวัติความเป็นมา รูปแบบ การผลิต แนวคิดและการออกแบบผ้าไหมทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุ่มเรียง

2.3 การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือ

2.4 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบประเมินความคิดเห็นของผู้บริโภคและผู้เชี่ยวชาญ ต่อแบบร่างการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.5 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบประเมินต้นแบบลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการออกแบบและการออกแบบสิ่งทอ แล้วนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์เพื่อพัฒนาต้นแบบ

สรุปผลการวิเคราะห์

จากการรวบรวมข้อมูลและผลการวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรวบรวมจากภาคสนามโดยการ สัมภาษณ์เชิงลึก (IN-DEPTH INTERVIEW) เกี่ยวกับอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง จากผู้ประกอบการผ้าไหมพุมเรียง ด้านลวดลายผ้าไหมพุมเรียง กระบวนการทอผ้า รวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่กลุ่มทอผ้าบ้านพุมเรียง วิถีชีวิตและการผลิตงานหัตถกรรมจากผ้าไหมพุมเรียง สรุปได้ว่าแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผ้าไหมพุมเรียงขึ้นอยู่กับพัฒนาลวดลาย คุณภาพของวัตถุดิบ สีสันทของผ้า การแปรรูปผ้าให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่โดดเด่นหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ควรออกแบบลวดลายเป็น 3 แนวทางคือแนวทางที่ 1 ลายดั้งเดิมจัดวางใหม่ แนวทางที่ 2 ลายดั้งเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต แนวทางที่ 3 ลายดั้งเดิมผสมลายใหม่
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับลวดลายผ้าไหมพุมเรียง ด้านความเหมาะสมของลวดลายผ้าไหมพุมเรียง สรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญเลือก ลายดอกพิกุล ลายเครือวัลย์ ลายข้าวหลามตัด ลายเม็ดมะยม ลายราชวัตร อยู่ในระดับดีมาก
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก แบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภค คือสอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง สรุปได้ว่าควรพัฒนาลวดลาย สีสันทให้มีความร่วมสมัย
4. ออกแบบลวดลายผ้าทอยกดอก สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรีที่ได้จากการศึกษา และ วิเคราะห์ข้อมูล มาเป็นแนวทาง ในการออกแบบร่าง จำนวน 45 รูปแบบ จากการออกแบบลวดลายทั้งหมด 15 ลวดลาย เลือกสีจากเทรนด์สีมาส์ลวดลายละ 3 รูปแบบ
5. ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลายผ้าทอและแฟชั่น เลือกแบบร่าง ลวดลายผ้าทอจาก 45 รูปแบบเหลือ จำนวน 5 รูปแบบ คือ ผ้าทอแบบร่างที่ 6,13,27,33 และ 45

6. สรุปผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามผู้บริโภค จากการเลือกแบบร่างการออกแบบ ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ จำนวน 3 รูปแบบคือ ผ้าทอแบบร่างที่ 13, 33 และ 45 ได้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญและผู้บริโภคในระดับสูงสุด เพื่อนำไปผลิตผ้าผืนต้นแบบ

7. ผลจากการวิเคราะห์ เทรนด์สีและผ้าผืนสำหรับไหมไทยร่วมสมัย (Trend Spring Summer 2016) เทรนด์โทนสี แบ่งออกเป็น 4 เทรนด์ ได้แก่ FRAGILE, GRACEFUL, BOTANIC, ARISTOCRATIC ซึ่งเทรนด์สีที่ถูกเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญว่าเหมาะสมกับการนำไปพัฒนาผ้าทอ ยกดอกเป็นเสื้อผ้าสุภาพสตรีได้แก่ GRACEFUL ความมีชีวิตชีวาของผู้หญิงที่ดึงดูด ศิลปะนามธรรมร่วมสมัย หวานแบบขนมเนื้อเนียน ผสมผสานวัฒนธรรมจากหลายอารยธรรมและนำมาปรับให้ร่วมสมัย สร้างพื้นผิวที่ให้ความความคาดหมาย

8. วิเคราะห์ผลสรุปจากการคัดเลือกแนวทางการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ มาผลิตเป็นเครื่องแต่งกายสุภาพสตรีจำนวน 1 คอลเลกชั่น สรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญเลือก คอลเลกชั่นที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ลวดลายสีสันทอผ้าไหมยกดอกทอมือ ผลของการวิจัย จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและแบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภค แนวทางในการพัฒนาผ้าไหมยกดอกทอมือ ของกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นตรงกันว่า ลวดลายผ้าไหมพุมเรียงมีจุดเด่นควรนำมาพัฒนาให้มีความร่วมสมัยเพื่อสามารถสร้างกลุ่มเป้าหมายใหม่เพิ่มได้ ควรพัฒนาในลักษณะแฟชั่นรูปแบบเสื้อผ้าควรให้เหมาะสมกับวัยทำงานและกิจกรรม โดยสไตล์แฟชั่นในยุคสมัยปัจจุบัน กลุ่มเป้าหมายวัยทำงานอยู่ในช่วงอายุ 25-30 ปี การออกแบบลวดลายควรคำนึงถึงการทอให้เหมาะสมกับการนำไปตัดเย็บ ควรจัดวางผืนผ้าทอให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบเสื้อผ้า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสนใจในลวดลายแบบร่วมสมัย ที่มีกลิ่นอายของลวดลายดั้งเดิมผสมอยู่ลวดลายต้องมีสีสันสดใสและแปลกใหม่ พัฒนาเป็นเสื้อผ้าสุภาพสตรี จำนวน 1 คอลเลกชั่น การพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุมเรียงเป็นการพัฒนาแบบสร้างสรรค์ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นทางเลือกใหม่แก่ผู้บริโภคได้อีกด้วย

การอภิปรายผล

จากข้อมูลสรุปผลและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมของ การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การ ศึกษาอัตลักษณ์ ลวดลาย เพื่อนำมาพัฒนาเป็น ลวดลายสรุปได้เป็น 3 แนวทางที่เหมาะสม คือ แนวทางที่ 1 ลาย

ดั้งเดิมจัดวางใหม่ แนวทางที่ 2 ลายดั้งเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต แนวทางที่ 3 ลายดั้งเดิมผสมลายใหม่ โดยใช้ทฤษฎีการจัดวางลายของ Peter Phillips และ Gillian Bunce วิเคราะห์สรุปผล และผลิตผลงานออกมาเป็นผ้าผืนจากนั้นนำไปพัฒนาเป็นรูปแบบ เสื้อผ้าสุภาพสตรีโดยสรุปกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายได้ เป็น 3 คอลเลคชั่น วิเคราะห์และเลือก 1 คอลเลคชั่นเพื่อผลิตเป็นเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในด้านอื่นๆ ได้ดังนี้

1. สามารถนำผ้าทอไปประยุกต์ใช้ พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์อื่นได้ เช่น กระเป๋า รองเท้า เป็นต้น ซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ
2. ในการจัดวางลายนั้นควรเลือกวิธีการจัดวางให้เหมาะสมกับลายผ้า เพื่อให้ลายออกมาไม่ลำสมัย และต้องผลิตได้จริง
3. ควรเลือกเส้นใยที่มีความแข็งแรงมาผสม เพื่อให้ผ้า ทอไม่หลุดง่าย และเหมาะแก่การนำไปสวมใส่
4. ในการทอผ้าไม่ควรเว้นระยะ ห่างของตะกอมมากเกินไป เพราะจะทำให้ลายทอไม่แน่น และหลุดง่าย
5. ในการออกแบบเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี สามารถหาวัสดุอื่นมาผสมในการออกแบบ หรือผสมเทคนิค เช่น การปัก ลงบนเสื้อผ้าเพื่อให้เกิดมิติใหม่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแบบเสื้อผ้า

จากปัญหาของการวิจัยที่ว่า ปัจจุบันผ้าทอยกดอกไม่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ ลวดลายยังมีรูปแบบเดิม ไม่มีความร่วมสมัย เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายยังนิยมกันเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งมักนำไปใส่ในเฉพาะงานพิธีเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรจะพัฒนา ลวดลายผ้าไหมทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุ่มเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ ด้วยการนำ อัตลักษณ์ ลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียงมาพัฒนาต่อยอดสร้างเป็นลวดลายผ้าทอใหม่ที่มีความร่วม สมัย ประยุกต์เป็นเสื้อผ้าสุภาพสตรีที่สวมใส่ได้หลายโอกาส เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้ชุมชนทอผ้าไหมพุ่มเรียงและเป็นทางเลือกใหม่แก่ผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริโภคและผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นว่าควรส่งเสริมสนับสนุนในด้านการพัฒนาลายให้มีความร่วมสมัย เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้บริโภคกลุ่มใหม่
2. จากแบบสอบถามผู้บริโภคมีความเห็นว่า ควรส่งเสริมให้ผ้าทอยกดอกพุ่มเรียงสามารถพัฒนาเป็นเครื่องแต่งกายที่สามารถสวมใส่ได้หลายโอกาส

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะเป็นประโยชน์แก่กลุ่มผ้าทอพุมเรียงสามารถ สร้างมูลค่าเพิ่มได้ เพื่อเป็นทางเลือกใหม่แก่ผู้บริโภค และสร้างความรู้ใหม่แก่ อาจารย์ นิสิต นักศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- แคทเธอรีน เบลชีย์. (2549). *หลังโครงสร้างนิยม ฉบับย่อ*. อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, แปล. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- จารุพรรณ ทรัพย์ปรง (2545). *การออกแบบเครื่องแต่งกาย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- พินาลิน สาริยา. (2549). *การออกแบบลวดลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จารุพัชร อาชวะสมิตร. (2550). *เทคนิคการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผ้าทอ*. โครงการพัฒนาการศึกษาที่มีเป้าหมายสัมพันธ์กับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. โรงพิมพ์สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฬามาศ กระจำศรี. (2553). *ฐานข้อมูลผ้าไหมพุมเรียง*. สืบค้นเมื่อ 31 กันยายน 2557, จาก http://cloth.sru.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=128&Itemid=75
- ชนิดา ตั้งถาวรศิริกุล. (2541). *สื่อสัญลักษณ์ผ้าลาวเวียงจันทร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณงค์ณัฐ นทีพายัพพิศ. (2557). *อัตลักษณ์ผ้าทอกะเหรี่ยงปกากะญอ*. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ.
- ดิสนีย์ สิงหวรรณเศรษฐ์. (2552). *ออกแบบสิ่งทอ*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- ทรงคุณ จันทจร; พิสิฐ บุญไชย; และไพรัช ถิตย์ผาด. (2552). *คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้*. ทูลอดหนุนการวิจัยจากสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกระทรวงวัฒนธรรม 2552. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปีแยร์ บุรดิเยอ. (2550). *เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์*. ชนิดา เสงี่ยมไพศาลสุข, แปล. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.
- พินาลิน สาริยา. (2549). *การออกแบบลวดลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว. (2553). *การพัฒนาเอกลักษณ์ลายผ้าทอพื้นบ้านชาวไทยภูเขาเผ่าม้งตำบล เข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์*. ทูลอดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเครือข่ายสถาบันการอุดมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- รวีเทพ มุสิกะปาน; และกรกมล คำสุข. (2557). *โครงการพัฒนาลวดลายผ้าไหมไทยให้กับชุมชนนำร่อง กรมหม่อนไหม ปี 2556 กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าบ้านโป่งก๊ีบ ใน ต.เวียง อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ และกลุ่มทอผ้าบ้านท่ากระจ่าย ต.ท่าชนะ อ.ท่าชนะ จ.สุราษฎร์ธานี*. ใน เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ “มศว วิจัย” มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วรรณหอม จุลเต็น (2557, พฤศจิกายน). สัมภาษณ์โดย หงษ์ลดา ทองยอดที่กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- วารุณี สุนทรเจริญนนท์. (2555). แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.amexteam.com/knowledge-detail.php?ref=do:read/id:56>
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2530). ผ้าไทยพัฒนาการทางอุตสาหกรรมและสังคม. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรัฟ.
- วีระศักดิ์ อุดมกิจเดชา. (2544). อุตสาหกรรมสิ่งทอไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริ ผาสุก. (2545). ผ้าไหมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ โอ.เอส. พรินต์ติ้ง แฮาส์.
- สถาบันผลิตผลเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2555). การเขียนแบบลายผ้าทอมือในงานอนุรักษ์และงานร่วมสมัย. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2557, จาก สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอไชยา. (2544). หนังสือตำราหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผ้าไหมพุมเรียง.
- สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (2558). เทรนด์สีและผ้าผืนสำหรับไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2558, จาก http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article
- สุชาดา อุษชิน; ปวริน ตันตริยานนท์; และ; วนิตา ผาสุกดี. (2549). การถ่ายทอดเทคโนโลยีการทอผ้ายกดอก. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิทยาการสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัจฉรา วรรณสถิตย์. (2527). การออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายสตรี. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 13 ลายเครือวัลย์รูปแบบ
ลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต

ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 33 ลายข้าวหลามตัด
แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต

ผลงานการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับสตรีจากผ้าทอยกดอกตามแบบร่างที่ 45 ลายราชวัตร แนวทางที่
3 ลายเดิมผสมลายใหม่

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(THE STUDY AND DEVELOPMENT IDENTITIES OF YOKDOK SILK PATTERN FOR WOMEN DRESS : A CASE STUDY OF PUMRIANG SILK GROUP, CHAIYA DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE.)

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการทอลวดลายผ้าไหมพุมเรียง (ผู้ประกอบการเกี่ยวกับผ้าไหมพุมเรียง ร้านวรรณหอมไหมไทย)

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

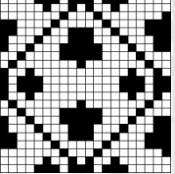
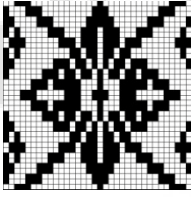
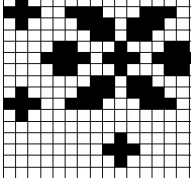
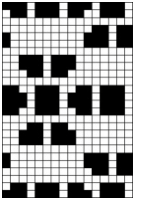
ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของลวดลายผ้าไหมพุมเรียง

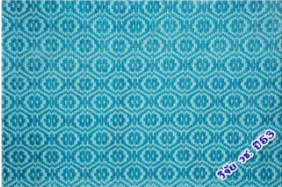
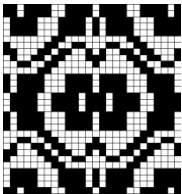
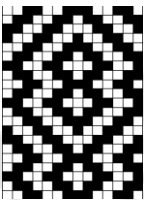
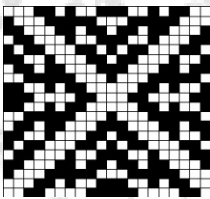
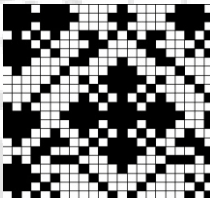
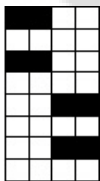
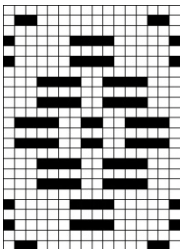
ตอนที่ 3 ลวดลายผ้าไหมพุมเรียง

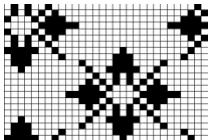
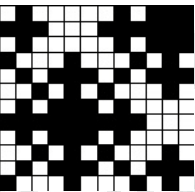
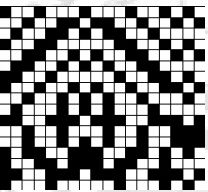
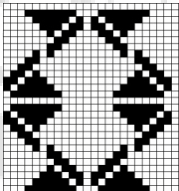
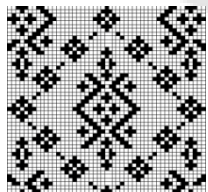
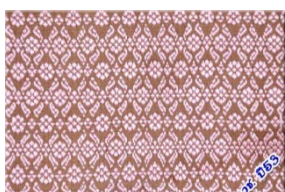
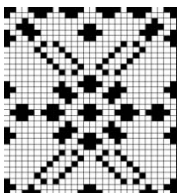
ตอนที่ 1 รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

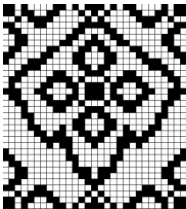
ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 ที่อยู่ปัจจุบัน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
 จังหวัด.....ศาสนา.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....
 การศึกษา.....
 การประกอบอาชีพหลัก.....อาชีพเสริม.....
 ประสบการณ์ทอผ้า.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของลวดลายผ้าไหมพรมเรียง

ลวดลายผ้าไหมพรมเรียง	ลวดลายโมทีฟ (Motif)	รายละเอียด แนวความคิด	ระดับความเหมาะสม				
			ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. ลายดอกพิกุล 		1. ลวดลาย					
		2. สีสันท					
2. ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ 		1. ลวดลาย					
		2. สีสันท					
3. ลายก้านแยกดอกใหญ่ 		1. ลวดลาย					
		2. สีสันท					
4. ลายเครือวัลย์ 		1. ลวดลาย					
		2. สีสันท					
5. ลายดาวกระจาย 		1. ลวดลาย					
		2. สีสันท					
6. ลายเม็ดมะยมดอกเล็ก 		1. ลวดลาย					
		2. สีสันท					

ลวดลายผ้าไหมพรมเรียง	ลวดลายโมทีฟ (Motif)	รายละเอียด แนวความคิด	ระดับความเหมาะสม				
			ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
7. ลายพิกลล่อม 		1. ลวดลาย					
		2. สีเส้น					
8. ลายข้าวหลามตัด 		1. ลวดลาย					
		2. สีเส้น					
9. ลายดอกมะลิ 		1. ลวดลาย					
		2. สีเส้น					
10. ลายหางนกยูง 		1. ลวดลาย					
		2. สีเส้น					
11. ลายราชวัตรดอกเล็ก 		1. ลวดลาย					
		2. สีเส้น					
12. ลายราชวัตรดอก ใหญ่ 		1. ลวดลาย					
		2. สีเส้น					

ลวดลายผ้าไหมพรมเรียง	ลวดลายโมทีฟ (Motif)	รายละเอียด แนวความคิด	ระดับความเหมาะสม				
			ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
13. ลายตับเต่าทอง 		1. ลวดลาย					
		2. สีส้น					
14. ลายก้านแยกดอก เล็ก 		1. ลวดลาย					
		2. สีส้น					
15. ลายผีเสื้อ 		1. ลวดลาย					
		2. สีส้น					
16. ลายดอกโป๊ต้น 		1. ลวดลาย					
		2. สีส้น					
17. ลายสร้อยแสงจันทร์ 		1. ลวดลาย					
		2. สีส้น					
18. ลายยกเบ็ด 		1. ลวดลาย					
		2. สีส้น					

ลวดลายผ้าไหมพรมเรียง	ลวดลายโมทีฟ (Motif)	รายละเอียด แนวความคิด	ระดับความเหมาะสม				
			ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
19. ลายกระดุมทอง 		1. ลวดลาย					
		2. สีส้น					

ตอนที่ 3 ลวดลายผ้าไหมยกดอกพรมเรียง

1. ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มทอผ้าไหมพรมเรียง มีลวดลายอะไรบ้าง

2. ลวดลายใดบ้างที่เป็นลายที่ได้รับความนิยมในตลาดและผู้บริโภค

3. ผ้าทอสีใดบ้างที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค

4. จุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของผ้าทอยกดอก ของกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียงคืออะไร

.....

.....

.....

.....

5. ปัจจุบันมีการพัฒนาในการทอผ้ายกดอก ของกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียงด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

6. ลวดลายผ้าทอส่วนใหญ่เป็นลวดลายดั้งเดิมหรือเป็นลวดลายที่คิดค้นขึ้นมาใหม่

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ที่ให้สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์
ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง
อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(THE STUDY AND DEVELOPMENT IDENTITIES OF YOKDOK SILK PATTERN FOR

WOMEN DRESS : A CASE STUDY OF PUMRIANG SILK GROUP, CHAIYA DISTRICT,

SURATTHANI PROVINCE.)

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งทอและแฟชั่นประกอบด้วย

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเหมาะสมของเทรนด์สีในปี 2015-2016

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการออกแบบลวดลายและแนวโน้มต่อแนวทางการออกแบบสิ่งทอ

(Textile Design Trend) ที่เหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล

ตำแหน่ง

หน่วยงาน

การศึกษา

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเหมาะสมของเทรนด์สี และผ้าฝ้ายสำหรับ
ไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016

คำชี้แจง โปรดพิจารณาแนวโน้มเทรนด์ Spring Summer 2016 แล้วพิจารณาอ่านข้อความและทำ

เครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความเหมาะสม ตามความคิดเห็น โปรดพิจารณาแล้วตอบ

คำถามต่อไปนี้ตามความคิดเห็นของท่าน

แนวความคิด	รายละเอียดแนวความคิด	ระดับความเหมาะสม				
		ดี มาก	ดี	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด
1. FRAGILE 	1. แนวคิด					
	2. สี					
	3. เทคนิค					
2. GRACEFUL 	1. แนวคิด					
	2. สี					
	3. เทคนิค					
3. BOTANIC 	1. แนวคิด					
	2. สี					
	3. เทคนิค					
4. ARISTOCRATIC 	1. แนวคิด					
	2. สี					
	3. เทคนิค					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการออกแบบลวดลายและแนวโน้มต่อแนวทางการออกแบบสิ่งทอ (Textile Design Trend) ที่เหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบ

1. ความคิดเห็นต่อการนำอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียงมาใช้ในการออกแบบลวดลายใหม่สามารถเพิ่มจุดสนใจแก่ผู้บริโภคมากน้อยเพียงใด

.....

.....

2. โทนสีที่ใช้ควรเป็นไปในทิศทางใด

.....

.....

3. รูปแบบ (style) เสื้อผ้าใด และช่วงอายุเท่าไร ที่เหมาะกับลวดลายผ้ายกดอกเพื่อนำมาออกแบบเสื้อผ้าสุภาพสตรี

.....

.....

4. ข้อควรระวังในการออกแบบลวดลาย เพื่อให้สัมพันธ์กับการทอนั้นควรคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง

.....

.....

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อควรคำนึงถึงในการออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพุ่มเรียง เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการนำไปใช้งานหรือใช้ประโยชน์มากที่สุด

.....

.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการออกแบบลวดลายผ้า

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ที่ให้สัมภาษณ์

เอกสารแนบ

เทรนด์แฟชั่นปี 2016

เทรนด์สีและผ้าฝ้ายสำหรับไหมไทยร่วมสมัย ฤดูกาล Spring Summer 2016 สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวทางการออกแบบ THE SEASON OF AESTHETIC | ELEGANCE | FLEXIBILITY

อิสรภาพในการแสดงออกถึงความสง่างามที่เปี่ยมด้วยความคล่องแคล่ว จากความกลมกลืนของศิลปะทั้งงดงาม ความเป็นทางการและการประดับประดา คือคอลเลคชั่นผ้าไหมไทยร่วมสมัยฤดูกาล Spring Summer 2016 ความงามของไหมถูกถ่ายทอดอย่างสมบูรณ์ผ่านความบางเบา และพลิ้วไหว สัมผัสนุ่มนวลแล ะสดชื่น เจดสีที่บอบบางคู่กับความเข้มอ่อนที่ซับซ้อน ทั้งหมดนี้ไม่ละเลยคุณค่าของงานฝีมือดั้งเดิม แต่นำมาปรุงให้ร่วมสมัย ผสมผสานกับเส้นใยทรงคุณค่าต่างๆ ขยายขอบเขตนวัตกรรมที่สะท้อนวัฒนธรรม เรื่องราวประสบการณ์ และพลังแห่งท้องถิ่น เปิดประตูสู่สังคมโลก

ความงามของไหมไทยร่วมสมัย จะถ่ายทอดผ่านแนวทางการสร้างสรรค์ 4 แนวคิด

1. FRAGILE

ตัวอย่างโทนสี SIMPLIFIED THE SPECIAL ความพิเศษที่เรียบง่าย

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article

ความเรียบง่ายที่แฝงไว้ด้วยความซับซ้อนของรายละเอียด ความรู้สึกริบรุ่มที่สมบูรณ์แบบด้วยความงามของผ้าไหมแท้ พัฒนาให้ทันสมัยด้วยเทคนิคการผสมผสานกับเส้นใยสังเคราะห์พิเศษคุณภาพสูง

แนวความคิดด้านสี

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212

&content_type=article

แนวทางการพัฒนาผ้า

ผ้าไหมที่เน้นการโชว์ความงามของเส้นไหม ใช้ลวดลายการทอที่เปิดให้เส้นไหมเหลือบแสง
ได้ดี ผ้านดู

บอบบางแต่แข็งแรง เนื้อแน่นและเบา ใช้ลวดลาย 3 มิติที่อ่อนโยน

ลักษณะลวดลาย

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212

&content_type=article

ลวดลายที่ซ่อนมิติไว้ให้ค้นหาจากสีสัมผัสที่เรียบง่าย ผิวสัมผัสที่แตกต่างกันบนเนื้อผ้าที่ได้
จากเทคนิคการทอหูกต่ำ การเคลือบทับ การใช้ลวดลายทอหลายแบบบนผ้าผืนเดียวกัน รวมถึงการใช้
เส้นใยหลายชนิดเพื่อสร้างมิติที่แตกต่าง แต่ดูพิเศษเมื่อได้สัมผัส

2) GRACEFUL

ตัวอย่างโทนสีGRACEFUL

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article

ความมีชีวิตชีวาของผู้หญิงที่ดึงดูด ศิลปะนามธรรมร่วมสมัย หวานแบบขนมเนื้อเนียน ผสมผสานวัฒนธรรมจากหลายอารยธรรมและนำมาปรับให้ร่วมสมัย สร้างพื้นที่ผิวที่เหนือความคาดหมาย

แนวความคิดด้านสี

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article

เนื้อผ้าที่ดูล้ำยุคแต่แฝงด้วยงานฝีมือ เป็นการผสมผสานเทคนิคการตกแต่งผ้าฟังก์ชันบนเนื้อผ้าที่มีลวดลายแบบ ทำมือที่ไม่สมบูรณ์แบบแต่มีศิลปะ การใช้เส้นด้ายผสมไหมที่ดูเป็นวิทยาศาสตร์ ประกอบกับการใช้ลายพิมพ์แบบภาพเขียนและงานชนเผ่าดั้งเดิม

ลักษณะลวดลาย

ที่มา: [http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212](http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article)
&content_type=article

เป็นการนำลวดลายและผิวสัมผัสที่แสดงถึงวัฒนธรรมและงานฝีมือท้องถิ่น มาปรับปรุงให้ร่วมสมัย ลวดลายที่จัดจ้านและตัดกันอย่างน่าตื่นตาตื่นใจเหมาะสำหรับฤดูกาลที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันออกในโลกแฟชั่น ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความหลากหลายของลวดลาย การพิมพ์ การเคลือบ ทับ และการผสมผสานกับผ้าฟังก์ชันเพื่อให้ตอบโจทย์การใช้งานในชีวิตสมัยใหม่

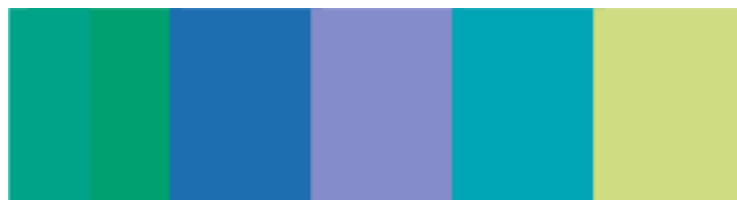
3) BOTANIC

CONCEPT Elementi Moda

ตัวอย่างโทนสี BOTANIC

ที่มา: [http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212](http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article)
&content_type=article

ภาพประกอบที่ แนวความคิดด้านสี

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212

&content_type=article

แนวทางการพัฒนาผ้า

แรงบันดาลใจจากธรรมชาติที่ลึกลับ สื่อเป็นลวดลายและสีสันที่ดู ลึก เคลื่อนไหว และ สะท้อนความงามของโครงสร้างแบบออร์แกนิก ผิวนุ่มสัมผัสที่นุ่มนวลแบบมีมิติ การใช้พื้นผิวที่แตกต่าง กัน การโชว์ลักษณะเด่นของเส้นด้ายธรรมชาติ และการใช้ลายเรขาคณิตที่กร่อนเหลี่ยมมุม ล้วนช่วย สร้างพื้นผ้าที่ดูเป็นธรรมชาติที่ผ่อนคลาย

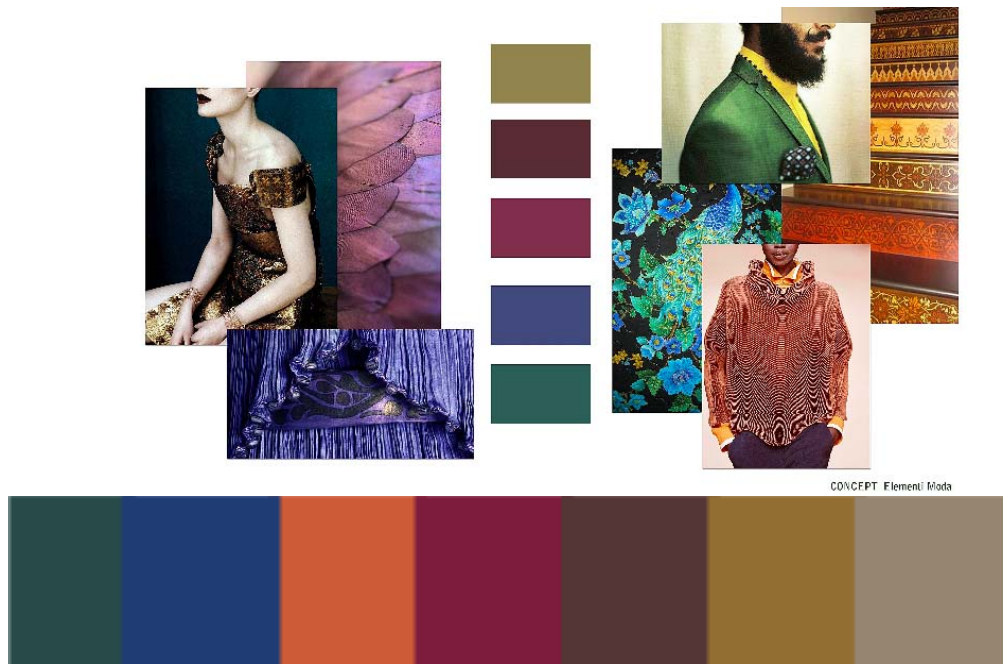
ภาพประกอบที่ ลักษณะลวดลาย

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212

&content_type=article

ความงามของแมลงต่างเป็นแนวทางหลักของลวดลาย การเหลื่อมแสงที่ดูมีมิติแต่ไม่ สะท้อนแสงช่วยให้เกิดการพรางตา ประกอบกับลวดลายธรรมชาติ เช่น ลายคลื่น ลายไม้ ลายปีก แมลง สร้างลวดลายที่เห็นไม่ชัดเจน ไม่เปิดเผยรายละเอียดทั้งหมด เพื่อให้ผู้ชมจินตนาการความ ต่อเนื่องของลาย ไม่เปิดเผยรายละเอียดทั้งหมด

4) ARISTOCRATIC

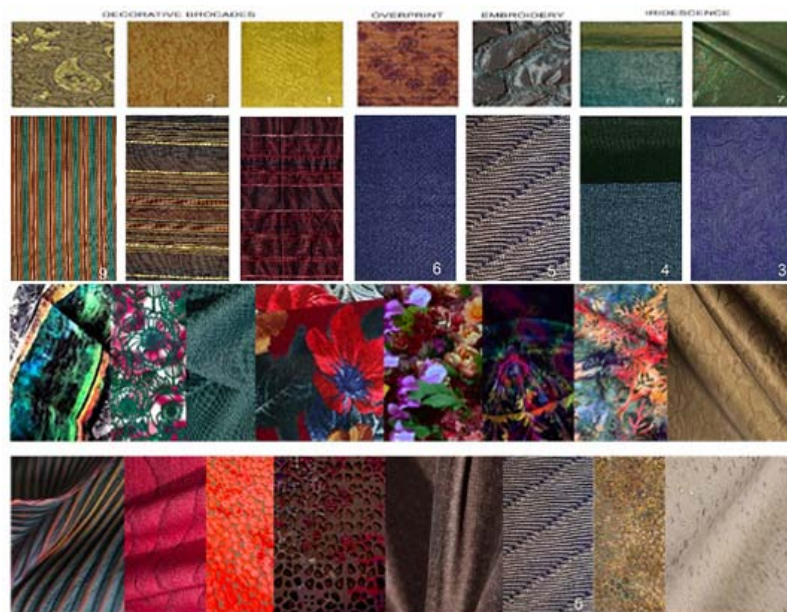

ภาพประกอบที่ แนวความคิดด้านสี

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article

แนวทางการพัฒนาผ้า

ลวดลายที่ดูเหมือนการสลักเสลาจากงานฝีมือชั้นสูง ประกอบกับความมันวาวแบบโลหะมีค่า แสดงความรุ่มรวยทางศิลปะ การทอที่เลียนแบบงานปักด้วยโลหะมีค่าชั้นสูง หรือลวดลายที่ได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ ประกอบกันเป็นคอลเลคชั่นผ้าที่ดูหรูหรา สามารถทำให้ร่วมสมัยด้วยเส้นด้ายที่มีเทคโนโลยี หรือการใช้ลวดลายที่ดูแข็งแรง

ลักษณะลาย

ที่มา: http://www.thaitextile.org/main/content.php?content_id=ARC150312143212&content_type=article

แบบสอบถาม ชุดที่ 1

แบบสอบถามนี้จัดขึ้นเพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่องการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(THE STUDY AND DEVELOPMENT IDENTITIES OF YOKDOK SILK PATTERN FOR WOMEN DRESS : A CASE STUDY OF PUMRIANG SILK GROUP, CHAIYA DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE.)

โดย นางสาวหรั่งธิดา ทองยอด สาขานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการทำแบบสอบถามและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามความต้องการด้านการดำนลวดลายผ้าทอยกดอก รูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพุมเรียง ของกลุ่มผู้ซื้อสินค้าพิเศษหญิง อายุ 25-30 ปี แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมพุมเรียง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามที่มีข้อความปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หน้าข้อที่ท่านคิดว่าเป็นความจริงมากที่สุด

1. สถานภาพ

- () โสด () สมรส () หย่า/ม่าย/แยกกันอยู่

2. ระดับการศึกษา

- () ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา () ระดับมัธยมศึกษา
() ระดับอนุปริญญา () ระดับปริญญาตรี
() ระดับปริญญาโท () ระดับปริญญาเอก

3. อาชีพ

- () นักเรียน/นักศึกษา () พนักงานบริษัท
() ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ () ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ
() พ่อบ้าน/แม่บ้าน () อื่นๆ.....

4. รายได้ต่อเดือน

- () ต่ำกว่า 10,000 บาท () 10,001 – 15,000 บาท
() 15,001 – 20,000 บาท () 20,001 – 30,000 บาท
() 30,001 บาท ขึ้นไป

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นด้านลวดลาย และผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือกลุ่มทอผ้าไหม
พุมเรียง

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง คะแนนที่ท่านเห็นว่ามีค่าสำคัญมากน้อยเพียงใด
หัวข้อที่ท่านคิดว่าเป็นความจริงมากที่สุด

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ความคิดเห็นด้านลวดลายและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกทอมือ กลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ความแปลกใหม่ของลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ					
2. ลวดลายผ้าทอต้องมีลักษณะเป็นลวดลายที่มีเอกลักษณ์แบบดั้งเดิม					
3. ลวดลายผ้าทอต้องมีลักษณะเป็นลวดลายแบบร่วมสมัย					
4. ลวดลายผ้าทอต้องมีลักษณะเป็นลวดลายที่มีความทันสมัย					
5. ผ้าทอต้องมีลวดลายที่น่าสนใจ					
6. ผ้าทอต้องมีสีสันสดใส					
7. คุณภาพสีจากผ้าทอ สีไม่ตก					
8. คุณภาพผ้าทอต่อการดูแลรักษา					
9. ผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายจากผ้าทอต้องมีรูปแบบเรียบง่าย สามารถสวมใส่ได้หลายโอกาส หลายช่วงอายุ					
10. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการเลือกซื้อและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหม
พุมเรียง

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หน้าข้อที่ท่านคิดว่าเป็นความจริงมากที่สุด

1. ท่านเคยซื้อ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมยกดอกหรือไม่

☐ ไม่เคย	☐ เคย หลายครั้ง/ปี
☐ นานๆ ครั้ง	☐ อื่นๆ.....
2. จำนวนผ้าไหมยกดอกที่ท่านเคยซื้อ

☐ ไม่เคย	☐ จำนวน 1 ผืน
☐ 2 ผืน	☐ 3 ผืน
☐ มากกว่า 3 ผืน	
3. ท่านคิดว่ารูปแบบลวดลายผ้าไหมยกดอกที่ท่านชื่นชอบจะมีลักษณะใด

☐ ยังคงชอบลวดลายแบบดั้งเดิม	☐ ลวดลายแบบร่วมสมัย
☐ ลวดลายเรขาคณิต	
4. ท่านคิดว่าปัจจัยใดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผ้าไหมยกดอกทอมือ

☐ ลวดลาย	☐ สีสันท
☐ เนื้อผ้า	☐ คุณภาพ
☐ ราคา	
5. จุดประสงค์ใดที่ท่านเลือกซื้อผ้าไหมยกดอก

☐ เพื่อเป็นของที่ระลึก/ของฝาก/ของขวัญ	☐ เพื่อนำไปสวมใส่ในการทำงาน
☐ เพื่อใช้ในงานพิธี/งานเทศกาลต่างๆ	☐ เพื่ออนุรักษ์ผ้าไทย
6. ท่านคิดว่าตราสินค้ามีผลต่อการเลือกซื้อผ้ายกดอกเพราะปัจจัยใด

☐ เป็นที่นิยมของคนทั่วไป	☐ มีเอกลักษณ์เฉพาะ
☐ มีการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ	
☐ อื่นๆ.....	
7. ท่านคิดว่าหากมีการนำผ้าไหมยกดอกทอมือมาตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกาย ท่านคิดว่าเครื่องแต่งกายประเภทใดเหมาะสมที่สุด

☐ ชุดลำลอง	☐ ชุดทำงาน
☐ ชุดราตรี/ชุดออกงาน	

ตอนที่ 4 แบบสอบถามที่มีข้อความปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แบบสอบถาม ชุดที่ 2

แบบสอบถามนี้จัดขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(THE STUDY AND DEVELOPMENT IDENTITIES OF YOKDOK SILK PATTERN FOR WOMEN DRESS : A CASE STUDY OF PUMRIANG SILK GROUP, CHAIYA DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE.)

วัตถุประสงค์ แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบที่มีต่อแบบร่างการออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยเลือกใส่ค่าระดับคะแนนความคิดเห็นในช่องว่าง โดยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับ ของลิเคอร์ (Likert Scale) ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 คำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ท่านเห็นว่ามีความสำคัญมากน้อยเพียงใด หน้า
ข้อที่ท่านคิดว่าเป็นความจริงมากที่สุด

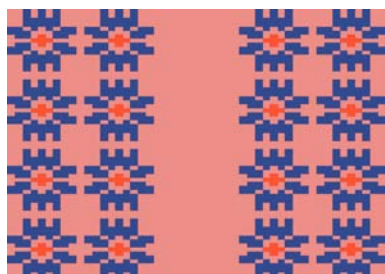
แบบร่างการออกแบบโครงสร้างลวดลายผ้าทอ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 1					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 2					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 3					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 4					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 5					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 6					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 7					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 8					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 9					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 10					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 11					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 12					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 13					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 14					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 15					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 16					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 17					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 18					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 19					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 20					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 21					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 22					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 23					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 24					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 25					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 26					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 27					

แบบร่างการออกแบบโครงสร้างลวดลายผ้าทอ	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 28					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 29					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 30					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 31					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 32					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 33					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 34					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 35					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 36					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 37					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 38					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 39					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 40					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 41					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 42					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 43					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 44					
แบบร่างการออกแบบลวดลายผ้าทอแบบที่ 45					

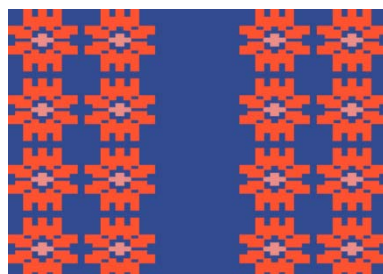
การออกแบบแบบร่าง

ลายดอกพิกุล

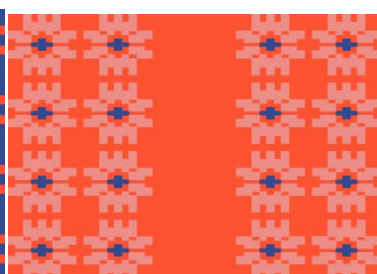
แนวทางที่ 1 ลายเดิมจัดวางใหม่

1

2

3

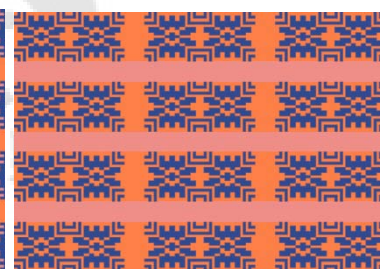
แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต

4

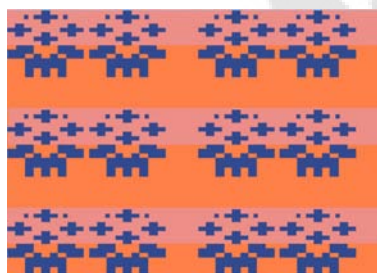

5

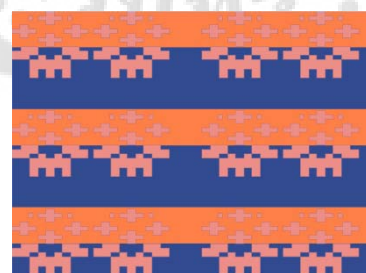

6

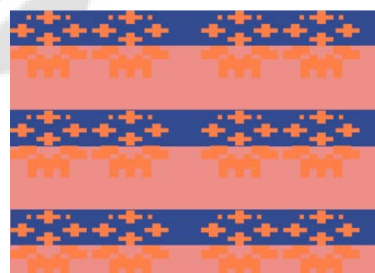
แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

7

8

9

ลายเครือวัลย์

แนวทางที่ 1 ลายเดิมจัดวางใหม่

10

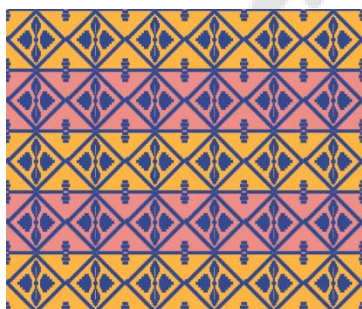

11

12

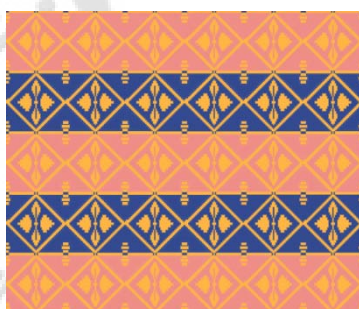
แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต

13

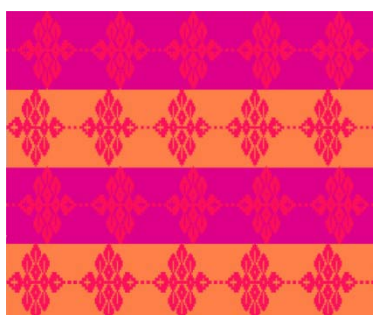

14

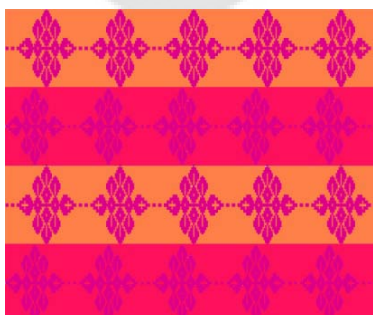

15

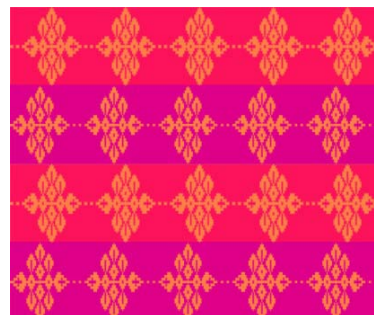
แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

16

17

18

ลายเมืงมะยม

แนวทางที่ 1 ลายเดิมจัดวางใหม่

19

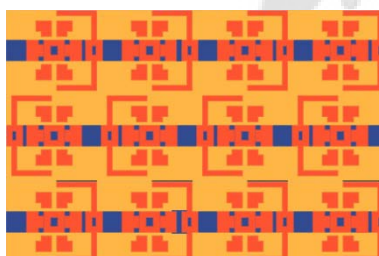

20

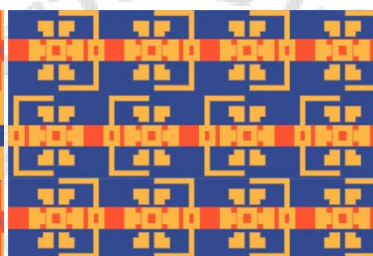

21

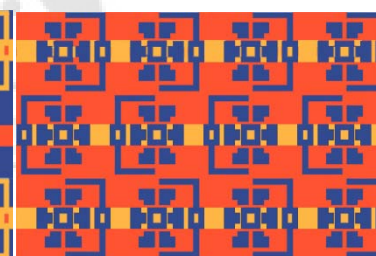
แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลดลายเรขาคณิต

22

23

24

แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

25

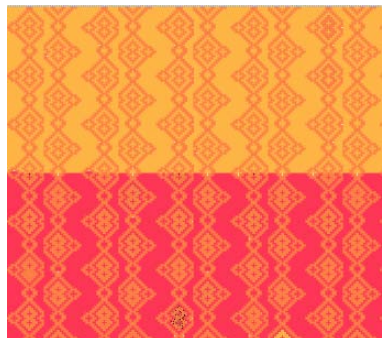
26

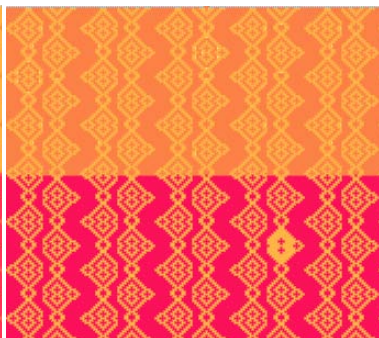
27

ลายข้าวหลามตัด

แนวทางที่ 1 ลายเดิมจัดวางใหม่

28

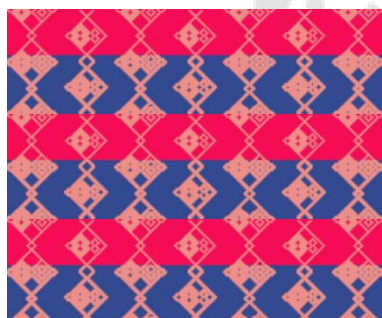

29

30

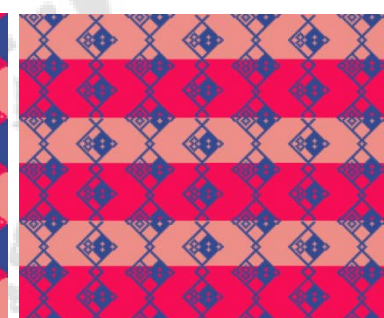
แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต

31

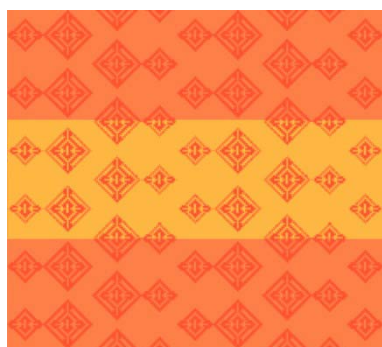

32

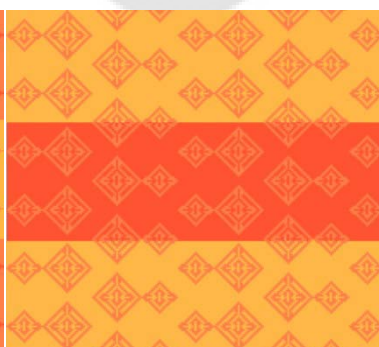

33

แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

34

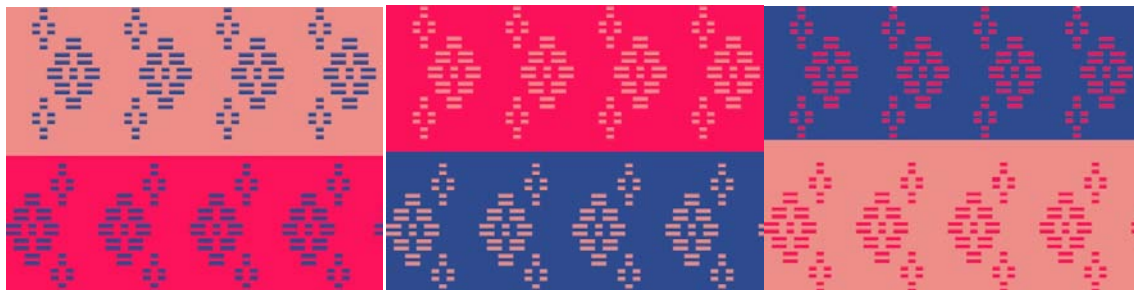
35

36

ลายราชวัตร

แนวทางที่ 1 ลายเดิมจัดวางใหม่

37

38

39

แนวทางที่ 2 ลายเดิมผสมลวดลายเรขาคณิต

40

41

42

แนวทางที่ 3 ลายเดิมผสมลายใหม่

43

44

45

ตอนที่ 2 คำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามชุดที่ 3

แบบสอบถามนี้จัดขึ้นเพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลาย ผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(THE STUDY AND DEVELOPMENT IDENTITIES OF YOKDOK SILK PATTERN FOR WOMEN DRESS : A CASE STUDY OF PUMRIANG SILK GROUP, CHAIYA DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE.)

โดย นางสาวหงษ์ลดา ทองยอด สาขานวัตกรรม การออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการทำแบบสอบถามและขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริโภคเพศหญิง อายุ 25-30 ปี ที่มีการออกแบบและพัฒนาพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่างการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือสำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ลวดลายผ้า
2. สีส้น
3. ความสามารถในการสวมใส่ได้จริง

โดยใช้เป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หน้าข้อที่ท่านคิดว่าเป็นความจริงมากที่สุด

1. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี	☐ 21-30 ปี
☐ 31-40 ปี	☐ 41-50 ปี
☐ 51-60 ปี	☐ มากกว่า 60 ปีขึ้นไป

2. สถานภาพ

- ☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่า/ม่าย/แยกกันอยู่

3. ระดับการศึกษา

☐ ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา	☐ ระดับมัธยมศึกษา
☐ ระดับอนุปริญญา	☐ ระดับปริญญาตรี
☐ ระดับปริญญาโท	☐ ระดับปริญญาเอก

4. อาชีพ

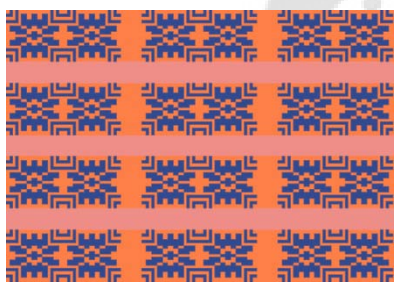
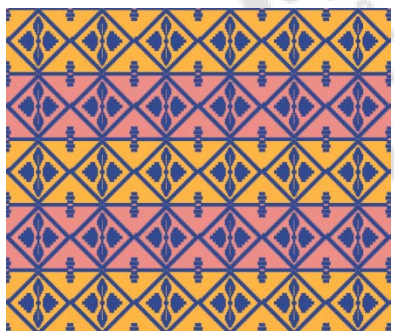
☐ นักเรียน/นักศึกษา	☐ พนักงานบริษัท
☐ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	☐ ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ
☐ พ่อบ้าน/แม่บ้าน	☐ อื่นๆ.....

5. รายได้ต่อเดือน

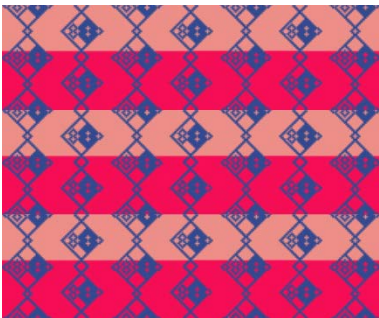
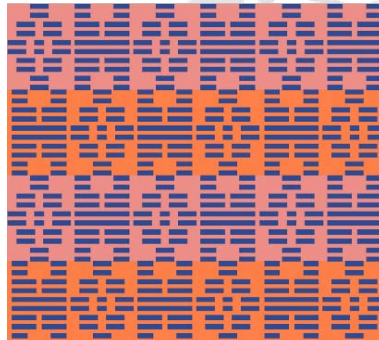
☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 10,001 – 15,000 บาท
☐ 15,001 – 20,000 บาท	☐ 20,001 – 30,000 บาท
☐ 30,001 บาท ขึ้นไป	

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อแบบร่าง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ท่านเห็นว่ามีค่าความสำคัญมากน้อยเพียงใดหน้าข้อที่ท่านคิดว่าเป็นความจริงมากที่สุด

แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี						
แบบร่างลวดลายผ้า	การประเมิน	ความพึงพอใจผู้บริโภค				
		5	4	3	2	1
1. แบบร่างที่ 6 	ลวดลาย					
	สีสันท					
	ความเหมาะสมในการสวมใส่					
2. แบบร่างที่ 13 	ลวดลาย					
	สีสันท					
	ความเหมาะสมในการสวมใส่					
3. แบบร่างที่ 27 	ลวดลาย					
	สีสันท					
	ความเหมาะสมในการสวมใส่					

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบสอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่ม ทอผ้าไหมพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี						
แบบร่างโครงสร้างลวดลายผ้า	การประเมิน	ความพึงพอใจผู้บริโภค				
		5	4	3	2	1
4. แบบร่างที่ 33 	ลวดลาย					
	สีสัน					
	ความ เหมาะสมใน การสวมใส่					
5. แบบร่างที่ 45 	ลวดลาย					
	สีสัน					
	ความ เหมาะสมใน การสวมใส่					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามชุดที่ 4

แบบสอบถาม เพื่อประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์
ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าไหมพุมเรียง
อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

(THE STUDY AND DEVELOPMENT IDENTITIES OF YOKDOK SILK PATTERN FOR

WOMEN DRESS : A CASE STUDY OF PUMRIANG SILK GROUP, CHAIYA DISTRICT,

SURATTHANI PROVINCE.)

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านแฟชั่นประกอบด้วย

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแบบร่างเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

การศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับแบบร่างเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี

แบบร่างเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
แบบร่างที่ 1 COLLECTION 1					
แบบร่างที่ 2 COLLECTION 2					
แบบร่างที่ 3 COLLECTION 3					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

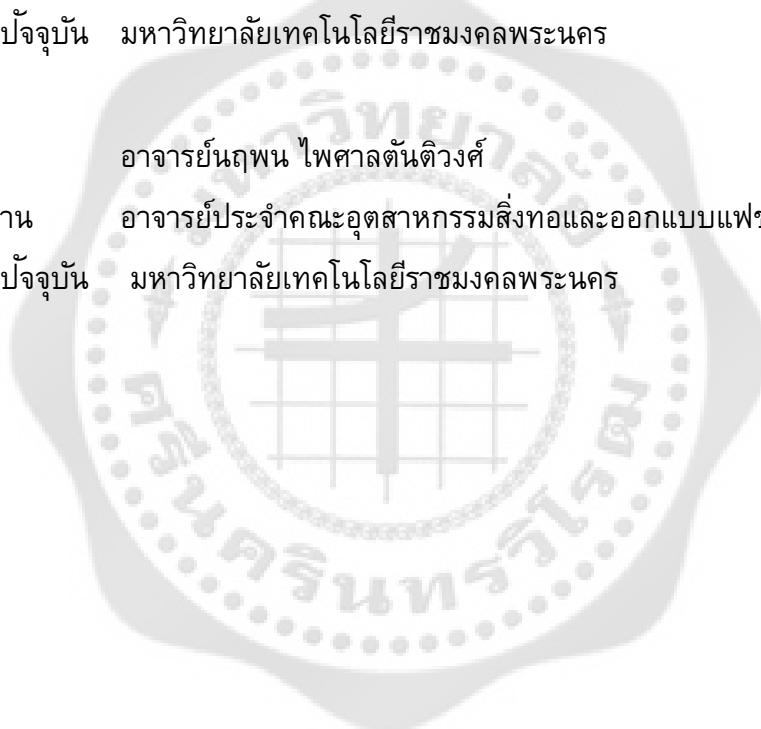

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ คุณวรรณหรรอม จุลเต็น
ตำแหน่งที่ทำงาน เจ้าของกิจการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน ร้านวรรณหรรอมไหมไทย

ชื่อ อาจารย์รัชชัย แสงน้ำเพชร
ตำแหน่งที่ทำงาน อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อ อาจารย์ณัฏพน ไพศาลตันติวงศ์
ตำแหน่งที่ทำงาน อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น
สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ภาคผนวก ง
แบบคำขอผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0519.12/ ๖๖๑๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖๖ มกราคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คุณวรรณหอม จุลเด็น

เนื่องด้วย นางสาวหงษ์ลดา ทองยอด นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มผ้าไหมพุมเรียงอำเภอยะยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน และ รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนารถ เลิศไพโรจน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการออกแบบรูปแบบลวดลายการทอผ้า

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวหงษ์ลดา ทองยอด และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085-797-5082

ที่ ศธ 0519.12/ 0๗๖๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑ มกราคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

เนื่องด้วย นางสาวหงษ์ลดา ทองยอด นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มผ้าไหมพุมเรียงอำเภอยาใจ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ นุสิกะปาน และ รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนาด เลิศไพรวัง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์ธวัชชัย แสงน้ำเพชร เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจด้านการออกแบบแฟชั่นเครื่องแต่งกาย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชิญชวนให้ นางสาวหงษ์ลดา ทองยอด และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 085-797-5082

ที่ ศธ 0519.12/ 0461

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มกราคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

เนื่องด้วย นางสาวหงษ์ลดา ทองยอด นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (นวัตกรรมการออกแบบ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมยกดอกทอมือ สำหรับเครื่องแต่งกายสุภาพสตรี กรณีศึกษากลุ่มผ้าไหมพุมเรียงอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเทพ มุสิกะปาน และ รองศาสตราจารย์ ดร.สินินาถ เลิศไพรวิน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย ขอเรียนเชิญ อาจารย์ณฤพน ไพศาลตันติวงศ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านการทอลวดลายผ้าไหมพุมเรียง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวหงษ์ลดา ทองยอด และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 085-797-5082

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวหงษ์ลดา ทองยอด
วันเดือนปีเกิด	5 ตุลาคม 2531
สถานที่เกิด	สุราษฎร์ธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	58/37 หมู่ 1 ต.กะแดะ อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี 84160
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2554	ปริญญาตรี ภาควิชาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
พ.ศ. 2559	ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปกรรม จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

